

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA nr. 4 (7), 2013

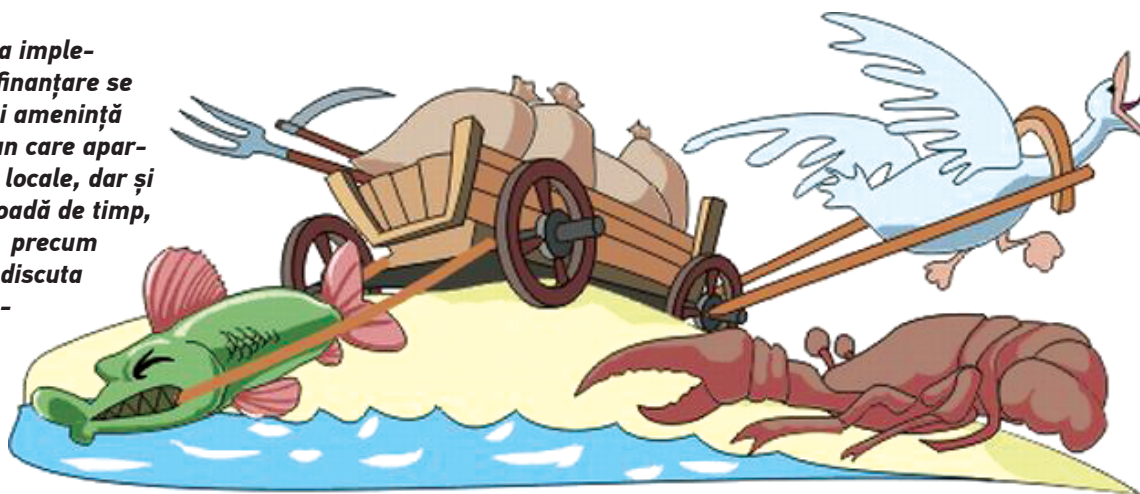
AP(e)L la CALM

ADIO, DESCENTRALIZARE!? ADIO, AUTONOMIE LOCALĂ!? VISUL EUROPEAN PIERDUT ÎN ZIGZAG-urile INTERESELOR DE GRUP?

Retorica privind importanța implementării noului sistem de finanțare se schimbă de la o zi la alta și amenință să spulbere un vis european care aparține nu numai autorităților locale, dar și întregii țări. În ultima perioadă de timp, sunt vehiculate informații, precum că în anumite cercuri s-ar discuta despre o posibilă tăgădnare a implementării sau chiar despre o amânare a adoptării în varianta finală a modificărilor la Legea finanțelor publice locale. Și asta, în situația în care avem nevoie de această lege ca de o gură de aer proaspăt, ea fiind, de fapt, un element-cheie în derularea procesului de descentralizare și consolidare a autonomiei locale din Republica Moldova!

LEGEA FINANȚELOR LOCALE: VORBE ÎN VÂNT SAU ANGAJAMENTE ASUMATE?

Constatăm, în ultima vreme se vorbește mult și logoreic despre interesele generale și strategice/naționale de dezvoltare a unei administrații publice locale moderne și, în genere, a comunităților noastre locale. Dar promisiunile, se pare, rămân la nivel de declarații, căci carul nu se mișcă din loc, iar fabula cu lebăda, racul și știuca e tocmai potrivită pentru a ilustra starea de lucruri. Dacă ceva timp în urmă, toți liderii politici și de opinie menționau la unison despre rolul aproape crucial al noii scheme de finanțare a autorităților locale, astăzi vocile au pierdut din intensitate, iar unii încearcă prin diferite tertipuri să pună bețe-n roate, astfel încât noile prevederi ale Legii Finanțelor Locale să nu fie aprobate în lectură finală, așa cum era planificat. Mă întreb și vă întreb, deja a câta oară în istoria scurtă a Republicii Moldova ideile progresiste sunt jertfite și puse la cheremul unor interese înguste de grup, fără a se ține cont de consecințele dezastruoase a unor astfel de decizii pe plan intern sau extern? Se vehiculează chiar și unele nume ale politicianilor, care

din raționamente înguste de grup, partid, personale etc., sunt gata să se decidă de principiile și valorile promovate anterior sau chiar să renunțe la propriile promisiuni și declarații (inclusiv publice) în susținerea descentralizării și reformei finanțelor locale. Am reprodus în această ediție specială a ziarului, toate angajamentele asumate de către guvernare, indiferent de culoarea politică, în ceea ce privește descentralizarea reală. Acum e timpul să vedem cum aceste promisiuni făcute în public vor fi onorate.

„Amânarea adoptării Legii Finanțelor Locale înseamnă anularea ei. Astfel, vom fi aruncați cu zeci pași și ani în urmă, iar din visurile noastre de integrare în sistemul valoric european se va alege praful!”

E derutant faptul că observăm unele acțiuni de manipulare și inducere în eroare a unora dintre colegii noștri, reprezentanți ai APL, cărora, în lipsa de informare adecvată privind noul sistem de finanțe locale, li se inoculează ideea că nu este nevoie de această lege, că așa cum este astăzi e mai bine, că autoritățile locale nu sunt competente și pregătite, că nu vor face față provocărilor, că e mai bine să umbli cu cerșitul pe la diferite instituții, partide, ministere etc. **OARE E MAI ACCEPTABILĂ UMILINȚA DECÂT LIBERTATEA ȘI INDEPENDENȚA? Într-adevăr, cum a spus un înțelept cu mulți ani în urmă - una din cele mai mari probleme ale omenirii a fost și rămâne ROBIA DIN INTERIORUL NOSTRU! NUMAI CEL CE ÎNVINGE ROBUL DIN SINE ESTE DEMN ȘI BENEFICIAZĂ DE LIBERTATE!**

În acest sens, deși spuse puțin într-un alt context, dar cred ca sunt foarte relevante cuvintele unui cetățean, Nicolae SANDULEAC, cu referire la unii dintre colegii noștri, care, din păcate, încă nu au învins ROBUL din sine și care sunt folosiți fătăș pentru a crea impresia că însuși primarii nu vor schimbarea și un nou sistem de finanțe publice locale:

„..... Se vor face analize, se vor numi cauze, condiții etc. Dar totuși și de această dată a învins robul din noi. Robul care nicicum nu ne lasă să ieșim din mocirla unde ne aflăm de zeci de ani. Ne place să fim acolo unde suntem, în loc de viitor privim la trecut și tot mai ducem dorul tinereții care ne părea atât de fericită, fără însă a ne gândi ce vor face mâine copiii și nepoții noștri.

CALM, pe puncte ➤ reperele ediției

- **LEGEA FINANȚELOR PUBLICE LOCALE: A FI SAU A NU FI? 2014, UN AN SUB SEMNUL AUTONOMIEI FINANCIARE REALE!?** ➤ pag. 5
- **CALM CONTINUĂ CONSULTĂRILE. MIZA NOII LEGI: VIITORUL EUROPEAN AL APL ȘI AL ȚĂRII** ➤ pag. 7
- **VIZIUNI...PRIMARE. NOUL SISTEM, VECHILE SPERANȚE** ➤ pag. 10
- **RM, RESTANȚIERĂ ÎNAINTE DE SUMMIT-UL DE LA VILNIUS. AUTONOMIA FINANCIARĂ LOCALĂ, SUB LUPA PARTENERILOR EUROPENI** ➤ pag. 11
- **PROMISIUNILE PUTERII: PUNCT ȘI DE LA CAPĂT. LEGEA FINANȚELOR LOCALE, VORBE ÎN VÂNT SAU ANGAJAMENTE ASUMATE?** ➤ pag. 14
- **CU CALM, ÎN OGLINDĂ. LEGEA FINANȚELOR LOCALE: VOTATĂ SAU UITATĂ?** ➤ pag. 20
- **LEGEA FINANȚELOR LOCALE, EXPLICATĂ LA RECE. DESCENTRALIZAREA FINANCIARĂ, ÎN VIZIUNEA CALM** ➤ pag. 21
- **CALM, AVOCATUL APL. LEGEA FINANȚELOR LOCALE: NEGOCIERI LA NIVEL ÎNALT** ➤ pag. 22

ADIO, DESCENTRALIZARE!?

Ne place să stăm până în gât în murdărie, să ne manifestăm în continuare ca niște oameni neciopliți precum sunt cei de care nu dorim să ne despărțim, chiar dacă ne poartă mereu cu bombonele și minciuni. Ori poate de aceea că și noi suntem minciunoși, pentru că facem una, dar spunem alta, nici în ruptul capului nu dorim schimbarea, purtăm ochelari de cal și nu ne pasă de ceea ce se face în jurul nostru, trăim numai cu ziua de azi? "(Sursa: www.unghiul.info)

Suntem departe de a generaliza această situație și chiar avem încrederea (speranța) că, per ansamblu, clasa politică actuală de la nivel central și local, este conștientă de importanța acestei reforme pentru viitorul atât a procesului descentralizării și modernizării administrației publice, cât și pentru dezvoltarea reală (economică, socială, culturală etc.) a comunităților locale, iar, implicit, și a întregii țări. De asemenea, credem că incertitudinea și îngrijorarea, care apare în rândul unor reprezentanți ai clasei politice și APL, se datorează lipsei unei documentări, comunicări și informări corespunzătoare privind importanța, esența și particularitățile noului sistem de finanțe publice locale. În acest sens, suntem siguri, dacă s-ar analiza la rece și mai profund consecințele introducerii acestui sistem, s-ar vedea că implementarea efectivă și urgentă a reformei date va aduce numai beneficii tuturor actorilor de pe arena politica a Republicii Moldova. Deoarece stabilirea unui sistem de finanțe publice locale adecvat principiilor autonomiei locale va conduce la crearea la nivel local a unei clase de administratori publici locali competenți și care nu pot fi manipulați ușor, și care vor putea ajuta guvernarea să-și realizeze obiectivele în așa fel încât și cetățenii să simtă îmbunătățiri. Iar pe cei din opoziție îi va ajuta să-și mențină reprezentanții locali și să reziste abuzurilor și presiunilor administrative, financiare, politice etc., care, în condițiile sistemului actual, există în abundență.

VOINȚA POLITICĂ, FRÂNĂ REFORMEI ÎN APL!?

În continuare vom atrage atenția asupra unor aspecte și elemente principiale, care sperăm să elimine orice dubii sau incertitudine privind importanța și necesitatea urgentă în adoptarea și implementarea noului sistem de finanțe publice locale.

VEȘNICIA PROBLEMĂ ȘI FRÂNĂ DEZVOLTĂRII – toate guvernările din Moldova și toate încercările de a edifica o administrație publică locală modernă și conformă standardelor europene, s-au soldat cu un succes total din cauza lipsei de voință politică, lipsei de viziune și politizării excesive a chestiunii date. Nici o guvernare nu a avut curajul și clarviziunea de a oferi autorităților locale încrederea corespunzătoare, un grad sporit de libertate și certitudinea că vor duce până la capăt reformele promise. După cât se vede, nici aceasta, chiar dacă a promis—o de atâtea ori. Reforma - cheie, cea a finanțelor locale, se înscrie, din păcate, în această listă

de chestiuni lăsate la mijloc de drum. Suntem nevoiți să constatăm, cu regret, că dacă această situație și atitudine va persista vom fi aruncați cu zeci pași și ani în urmă, iar din visurile noastre de integrare în sistemul valoric european, pe dimensiunea democrației locale și descentralizării, se va alege praful. Totodată, remarcăm că potențialul imens și energia enormă existente la nivel local, în cadrul APL, în rândul primarilor și al altor aleși locali, pur și simplu sunt neglijate, dar nu utilizate în mod constructiv.

Practic, toate guvernările au călcat pe aceeași greblă – nu au realizat reforma APL până la capăt, dar în special pe cea privind finanțele locale, în dorința de a păstra verticala puterii, centralizarea excesivă, controlul de la centru și de a ține în frâu administrația locală printr-un sistem de finanțe locale depășit, politizat, clientelar și extrem de centralizat. Toate, în detrimentul unui proces real de descentralizare și consolidare a autonomiei locale, în special a celei financiare, a dezvoltării normale a comunităților locale și, respectiv, a întregii țări. Astfel, puterea credea că va putea culege veșnic beneficii electorale. Dar, în rezultatul unor astfel de "viziuni" perimate și abordări înguste a fost, într-un fel sau altul, pedepsite ulterior, prin faptul că această abordare nu a împiedicat accesarea la putere a opozițiilor politice (2003 – aproape 100 % din raioane PCRM, 2007 -2/3 deja democrați). Astfel de abordări blochează până în prezent dezvoltarea, modernizarea și europeanizarea sistemului APL din Moldova, ceea ce influențează nefast toate aspectele dezvoltării social-economice, dar și împiedică inclusiv atingerea obiectivelor guvernamentale. În acest sens, toate analizele și constatările privind gradul de realizare și implementare a planurilor de acțiuni guvernamentale, precum și lipsa de progrese semnificative pe plan intern, sunt exemple elocvente.

LEGEA FINANTELOR LOCALE A CONSTITUIT PIATRA DE ÎNCERCARE DE NETRECUT PENTRU TOATE GUVERNĂRILE. Și, după cum se vede, această situație se păstrează și astăzi, prin apariția discuțiilor și a încercărilor de a târâgăna sau chiar de a suspenda adoptarea în lectură finală a Legii finanțelor locale. În același timp, amânarea intrării în vigoare a legii nu înseamnă nimic altceva decât regretabilul fapt că asupra acesteia se va reveni peste câțiva ani sau nu se va reveni deloc! În această situație ne vom lua **ADIO DE LA DESCENTRALIZARE, DE LA AUTONOMIA REALĂ** și vom anula așa-numitele "progrese" obținute până în acest moment. Progrese care, mai degrabă, țin de retorică decât de fapte concrete. Nu în zădar, în unul din ultimele documente ale Consiliului Europei (**Recomandarea 312, adoptată la sesiunea nr. 21 al CALRCE, 27 Septembrie 2011**), se cerea de la autoritățile moldovene "să asigure și să efectueze măsuri concrete spre descentralizare, consolidarea autonomiei locale și financiare, în conformitate cu Carta europeană a autonomiei locale, asigurând un transfer real de competențe și resurse, care să permită autorităților locale să își asume întreaga responsabilitate pentru administrarea treburilor locale".

Deci, și europenii deja s-au săturat de promisiuni deșarte și acțiuni declarative, cerând să se treacă la acțiuni concrete.

Să le luăm pe rând și să le disecăm la rece, cu discernământ și obiectiv.

PENTRU PROMISIUNILE MELE
AM ȘI UN CALENDAR...

ĂLA MAYAȘ?

Curierul Național

SITUAȚIA ACTUALĂ:

1. Pe de o parte, avem legislație europeană, strategii integraționiste, legi pompoase - toate cu menționarea autonomiei locale. Pe de altă parte, REALITATEA BATE FILMUL FRUMOS PROIECTAT DE GUVERNANȚI. Constatăm un grad foarte jos de autonomie locală, administrație publică (locală și centrală) excesiv politizată și dependentă, amestec și abuzuri administrative, politici și un cadru legal necorelate sau chiar contrare legislației din cadrul APL și descentralizare. Potrivit ultimelor studii, realizate în cadrul programului PCDLI al UNDP Moldova, gradul de autonomie locală de care "beneficiază" autoritățile locale constituie doar 3%!!!! Oare mai este ceva de adăugat la acest capitol?

2. Lipsa de progrese pe plan intern în ceea ce privește dezvoltarea social-economică și implementarea programului guvernamental este încă o problemă la ordinea zilei. Cauza rezidă în lipsa unei administrații publice, inclusiv locale, bazată pe recunoașterea și aplicarea principiilor de descentralizare și autonomie locală. Una din problemele majore, în special a guvernării actuale, este implementarea redusă a programului guvernamental, lipsa de progrese și efecte în domeniul aplicării în viață a reformelor. Fapte recunoscute de însuși guvernanți și incontestabile. Astfel, deși avem programe/strategii/legi care par a fi destul de bune, populația nu vede și mai ales nu simte reformele, ceea ce demonstrează cu brio caracterul declarativ al majorității strategiilor și planurilor adoptate. Dar principalul, aceasta, a câta oară?, demonstrează că în Republica Moldova există o ruptură extrem de mare între Guvernarea Centrală și Guvernarea Locală. Că în lipsa de capacități la nivel local, nici un program, strategie sau lege, cât de bună ar fi – nu pot fi realizate. Douăzeci de ani de reforme și menținerea acestei situații, oare nu sunt suficiente pentru a demonstra acest lucru?

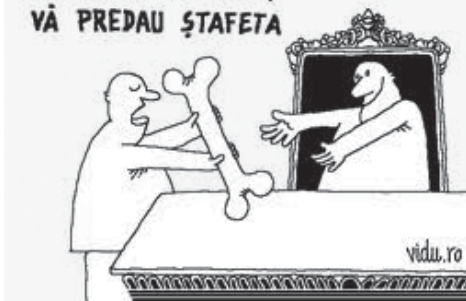
3. Critica constantă din partea instituțiilor Europene, în particular din partea Consiliului Europei. Lipsa de progrese în domeniul democrației locale, din acest punct de vedere, este una din chestiunile arzătoare care împiedică scoaterea Republicii Moldova de sub monitorizarea Consiliului Europei. Iar problema principală constă anume în lipsa unei descentralizări/autonomii financiare reale în Republica Moldova. Fapt confirmat, a câta oară, prin rapoartele și recomandările adoptate de organizațiile inter-

naționale, inclusiv de ultima oră (a se vedea în continuare, mai jos). Întrebarea este, ce facem domnilor guvernanți cu angajamentele internaționale? Continuăm jocul promisiunilor mai departe, inventăm careva scuze și din nou mințim partenerii externi, cum au făcut-o guvernările anterioare?

4. Promisiuni și angajamente de la cel mai înalt nivel (Guvernamental și Parlamentar) privind importanța descentralizării financiare și adoptării/implementării Legii finanțelor, dar toate au un caracter declarativ și fără relevanță practică (a se vede în continuare exemple relevante). Guvernările perindate fac promisiuni publice, chiar în fața a sute de primari, membri CALM (la Adunarea Generală a CALM din 02.06.2012, ședințe ale comisiei paritare, în cadrul programelor de guvernare, de la tribuna parlamentară, în fața mass-media etc.), dar promisiunile rămân promisiuni. Cum rămâne cu credibilitatea tuturor celor care au promis în repetate rânduri reforme și, în special, în domeniul finanțelor locale?

5. Partenerii/finanțatorii externi au crezut și au acordat finanțări importante procesului de descentralizare (Suedia, SUA, UE etc.). Pare că importanța vitală a acestei legi și oportunitatea unică la momentulului, au realizat-o destul de multă lume din cadrul diferitor instituții. Ceea ce i-a determinat pe toți să se unească și să realizeze un efort considerabil explicativ, logistic, financiar, mediatic etc. (CALM, Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, USAID, GIZ, UNDP etc.) - pentru ca în sfârșit să ajungem în situația când se pune la îndoială întreaga reformă? Cât de serioase sunt astfel de abordări și oare au fost calculate consecințele lor? Oare mai are sens sau rost programul USAID/LGSP pe componenta de consolidare a capacităților orașelor, în condițiile când sistemul de finanțe locale nu se schimbă și rămâne actual, centralizat și politizat? Sau cei de la UNDP/PCDLI? Care este sensul să mai investești în creșterea capacității APL din comunitățile rurale, în condițiile amânării reformei finanțelor locale și păstrării unui sistem de finanțe locale depășit și inhibitor a oricărei inițiative??? Iar partenerii noștri germani (GIZ) - care este sensul și sustenabilitatea activității lor, dacă nu intervin schimbări importante de sistem ??? Cât putem să irosim sume enorme pe așa-numita creștere a capacității APL în lipsa unor reforme profunde realizate concomitent în paralel? Care este utilitatea instruirilor, înzestrării cu tehnică, elaborării unor planuri și strategii

DOMNUL PRĂMAR,
VĂ PREDAU ȘTAFETA

ADIO, AUTONOMIE LOCALĂ!?

locale etc. pe care se cheltuie sume enorme, de ordinul milioane de Euro??? CEEA CE UITĂ UNII - VERTICALA PUTERII NU MAI FUNCȚIONEAZĂ ȘI CHIAR ESTE UN FACTOR DĂUNĂTOR ORICĂREI GUVERNĂRI! DAR MAI ALES PRINTRU CEA ACTUALĂ, care de nenumărate ori a declarat adevăratele valori europene, inclusiv în ceea ce privește descentralizarea și autonomia locală, nemaivorbind despre promisiunile de a adopta o nouă lege privind finanțele locale. IAR FAPTUL CĂ VERTICALA PUTERII DEJA NU MAI FUNCȚIONEAZĂ poate fi probat prin evenimentul de anvergură din 1 februarie 2013, atunci când peste 500 de primari (în spatele cărora stau milioane de cetățeni) au ieșit în stradă, chiar dacă mulți din ei au fost "sfătuiți" să nu o facă, iar o bună parte au fost împiedicați să vină pe diferite căi. Aceasta dovedește că mecanismele de presiune administrativă, financiară și politică sunt deja epuizate și nu mai funcționează! Este nevoie de alte abordări. Este nevoie de schimbări reale, în spirit european și cu respectarea voinței majorității covârșitoare a APL, dacă nu se dorește un nou 1 februarie.

Mai mult decât atât, recent s-a împlinit exact un an de la intrarea în vigoare a Strategiei naționale de descentralizare. Iar potrivit Legii descentralizării administrative, adoptate încă în anul 2006, Guvernul este OBLIGAT să prezinte anual Parlamentului un raport privind dezvoltarea sistemului administrației publice din Republica Moldova și evoluția procesului descentralizării administrative. Ce va prezenta în acest an Guvernul, dar și în următorul an electoral, în condițiile neadoptării Legii finanțelor, în condițiile accentuării în mai multe domenii a proceselor inverse descentralizării, în condițiile apariției unor proiecte și acte prin care se exercită presiuni asupra APL, precum și în condițiile când neadoptarea Legii finanțelor va conduce la blocarea totală a oricăror reforme în domeniul APL???

AVANTAJELE PRINCIPALE ALE NOULUI SISTEM DE FINANȚARE:

Noul sistem de finanțe locale, care urmează a fi adoptat prin legea respectivă, cu siguranță, nu este unul ideal și fără cusururi. În acest sens, CALM a venit cu poziții și mai multe propuneri de îmbunătățire. Însă, dacă punem pe cântar avantajele și dezavantajele acestui sistem pentru APL, este evident și incontestabil că numărul și profunzimea avantajelor este net superior. Această lege reprezintă la momentul un compromis rațional și echilibrat, în interesul guvernului și administrației locale. În același timp, ea este practic unica șansă pentru Guvernarea Locală, dar și cea Centrală, de a se schimba la față și a se moderniza în următorii ani. La rândul său, dezavantajele (pe care le vom menționa mai jos), sunt mai mult de ordin tehnic și superficial, reprezentând unele scăpări care, cu ușurință, pot și deja sunt depășite. Este evident, aceste deficiențe nicicum nu pot afecta întregul sistem și constituie motiv și temei serios pentru a admite blocarea procesului de adoptare finală a legii.

În special, putem menționa următoarele particularități:

1. Marea majoritate a APL de nivelul I sunt câștigători direcți (pentru circa 85% din APL, veniturile cresc). În acest sens, conform ultimelor evaluări, suma aproximativă pe care o vor primi APL (inclusiv mun. Chișinău, după ultimele ajustări), este de circa 400 mln lei mai mare decât în prezent! Totodată, sistemul este construit în așa mod, încât să nu existe pierzători la nivel local!!! Iar pentru cei, veniturile cărora se diminuează, este prevăzută compensarea pierderilor dintr-un fond special. Prin urmare, nu există pierzători! În același timp, în perioada ce urmează, Guvernul este obligat să creeze condiții legale

și financiare pentru asigurarea activității normale a tuturor APL. În special, sunt dezvoltate și puse în aplicare conceptele și instrumentele de consolidare a bazei fiscale locale, cooperării intermunicipale, dezvoltării micro-regionale, administrării patrimoniului local etc. Mai mult ca atât, în calitate de garanție și eliminare a unor suspiciuni și speculații, CALM vine cu o propunere, ca termenul de existență a fondului de compensare să fie legată de realizarea altor componente ale reformei finanțelor locale (de ex. de consolidarea bazei fiscale). Astfel, vor fi echilibrate, pe de o parte, obligațiile APL de a se ajusta la resursele existente. Pe de altă parte, va fi instituită o garanție, ca guvernul să-și îndeplinească obligațiile sale asumate în domeniul reformei finanțelor locale (blocul 1 – consolidarea bazei fiscale a APL) și să nu se oprească doar la reforma actuală (blocul 2 – care vizează, în principal, reforma relațiilor interbugetare, transferurilor și veniturilor partajate).

2. Are loc depolitizarea considerabilă a sistemului și distrugerea VERTICALI PUTERII,

prin stabilirea unor reguli clare de joc, stabilirea cotelor fixe a defalcărilor de la impozitele de stat, o formulă unică pentru toate APL și instituirea relațiilor directe între bugetul de stat și APL I și II.

Astfel, sunt evitate subiectivismul și lipsa de transparență, care constituie elementele de bază ale VERTICALI PUTERII! Ceea ce de zeci de ani dăunează foarte grav dezvoltării locale și imaginii autorităților centrale și locale de nivelul II, generând conflicte permanente între APL 1 și APL 2. În rezultatul implementării acestui sistem, pe de o parte, deja nimeni nu va putea învinui APL 2 în folosirea/distribuirea selectivă și pe criterii necunoscute a resurselor financiare. Iar pe de altă parte, APL de nivelul II obțin posibilitatea să se debaraseze de funcții improprii pentru o autoritate publică locală (de distribuire a fondurilor) și să se focalizeze exclusiv pe activități de interes regional/raional. De asemenea, în acest caz, APL 2 vor obține posibilitatea de a se reorganiza și restructura activitatea, adaptând-o la necesitățile teritoriilor administrate. În acest sens, de exemplu, ar fi bine de a dezvolta la nivel de APL 2 un șir de servicii corespunzătoare importante și extrem de necesare APL 1: asistență juridică, urbanism, proiectare, atragere de investiții etc.

3. Sistemul devine stimulatoriu și apare interesul pentru APL 1 și APL 2 de a valorifica mai bine potențialul economic, uman și financiar local/teritorial. Practic, toate veniturile rămân în bugetele locale și cu cât mai mult colectezi, cu atât mai mult ai în bugetul local și, prin urmare, banii sunt utilizați în interesul comunității locale.

Aceasta, spre deosebire de sistemul actual, în care cu cât mai mult colectezi, cu atât mai tare ești PENALIZAT, primind mai puține transferuri. Aici apare dezinteresul primarilor în creșterea veniturilor la bugetul local. Odată cu implementarea noilor prevederi, apare interesul pentru o cooperare adevărată și mai strânsă între APL 1 și APL 2, în vederea consolidării bazei fiscale locale și creșterii veniturilor la bugetele locale. Deoarece, venitul din impozitul pentru persoane fizice este stabilit de lege în cote fixe și împărțit între ambele nivele ale APL.

4. Dezlegarea procedurilor și apariția fundamentului pentru inițierea discuțiilor și negocierilor privind consolidarea în continuare a bazei fiscale locale, conform exemplelor și practicilor internaționale. De ex: instituirea taxei locale pe cifra de afaceri; stabilirea colectării impozitului pe persoane fizice la locul de reședință/domiciliu; colectarea amenzilor la locul de domiciliu/reședință; instituirea taxelor pentru folosirea drumului sau cote defalcate de la im-

Prin urmare, constatăm că avantajele generale și importanța acestei legi pentru marea majoritate a APL și dezvoltarea comunităților locale, sunt atât de profunde, importante și evidente, că orice încercare de a le combate poate trezi doar nedumerire și întrebări serioase în privința bunei credințe a celor care vor fi tentați s-o facă. Acesta, în condițiile când, repetăm, legea respectivă reprezintă un compromis general acceptat de practic toți actorii implicați în procesul de elaborare și implementare: Guvern, CALM, USAID, UNDP, GIZ etc. care, în prezent, desfășoară, în comun, un proces larg de informare a tuturor APL privind noul sistem de finanțe locale.

CINE SUNT OPONENȚII LEGII ȘI DE CE ARGUMENTELE LOR NU ȚIN?

Cum s-a menționat mai sus, sistemul nou nu este încă unul perfect și conține unele lacune, care urmează a fi eliminate, dar care sunt unele neesențiale și nu afectează valoarea și importanța întregului sistem propus. După mai multe întâlniri și discuții cu membrii CALM pe marginea sistemului nou de finanțe, au fost constatate mai multe aspecte problematice care generează anumite îngrijorări din partea unor reprezentanți ai APL. Anume aceste îngrijorări, după cum se observă, sunt explozive pentru a determina primarii să renunțe la acest sistem. În acest sens, dacă le luăm și analizăm pe rând, ne vom convinge că temerile ridicate în legătură cu neajunsurile noului sistem sunt exagerate, sau țin cu totul de alte lucruri. În special:

1. Potrivit noului sistem de finanțe publice locale, într-adevăr, exista un anumit număr de APL care, la prima etapă, vor avea mai puține venituri decât au în prezent. (aproximativ 10-15% din numărul total de APL, numărul cărora descrește cu fiecare an, grație faptului că impozitul pe venit, pus la baza sistemului dat, este în creștere). Dar, anume pentru a soluționa această problemă, sistemul nou prevede un fond de compensare pentru 2 ani, termenul care, cum s-a menționat mai sus, ar putea fi discutat și prelungit. Totodată, adoptarea cât mai urgentă a acestei legi, va permite începerea discuțiilor și negocierilor cu instituțiile guvernamentale a blocului 1 al reformei, care prevede creșterea surselor de venit la bugetul local, precum și pentru implementarea altor acțiuni care să diminueze pierderile posibile ale unor APL.

2. "Este necesară mai întâi o reformă administrativ-teritorială". Credem că aici este nevoie de o abordare mai flexibilă, iar o astfel de reformă, considerăm că nu este necesară și oportună, existând și alte forme și modalități de soluționare a problemei fragmentării teritoriale. Mai mult ca atât, astfel de argumente, în opinia noastră, este deja depășit și contraproductiv. Aducerea acestui argument acum, după ce mai mulți ani s-a lucrat la diverse modele de finanțare a APL și s-a ales unul acceptabil pentru majoritatea actorilor de la centru și teritorii; după ce s-a făcut un efort atât de mare logistic, uman și financiar, în prezent pur și simplu

pozitul rutier; clarificarea statutului obiectivelor acvatice și altor resurse naturale, veniturile de la utilizarea cărora urmează să ajungă în bugetele locale, impozitul pe persoane juridice etc.

5. Apariția stimulentei și interesului pentru atragerea în APL a unui corp de specialiști și experți bine pregătiți și necesari pentru a implementa politicile naționale la nivel local, precum și pentru a asigura cu servicii publice calitative populația deservită de pe teritoriul respectiv. În acest sens, aprobarea și implementarea noului sistem de finanțe publice locale, va acorda mai multă libertate și posibilitatea organizațională și materială, pentru a se autoorganiza.

Sunt și multe alte avantaje pe termen mediu și lung. **Însă principalul și cel mai important avantaj al acestei legi constă în inițierea unui proces real de descentralizare și implementare a strategiei descentralizării, cu toate componentele și direcțiile sale. În caz contrar, strategia, precum și prioritatea guvernamentală devin doar hârtii fără valoare, fără relevanță practică, vorbe goale, și pot fi aruncate la gunoi. Deoarece, fără reforma finanțelor locale nu poate fi vorba despre consolidarea bazei fiscale, depolitizare sistemului de administrație publică, descentralizare sectorială, cooperare intermunicipală, clarificare de competențe, descentralizare patrimonială etc. Fără un sistem nou de finanțe publice locale NU POATE FI REALIZATĂ MODERNIZAREA ADMINISTRAȚIEI LOCALE și, implicit, nu poate avea loc modernizarea țării.**

ADIO, DESCENTRALIZARE!? ADIO, AUTONOMIE LOCALĂ!?

trebuie considerat drept o încercare destul de stângace și neserioasă de a motiva lipsa de voință de a finaliza reforma finanțelor locale și de a întreprinde în genere orice schimbări/reforme în domeniul APL. Deoarece este bine cunoscut faptul că reforma administrativ-teritorială este un subiect foarte sensibil și extrem de politizat și nici una din forțele actuale politice nu este gata să abordeze acest subiect serios. În acest "argument" este folosit deseori ca o bătă și în mod speculativ de cei care sunt împotriva unor măsuri concrete și reale în vederea descentralizării și consolidării autonomiei locale.

Totodată, cum demonstrează experiența internațională, problema fragmentării teritoriale poate fi soluționată prin alte modalități: dezvoltarea cooperării intermunicipale, dezvoltarea și aplicarea conceptului polurilor de creștere și zonelor metropolitane, cooperarea microregională, amalgamarea voluntară etc. Credem că în lipsa unui consens privind organizarea administrativ-teritorială, comunitățile locale nu au nevoie de o reforma administrativ-teritorială, dar au nevoie în sfârșit de o lege corespunzătoare a finanțelor locale și de a oferi APL posibilitatea de a decide de sine stătător soarta în dependență de necesitățile comunităților locale. În același timp, toți cei care folosesc argumentul reformei administrativ-teritoriale pentru a motiva neadoptarea/neimplementarea Legii finanțelor locale, este evident că o fac din anumite interese, pentru a bloca sau târâgăna adoptarea/implementarea acestei legi, precum și pentru a speria pe anumiți reprezentanți ai APL și apoi să zică că însuși ei nu doresc reforma. În acest sens, trebuie de menționat că reforma administrativ-teritorială prea mult timp a fost folosită în calitate de sperietoare împotriva oricăror încercări de modernizare a APL, de aceea de zeci de ani avem probleme grave care nu se soluționează până în prezent. Fapt obiectiv, confirmat de toate rapoartele și recomandările organismelor internaționale, inclusiv de ultimă oră. Totodată, credem că în Republica Moldova, în condițiile fragmentării teritoriale destul de mari, există un potențial enorm și absolut neexplorat în ceea ce privește aplicarea altor soluții, cu păstrarea sistemului actual de organizare administrativ-teritorială. De exemplu: cooperarea intermunicipală, crearea unor poluri de creștere prin acordarea statutului de municipii unor orașe, dezvoltarea microregională, amalgamarea voluntară, prestarea serviciilor prin cooperare la nivel de raion etc. Toate aceste forme sunt bazate exclusiv pe voința comunităților locale și de aceea sunt compatibile întru totul cu principiile autonomiei locale. Credem că în această chestiune a venit, în sfârșit, timpul de a depăși prejudecățile și de a oferi APL o mai mare libertate și putere de decizie în alegerea formelor de cooperare teritorială și organizarea a prestării serviciilor.

3. "APL nu sunt pregătite pentru autonomie și libertate." O poveste veche și de adormit copiii. Anume la nivel local există un potențial impresionant, datorită căruia se mișcă lucrurile în comunitățile locale. În prezent este general cunoscut, că, chiar în condițiile sistemului actual depășit de finanțe locale, chiar în situația în care lipsesc cu desăvârșire resursele proprii, autoritățile locale (primarii, președinții de raioane și alți aleși locali) găsesc soluțiile necesare pentru dezvoltarea social-economică a localităților. De fapt, considerăm că anume datorită entuziasmului, responsabilității și efortului de care dau dovadă autoritățile locale,

în mare parte lucrurile se mișcă la nivel local. Aceasta, în pofida sistemului actual de administrație publică, care este construit în așa fel ca să pună cât mai multe bariere și să creeze cât mai multe impedimente pentru toți cei activi și cu adevărat implicați în soluționarea problemelor comunităților locale. Rămâne doar să ne imaginăm, cât ar putea fi realizat la nivel local dacă autoritățile locale ar beneficia de un sistem corespunzător de finanțe publice locale și nu s-ar ciocni de multiplele și veșnice bariere de ordin legal, administrativ și financiar.

4. Au fost depistate unele scăpări și imperfecțiuni ale noului sistem, care la moment creează anumite incertitudine privind acoperirea financiară a anumitor activități. De exemplu, cele care vizează modul de finanțare a unor instituții, precum grădinițele de copii, anumite instituții sociale, școli de artă, școli sportive etc. Înșă, din câte se poate observa, în mare parte aceste probleme nu se referă la sistemul de finanțe publice locale, dar la finanțarea unor domenii delegate APL și pentru care ei vor primi transferuri cu destinație specială (grădinițele de copii). Aceeași schemă va fi aplicată și pentru finanțarea instituțiilor sociale, fondate cu concursul autorităților centrale. Încă o dată constatăm că toate aceste probleme poartă un caracter tehnic și/sau nu se referă la sistemul nou de finanțare propriu-zis. Totodată, pentru aceste probleme sunt căutate și propuse soluții, precum fondul de compensare și prelungirea acțiunii acestuia sau transferuri cu destinație specială care să acopere dezechilibrele care apar în unele cazuri.

PRIN URMARE, NU TREBUIE ARUNCAT CU APA ȘI COPILUL!!!

CINE SUNT CÂȘTIGĂTORII NOULUI SISTEM DE FINANȚE PUBLICE LOCALE?

1. În urma implementării noului sistem va avea de câștigat toată populația țării, deoarece vor fi create în sfârșit premisele/condițiile pentru dezvoltarea unei administrații publice locale veritabile și capabile să soluționeze problemele cetățenilor; apar condiții pentru modernizarea și dezvoltarea comunităților locale; posibilități pentru acordarea serviciilor publice de calitate etc.

2. Autoritățile publice locale de nivelul I vor deveni cu adevărat autonome, apare interesul/stimulentul de a utiliza eficient baza fiscală

locală, primarii obțin instrumente reale pentru soluționarea problemelor locale, crește esențial gradul de decizie a APL asupra modului de gestionare a resurselor financiare, patrimoniale. APL de nivelul I (satele, orașele) devin cu adevărat stăpâni în comunitățile lor.

3. Autoritățile publice de nivelul II prin clarificarea statutului său, eliminarea suspiciunilor și acuzațiilor de amestec în activitatea APL 1 și transferul de responsabilitate către APL 1 în anumite domenii.

4. Guvernul - descentralizarea și autonomia locală, în calitate de prioritate fundamentală guvernamentală primește șansa de a fi implementată cu succes, ceea ce creează condiții pentru implementarea altor priorități guvernamentale, deoarece la nivel local apare un actor (APL) care este capabil să pună umărul la realizarea programelor, strategiilor, planurilor guvernamentale.

5. Opoziția parlamentară și extra-parlamentară - în rezultatul acestei legi se depolitizează sistemul de APL și se limitează posibilitățile de presiune financiară, politică, administrativă etc. asupra autorităților locale, care în condițiile actualului sistem sunt enorme și greu de suportat.

CINE PREFERĂ SĂ ÎNGENUNCHEZE PRIMĂRIILE, CINE IA ULTIMA ȘANSĂ COMUNITĂȚILOR RURALE ȘI URBANE?

În mod normal și în condițiile unui stat care a ales parcursul european, nu ar fi trebuit să fie nimeni. Totuși, în condițiile actuale, nu suntem siguri sută la sută că nu se vor găsi voci care vor schimba retorica și oameni care vor încerca să suprimă adoptarea legii: cei care vor veni cu propunerea de a scoate această lege din categoria celor prioritare sau cu propunerea de a amâna adoptarea ei; cei care vor propune amânarea intrării în vigoare a acestei legi (de exemplu pentru anul 2015 sau 2016), după ce au venit cu inițiativa și au aprobat legea în două lecturi; cei care au promis de nenumărate ori că legea dată va fi în sfârșit adoptată, dar acum caută motive să o amâne; cei care, folosind unele deficiențe și imperfecțiuni formale și neesențiale ale sistemului, inerente unui mecanism nou, încearcă să influențeze APL de nivelul I și II să stopeze adoptarea; cei ce vor aduce ca argument ca APL de nivelul I sunt împotriva acestui nou sistem, chiar în pofida faptului că aproape 90% din APL I (sate, comune, orașe, municipii) SUNT CÂȘTIGĂTORI, IAR CELORLALȚI LI SE COMPENSEAZĂ PIERDERILE! Prin urmare, toți cei care vor face tot posibilul de a zădărnici adoptarea finală și/sau punerea în aplicare a legii din 1 ianuarie 2014.

NEADOPTAREA LEGII - TĂVĂLUGUL CARE VA DISTRUGE BAZA APL!

Care vor fi consecințele neadoptării sau târâgării implementării noului sistem de finanțe publice:

1. Blocarea implementării reformelor în toate domeniile (social, economic, cultural etc.) din cauza lipsei de capacități și posibilități la nivel local.

2. Discreditarea completă a reformei descentralizării și a guvernării pe plan intern și extern. Deoarece s-au făcut o sumedenie de promisiuni pe plan intern că va fi adoptată legea, va fi reforma descentralizării etc.

3. Discreditarea și șifonarea imaginii în fața Consiliului European și a altor instituții Europene prin neîndeplinirea angajamentelor și recomandărilor la capitolul democrație locală, una dintre principalele critici făcând referire anume la situația gravă în domeniul finanțelor locale.

4. Insuccesul și neîndeplinirea uneia dintre prioritățile guvernamentale - prioritatea nr. 5 a tuturor guvernelor din 2009-2013. În acest sens, ce fel de argumente și justificări mai pot fi aduse, dacă pe parcursul a ultimilor 4 ani nu s-a ajuns la nici o realizare concretă și practică în domeniul descentralizării. Toate realizările purtând un caracter formal (o nouă strategie) și fără careva relevanță practică. Ba din contra, sunt constatate, doar tendințe opuse. În același timp, mai multe inițiative și proiecte legislative importante care ar putea schimba situația spre bine, așa și rămân blocate de ani de zile. De exemplu, în domeniul achizițiilor publice, schimbării destinației terenurilor, accesului la justiție constituțională etc.

5. Păstrarea unui sistem de finanțe locale și administrație publică excesiv de politizat, ineficient, excesiv de centralizat, depășit și în continuă degradare. Ceea ce se va întoarce în mod neapărat în calitate de bumerang împotriva celor care, având această șansă uriașă și unică, au cedat în fața unor interese de moment și speranțe iluzorii de a se menține la putere, datorită verticalei puterii. (A se vedea mai sus, exemplul anului 2007)

ORA ADEVĂRULUI A SOSIT: CINE ESTE ÎMPOTRIVA PRIMARILOR?

În final, dorim să amintim un moment simbolic și foarte relevant pentru situația actuală, când se discuta în Parlament adoptarea Legii finanțelor în lectura a doua, un ales al poporului (fost primar și specialist respectat în mediul APL), reacționând la afirmațiile altui coleg, din altă tabără, (tot fost primar), care, credem din greșeală și, probabil, emoții, a menționat că legea nu este bună (de fapt, având în vedere doar mun. Chișinău) și a declarat patetic și tare: STIMATI PRIMARI, ACUM DVS. PUTEȚI VEDEA CINE ESTE CU ADEVĂRAT ÎMPOTRIVA VOASTRĂ!

Prin urmare, în curând va veni momentul adevărului și vom vedea cine cu adevărat dorește descentralizare și autonomie locală! Cine ține la principii și promisiuni, cine înțelege că APL nu mai pot funcționa și că de această lege au nevoie toate comunitățile noastre locale? Cine încă nu conștientizează că, dacă va fi necesar, APL sunt gata să-și apere drepturile și interesele lor legitime pe toate căile posibile? Cine nu a înțeles că o administrație puternică locală înseamnă o țară puternică? Cine nu a putut depăși interesele de grup și a jertfit această șansă, posibil unică, de a realiza o schimbare la față a administrației locale și a comunităților locale?

CINE VREA SĂ STINGĂ LUMINA SPERANȚEI ÎN SATELE ȘI ORAȘELE DIN MOLDOVA? SĂ VEDEM!

EDITORIAL de Viorel FURDUI, director executiv CALM

2014, UN AN SUB SEMNUL AUTONOMIEI FINANCIARE REALE!?

se propune a fi introdus începând cu 2014. Cu toții am participat la elaborarea calculelor bugetelor locale, în două formule și mulți au întâmpinat dificultăți. Tocmai de aceea, întâlnirea cu factorii de decizie din cadrul Ministerului Finanțelor ar trebui să ne ajute să ne orientăm mai abil în acest sistem, dar și să găsim soluții pentru problemele care au apărut într-o localitate sau alta”.

Totodată, directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a atenționat asupra faptului că întâlnirea este una importantă, deoarece noua lege reprezintă un impuls seri-

mâncile, să cooperăm, pentru că o facem în beneficiul nostru. Trebuie să recunoaștem, de douăzeci de ani încercăm să facem reforme în administrația locală, iar lucrurile nu prea se schimbă. O piatră de încercare a fost finanțarea locală, problemă pe care am sesizat-o în toate rapoartele CALM. Or, țara noastră este criticată cel mai des anume din cauza lipsei de capacități financiare la nivel local. Dacă nici acum nu reușim să găsim un consens, o formulă care ne-ar satisface pe toți și ne-ar ajuta să mergem mai departe, atunci în următorii 4-5 ani putem să uităm

Legea Finanțelor publice locale, votată în lectura a doua în Parlament, continuă să reprezinte subiectul principal de discuție în rândul edililor locali, dar noutatea acestuia ridică și anumite semne de întrebare. CALM a inițiat o amplă campanie de informare și de explicare a prevederilor noului sistem de finanțare. Având în vedere nenumăratele avantaje pe care le cuprinde acest document novator, conștientizarea rolului acestuia pentru edificarea unei autonomii locale reale este vitală pentru viitorul comunităților noastre. A FI SAU A NU FI? - nu este doar o întrebare existențială, desprinsă din cărți, ci reprezintă ilustrația perfectă pentru momentul istoric pe care-l traversăm. A fi autonomi sau a nu fi? A fi independenți în luarea deciziilor sau a nu fi? A fi stăpâni în localitățile pe care le conduceți sau a nu fi? A fi credibili în fața cetățenilor care v-au ales să le reprezentați interesele sau a nu fi? De răspunsul la aceste întrebări depinde viitorul APL. În prima etapă a campaniei de informare, Congresul Autorităților Locale a reunit, la Chișinău, peste 60 de reprezentanți ai autorităților locale, cărora le-a organizat o întâlnire cu autorii legii, dar și cu cei care vor implementa noile prevederi - responsabili din cadrul Ministerului Finanțelor.

La inițiativa CALM, la sfârșitul lunii iulie, a fost organizată și desfășurată prima sesiune de dezbateri asupra modificărilor operate la Legea Finanțelor Publice Locale. Totodată, au fost discutate aspecte ce vizează procesul de elaborare a bugetelor locale pentru anul 2014, conform noului sistem. La ședința largită a Consiliului de Administrare al Congresului Autorităților Locale din Moldova

(CALM) au participat mai mulți primari de localitățile țării, dar și președinți de raioane. Destul de reprezentativă a fost delegația din partea autorităților statului, în speță Ministerul Finanțelor, instituția care urmează să pună în aplicare noile prevederi, dar și să elaboreze un mecanism de conlucrare optim și comprehensiv în relațiile cu autoritățile locale de nivelul unu și doi.

În debutul întâlnirii, președintele CALM, Tatiana Badan, a salutat deschiderea primarilor către dialog și a menționat că sugestiile și observațiile acestora sunt foarte importante, în contextul în care a rămas foarte puțin timp pentru a acumula opiniile și a le remite structurilor statului: „Această întâlnire a fost solicitată de majoritatea membrilor CALM, și asta deoarece au apărut mai multe neînțelegeri legate de metodologia aplicării noilor prevederi, mai ales în ceea ce privește esența legii și a noului sistem de finanțate care

os pentru dezvoltarea durabilă a localităților: „CALM a observat o anumită insuficiență a informației, care generează reticență, de aceea credem că explicațiile sunt oportune. Din discuțiile cu membrii noștri am dedus că există aspecte tehnice care urmează a fi ajustate. Nu este vorba că sistemul nou este unul bun sau rău, problema e că necunoscutul întotdeauna sperie. De aceea, trebuie să punem cărțile pe masă, să vedem ce ne frământă și să găsim soluții satisfăcătoare pentru toată lumea, să ne suflecăm împreună

de orice reformă în domeniul administrației locale, mai ales privind întărirea capacităților și creșterii gradului de autonomie”.

Unul dintre autorii Legii, Adrian Ionescu, consilier tehnic principal în cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată, a explicat că proiectul de lege are drept scop crearea și consolidarea autonomiei financiare la nivel local, prin aplicarea câtorva principii-cheie, printre care consolidarea bazei veniturilor, autonomia deciziei asupra lor, dar și reformarea sistemului

2014, UN AN SUB SEMNUL AUTONOMIEI FINANCIARE REALE!?

de transferuri și impozite partajate: „Legea este un prag de trecere la maturitate. Noul sistem este concentrat pe impozitul pe venit al persoanelor fizice, iar autorităților locale de nivel 1 și 2 le sunt acordate cote fixe. Un lucru e cert, din 896 de autorități locale, doar 178 vor avea bugete mai mici decât cele pe care le primeau din alocarea tradițională. Ultimele pierd, per ansamblu, 50 de milioane, iar primele înregistrează o creștere totală de aproximativ 300 de milioane. În plus, pentru primii doi ani sunt prevăzute conturi de recompensare. Astfel, autoritățile locale care se trezesc în noul sistem cu bugetele diminuate, pot solicita de la Ministerul Finanțelor un transfer în acest sens”.

Reprezentanții APL, prezenți la întrunire, au evidențiat mai multe probleme cu care se confruntă în elaborarea bugetelor conform noului sistem, accentuând și anumite aspecte care, în opinia lor, nu au fost luate în calcul la elaborarea Legii Finanțelor Locale. Printre acestea, se numără datele statistice luate ca bază pentru calcul. Astfel, potrivit edililor locali, utilizarea unor informații neactualizate despre numărul de locuitori ar putea conduce la o evaluare incorectă a bugetelor. Totodată, primarii au cerut explicații privind principiul solidarității aplicat în noua lege, prin care localitățile sărace vor fi sprijinite suplimentar, dar și au solicitat revederea posibilității de acumulare a impozitelor pe venit a persoanelor fizice după viza de reședință. În același timp, participanții la reuniune și-au exprimat îngrijorarea față de activitatea centrelor sociale, a caselor de cultură și a azilurilor pentru persoane social-vulnerabile, pe care le-au deschis în anul 2013. Potrivit acestora, din bugetul calculat pentru anul 2014 nu le reușește să atingă măcar plafonul de salarizare.

Ca răspuns, expertul Victor Josan a specificat că implementarea Legii privind finanțele publice locale în redacția nouă va asigura ca întregul proces bugetar să

devină o competență exclusivă a autorităților administrației publice locale. Asta nu înseamnă că primăriile care întâmpină greutăți nu vor fi susținute în primă etapă. Nu este de neglijat și faptul că sistemul votat în două lecturi va spori independența APL în elaborarea și gestionarea autonomă a propriilor resurse: „Toate țările europene folosesc sisteme similare. Acum nu aveți acea dependență de cuantumul de venituri pe care îl puteți obține din toate felurile de impozite fiscale și din alte surse. Beneficiul principal e că nu mai sunteți dependenți de niște calcule ale Ministerului Finanțelor, care până acum vă indica cum să cheltuiți banii. Dacă doriți un sistem „corect” în ghilimele, să știți că toți banii ar veni la Chișinău, unde se acumulează 67 la sută din impozitele pe venit ale persoanelor fizice și 75 la sută din TVA. Nu ar fi tocmai corect în raport cu alte localități, unde cetățenii tot trebuie să primească servicii, căci la fel de mult muncesc. Noi am încercat să păstrăm echilibrul. Nu putem lăsa localitățile sărace fără sprijin”.

În context, directorul executiv CALM, Viorel Furdui, a specificat: „Multe dintre problemele enunțate sunt de natură tehnică. În lectura a doua au fost solicitate și operate anumite schimbări. Astfel, o parte din impozitul persoanelor juridice ar putea rămâne la nivel local, iar în jur de o pătrime din taxa rutieră nu este exclus să treacă la nivelul întâi. Noi trebuie să discutăm con-

cret, cum să facem ca pierderile să nu existe”.

Diana Răzlog, consultant superior în cadrul Ministerului Finanțelor, a explicat reprezentanților Autorităților Publice Locale diferențele dintre sistemul vechi și cel nou, dar și avantajele pe

care le asigură noua redacție a Legii Finanțelor Publice Locale: „În varianta veche aveam normative de cheltuieli, care erau stabile la nivel central. Ulterior, erau calculate veniturile, alte taxe și încasări. Transferul de la bugetul de nivel 2 se calcula ca diferență dintre cheltuieli și venituri. Acum, în varianta nouă, unicele schimbări la partea de venituri sunt acele cote de defalcări la impozitele pe

venit ale persoanelor fizice, care pentru autoritățile de nivel 1 sunt de 75 la sută. În prima variantă puteau fi 10 sau 0 la sută. Astfel, veniturile le direcționați de sine stătător, orientându-vă după necesitățile comunității”.

Primarii, prezenți la reuniune, au accentuat faptul că Legea Finanțelor Locale le dezleagă mâinile, dar și îi provoacă să fie mai activi în atragerea surselor alternative. În această ordine de idei, Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița, raionul Ștefan Vodă, a menționat: „Trebuie să gândim în contextul noului sistem. Am impresia că Direcția generală finanțe a făcut calcule greșite și ambigue, de aceea contabilii sunt puși în dificultate. Procedura care urmează să fie implementată este încurajatoare, noi trebuie să susținem acest sistem, deoarece este de perspectivă. Noi avem nevoie de proceduri, de reguli noi. În așa fel, din rapoartele bugetare dis-

să menționeze: „Se simte o lipsă cronică de informație din partea Direcțiilor Finanțe. Și eu, contabilă cu o experiență de 15 ani, mă descurc cu greu în noile reguli. Trebuie să fie explicată clar noua formulă, dacă nu este înțeleasă din prima, trebuie să se insiste, căci comunicarea și găsirea unui numitor comun sun bazele unei colaborări facile pe viitor. Nu știu, poate se întâmplă din lipsa resurselor umane, dar Ministerul trebuie să discute activ cu reprezentanții localităților”.

Svetlana Borțoi, șefa Direcției Finanțe în învățământ, cultură și știință a explicat modalitatea prin care autoritățile locale urmează să solicite anumite sume pentru asigurarea activității centrelor culturale, sociale și educative: „Momentan, v-am oferit două formulare, unul pentru sistemul vechi de calculare și unul potrivit noilor prevederi. Noi am primit proiectele de buget din aproximativ 14 raioane. Foarte puțini, într-adevăr, au urmat instruc-

par presiunile, regulile nescrise. Se pun bazele unui sistem care o să ne dea posibilitatea să putem face bugete multianuale, să accesăm credite investiționale. Este un sistem bun. Ceea ce s-a făcut este un rezultat al profesionalismului. Haideți să ne întoarcem acasă, să mai facem calcule, poate nu toți au înțeles corect formula, căci de multe ori e vorba de confuzii ale contabililor”.

Svetlana Cucu, primarul de Cruglic, raionul Criuleni, a ținut

ționile de rigoare. Acestea sunt explicit redat în formular. Astfel, atunci când nu vă ajung resurse pentru întreținerea grădinițelor, centrelor de educare, școlilor muzicale, indicați și argumentați acest lucru la capitolul - solicitări suplimentare. E poziția care va fi acoperită din transferurile cu destinație specială. Nu este târziu să conlucrăm și să rezolvăm toate problemele care apar. Conțeați ca acestea să fie formulate și incluse în capitolul la care mă refeream”.

La finalul întâlnirii, s-a decis că propunerile și sugestiile membrilor CALM vor fi acumulate și expuse într-un document unic de expertiză Congresului Autorității Locale din Moldova. Acesta va fi remis ulterior autorităților. Totodată, vor fi organizate un șir de seminare de instruire, în cadrul cărora experții, împreună cu reprezentanții Ministerului de Finanțe, vor explica în detaliu esența noului sistem, dar și particularitățile mecanismelor de aplicare.

Amintim că, Legea Finanțelor Publice Locale a fost votată în Parlament, în a doua lectură, pe 13 iulie curent.

Adrian IONESCU, consilier tehnic principal în cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată:

„Guvernul și Parlamentul trebuie să dea un semnal mai clar că Legea finanțelor publice locale va intra în vigoare în 2014”

Ședința organizată de CALM, cu participarea unor președinți de raioane, primari și directori economici, pentru a discuta efectele percepute ale noii Legi a finanțelor publice locale a fost oportună și a oferit informații noi. Ședința a fost marcată de deschidere și „s-a spus lucrurilor pe nume”. Organizatorii trebuie felicitați pentru inițiativă. Faptul că Legea Finanțelor Publice Locale nu a fost votată în varianta finală, precum și că a fost cerută elaborarea bugetelor în două variante, a creat impresia că Ministerul Finanțelor nu este sigur de efectele noii legi, că Guvernul nu este pe deplin convins că va introduce noul sistem, și că, foarte posibil, acest sistem nu va fi aplicat din 2014. Reprezentanții APL nu fac deosebirea între schimbarea noului sistem de finanțare (defalcări din IVPF și transferuri de echilibrare) și noua formulă de finanțare a educației, care sunt două reforme diferite. Noua formulă de finanțare a educației, prin transferuri cu destinație specială, a fost introdusă în 2013 pentru învățământul pre-universitar, o altă formulă urmând a fi folosită pentru învățământul pre-școlar din 2014. Direcțiile raionale de finanțe par a nu fi înțelese noile condiții de finanțare și metodologia de elaborare a bugetelor. Bugetele pregătite de acestea, precum și recomandările date primăriilor, sunt în mare parte și evident eronate, după cum a reieșit din discuție. Totodată, multe primării nu au fost consultate, iar unele nici măcar informate, privind bugetele prezentate în numele lor de autoritățile raionale Ministerului de Finanțe. În anumite cazuri, bugetele pregătite conform noului sistem, cu date furnizate de Direcțiile Raionale de Finanțe, continua să utilizeze normativele de cost. În concluzie, am remarcat lipsa de înțelegere, lipsa de capacitate și, posibil, reaua credință, a Direcțiilor Raionale în pregătirea bugetelor în două variante. Un număr mare de primari și directori de finanțe/contabili din primării par a nu înțelege cum se formează bugetele în noul sistem. În anumite cazuri, primăriile reclamă deficite de buget, deși au bugete mai mari în noul sistem. Raioanele din zona de securitate au avut condiții financiare privilegiate (de ex 30% spor de salariu al funcționarilor) care nu sunt oferite de noul sistem (care tratează toate autoritățile în mod echitabil, conform unor anumite criterii). Un grant cu destinație specială ar putea fi introdus pentru a continua oferirea acestor privilegii Autorităților Locale din Zona de Securitate. Anumite primării au în gestiune Centre de Asistență Socială și unități conexe care au fost înființate de programe internaționale și apoi preluate în gestiune de primărie. Deși decizia Consiliilor locale presupune asumarea responsabilității acestora în continuare, în cazul în care noile condiții bugetare ar duce la închiderea Centrelor după încetarea fondului de compensare, ar fi de dorit să fie găsită o soluție de finanțare.

RECOMANDĂRI

- Informare și comunicare susținută: o campanie de informare și comunicare trebuie începută imediat și susținută până când bugetele locale sunt elaborate și legea aprobată în varianta finală. Actorii principali sunt Ministerul de Finanțe și Cancelaria de Stat, cu sprijinul CALM și al partenerilor de dezvoltare;
- Organizarea cât mai rapidă a unor ședințe de instruire pe tot teritoriul privind
 - Noul sistem de finanțare
 - Metodologia de elaborare a bugetelor conform priorităților locale, și fără a utiliza normative de cost;
- Prezentarea informației online, inclusiv organizarea unor sesiuni de întrebări și răspunsuri ce vor putea fi consultate atât în timpul campaniei de informare, cât și mai târziu, ca referință;
- Utilizarea la maximum a programelor de asistență tehnică pentru a elabora bugetele locale rapid și în condiții optime până în luna octombrie. LGSP/USAID, JILDP, și posibil GIZ, au deja echipe și mandatul de a oferi această asistență. Resurse suplimentare trebuie găsite pentru ca această asistență să fie extinsă la cât mai multe primării din țară;
- Guvernul și Parlamentul trebuie să dea un semnal mai clar că Legea finanțelor publice locale va intra în vigoare în 2014, astfel încât mesajul să ajungă la toate Consiliile Raionale și Locale;
- În activitățile de comunicare publică și de instruire, Ministerul Finanțelor trebuie să explice că cele două variante sunt pentru a îmbunătăți aplicarea noului sistem, și nu pentru a avea o ieșire în caz că nu se aprobă noua lege;
- Dacă pregătirea bugetelor în două variante creează dificultăți de înțelegere, atunci ar trebui renunțat la varianta 1 (conform sistemului actual) și cerute bugete doar pentru varianta 2 (noul sistem). De fapt, primăriile și consiliile raionale nu mai au motive practice de a prezenta bugetele Ministerului de Finanțe în noul sistem, deoarece nu mai există sume/transferuri negociate, cu excepția unui număr limitat de APL care sunt îndreptățite la participarea în Fondul de Compensare, și aceasta doar pe durata vieții acestui Fond – doi ani.

MIZA NOII LEGI: VIITORUL EUROPEAN AL APL ȘI ȚĂRII

În perioada 19 august - 14 octombrie 2013, CALM și-a extins campania de informare pe tot teritoriul țării. În colaborare cu Ministerul Finanțelor și Cancelaria de Stat, sunt organizate un șir de seminare de informare și consultare a APL. Edilii și contabilii din cele 898 de autorități publice locale din satele, orașele și raioanele Republicii Moldova, participă la seminare specializate, dedicate formării și gestionării bugetelor locale după sistemul de finanțare prevăzut de noua redacție a Legii privind finanțele publice locale.

Conform conceptului, echipele mobile, constituite din reprezentanți ai Cancelariei de Stat, Ministerului Finanțelor, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), și experți din partea partenerilor de dezvoltare, se deplasează în toate raioanele țării pentru a explica în detalii noua modalitate de formare a bugetelor locale, raporturile dintre autoritățile centrale și cele locale în ceea ce privește formarea bugetelor, și alte aspecte de interes pentru primării.

În cadrul seminarelor, prezentările teoretice sunt însoțite de exerciții practice și schimburi de păreri. Primarii adresează întrebări referitor la funcționarea noului sistem de finanțare a APL, precum și referitor la alte probleme conexe, cu care se confruntă.

Inițiativa instruirii primarilor și finanțistilor locali în domeniul finanțării APL aparține Cancelariei de Stat și Ministerului Finanțelor, în parteneriat cu CALM și este susținută de partenerii de dezvoltare ai Guvernului în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. Printre aceștia se numără: Programul comun de dezvoltare locală integrată (PNUD/UN Women), Proiectul de susținere a autorităților locale din Moldova (USAID), precum și Proiectul «Modernizarea serviciilor publice locale» (GIZ).

Noul sistem de finanțare a APL este introdus în conformitate cu prevederile Programului de guvernare, a Strategiei

Moldova 2020, și a Strategiei naționale de descentralizare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova, și face parte din reforma de descentralizare, care urmărește dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor localităților Republicii Moldova, consolidarea capacităților și sporirea autonomiei locale, și participarea mai largă a cetățenilor la viața comunității.

Seminarul „Comunicarea, informarea și asistența tehnică pentru APL privind noul sistem al finanțelor publice locale” s-a desfășurat deja în mai multe raioane ale țării, printre care Hâncești, Leova, Căușeni, Cantemir ș.a. Participanții au discutat subiecte precum prezentarea reformei de descentralizare, rolul noului sistem de finanțare, particularitățile specifice ale calculării transferurilor cu destinație specială ș.a., în sesiunea practică fiind efectuate exerciții de elaborare a bugetelor conform noului sistem. Spre final, cei prezenți s-au expus vizavi de noul sistem de finanțare publică și principiile de elaborare a bugetelor locale în condițiile de autonomie bugetară. Pe tot parcursul seminarului, primarii și contabilii și-au exprimat opiniile privind metodologia de implementare a noilor prevederi, dar și referitor la oportunitatea acestora.

Reproducem unele alocuțiuni care vin să contureze situația în teritoriu și gradul de pregătire a Autorităților Locale de a aplica în practică noul sistem.

Victoria CUJBĂ, șefa direcției politice de descentralizare la Cancelaria de Stat:

„Legea Finanțelor locale e un prim pas, dar va deschide porțițe pentru alte reforme”

„Noul sistem de finanțare a APL este introdus în conformitate cu prevederile Programului de guvernare, a Strategiei Republicii Moldova 2020, și a Strategiei naționale de descentralizare, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova, și face parte din reforma de descentralizare, care urmărește dezvoltarea echilibrată și durabilă a tuturor localităților Republicii Moldova, consolidarea capacităților și sporirea autonomiei locale, și participarea mai largă a cetățenilor la viața comunității. Noul sistem dă o independență primăriilor în raport cu administrația publică centrală. Odată cu implementarea Legii, nu va fi loc de politică, de preferințe. Sunt argumente forte în favoarea acestei legi. În plus, este prevăzut un fond de compensare pe o perioadă de 2 ani. Veniturile vor fi la același nivel, de aceea nu există motive de îngrijorare. Echipa care a lucrat în cadrul Ministerului Finanțelor, cot la cot cu reprezen-

tanții CALM, care v-au apărat interesele cu toată sinceritatea și competența pe care o are cu siguranță echipa, a ajuns la această formulă de consens, care convine și autorităților de nivelul 1, dar și celor de nivelul al 2. Grație noilor prevederi, primăriile vor beneficia de niște relații în baza unor norme clare. Dacă până în prezent, mai mult Direcția Finanțe vă aducea la cunoștință date, conform noii scheme, iar APL era pedepsite într-un fel pentru veniturile în plus, tăindu-li-se din transferuri, acum nu va mai fi așa. Deoarece transferurile ocupă mai mult de 80 de procente, este de înțeles de ce am început cu ele, dar asta va deschide porțițe pentru alte reforme. Trebuie să fim consecvenți, să realizăm pas cu pas ceea ce avem de făcut. Vrem să conlucrăm cu dvs., astfel să pătrundeți în esența modalităților propuse, fiindcă sunt în beneficiul tuturor. Rămânem într-o legătură permanentă.

MIZA NOII LEGI: VIITORUL EUROPEAN AL APL ȘI ȚĂRII

Viorel FURDUI, director executiv CALM:

„Dacă nu adoptăm legea în regim de urgență, riscăm să pierdem trenul european.”

Practic, toți cei care vin la seminare reprezintă CALM. Cred că noi acum trăim unul dintre cele mai decisive momente pentru comunitățile noastre. Proiectul de lege a fost elaborat și votat în două lecturi. Chiar dacă nu este perfect, în esența sa e ceea ce de zeci de ani vorbim și așteptăm - să dăm libertatea APL, astfel încât primarii să fie stăpâni la ei acasă. Legea e un prim pas, însă fără această lege putem uita despre dezvoltare, despre descentralizarea reală. Multe dintre problemele la care fac referință primarii sunt de ordin tehnic și pot fi rezolvate ulterior, pentru că acest sistem este mult prea important pentru APL, ca din cauza unor elemente minore să fie tergiversat. Cineva încearcă să amâne adoptarea, dar va fi o mare greșeală, iar noi vom pierde trenul european ocazia de a europeniza APL. Această lege depolitizează, oferă independență primarilor, care obțin instrumente eficiente de muncă și își dezleagă mâinile în ceea ce privește luarea deciziilor. Tocmai de aceea, CALM a inițiat această campanie extinsă de informare, împreună cu Ministerul Finanțelor și Cancelaria de Stat. Trebuie să colaborăm, să avem discuții constructive, să găsim soluții comune pentru anumite situații și neclarități, deoarece fără Legea Finanțelor locale în formulă nouă vom avea probleme mari pe plan intern și extern. Unul din principalele criterii ale acestui sistem rezidă în faptul că se păstrează anvelopa financiară, cu o formulă foarte clară de compensare, pentru care vor fi găsite fonduri. Dacă nu adoptăm Legea în regim de urgență, riscăm

să stopăm procesul de descentralizare, să pierdem trenul european. Pe noi ne deranjează faptul că apar zvonuri că s-ar încerca amânarea implementării noilor prevederi. Orice tergiversare e distrugătoare pentru întreg domeniul. Totodată, APL așteaptă deja de prea mult timp schimbarea. Această lege generează mai multe întrebări, precum consolidarea veniturilor, stimularea autorităților publice locale de a folosi cât mai rațional potențialul economic local și, în plus, de a atrage investiții în ceea ce privește probabilitatea majorării unor taxe și impozite, vreau să spun că nici situația actuală, atunci când zeci de ani nu se modifică anumite impozite în timp ce nevoile cetățenilor cresc, nu mai merge. Un lucru e cert, este nevoie de un dialog continuu, de discutarea detaliată a tuturor aspectelor, la o masă rotundă cu reprezentanții autorităților de diferite niveluri, astfel încât deciziile luate să fie perfecte și acceptabile din punctul de vedere al potențialului de dezvoltare a comunităților. Primul bloc presupune consolidarea bazei de venituri locale proprii și a autonomiei de decizie asupra lor. Urmează blocul doi, care prevede reformarea sistemului de transferuri și impozite partajate și statuarea acestuia pe baze obiective și previzibile. O altă acțiune, care face parte din blocul trei de acțiuni, implică consolidarea managementului financiar la nivelul APL, cu garantarea disciplinei financiare, creșterea transparenței și participării locale. Noi mai avem obiective, însă ele vor veni deja din propunerile celor de aici, din teritoriu”.

Grigore COBZAC, președintele raionului Hâncești:

„Legea este una revoluționară, dacă sunt oameni care au curajul s-o promoveze!”

„Este bine cunoscut faptul că în SUA, în timpul încercărilor de a nimici robia, o doză mare de rezistență venea din partea robilor, care erau împotriva libertății. Ne-am trezit și noi cam în postura asta. Eu sunt deprins să evaluez și riscurile, și oportunitățile. Poziția mea este foarte clară: legea este una revoluționară, ține de modernizarea țării, dacă sunt oameni care au curajul să promoveze această lege, este foarte bine pentru țară. Legea acordă posibilități să ne pornim la drum, iar traseul de mai departe depinde de fiecare dintre noi. Sunt fondurile de echili-

brare care ne asigură că drumul acesta va fi unul fără riscuri. Mai rău nu va fi, dar pentru cei care au responsabilitate, li se dă posibilitatea să fie mai bine în comunitatea lor. Aici vine lupta cu cumătrismul. Eu sunt cu două mâini pentru această lege. Dar, desigur că este necesară o susținere politică enormă pentru aprobarea în lectură finală a acestei legi. Cu reforma învățământului am călcat pe greblă, atunci când cei care adoptase, votase legi se distanțau și spuneau: nu, nu, noi suntem cu poporul, nu am votat așa ceva. Vom avea susținere politică pentru a imple-

mentarea acestei legi, mă îndoiesc de acest fapt. Costuri politice vor fi, cine va trebui să le suporte? Este o lege nouă, dar având în vedere calitatea clasei politice, se poate da și ca ceva bun și ca ceva rău, și interpretări vor fi multe. Ori rămânem la sistemul acela primitiv, ori ne mișcăm înainte. E o lege cu bătaie lungă, iar acești doi ani sunt o pernă de oxigen, iar cei din teritoriu Parlament trebuie să se mobilizeze. Noi trebuie să știm cu

cine ne pornim la drum, aș prefera ca partidele politice din Republica Moldova, înainte de votare, să se expună public asupra acestei legi. Să fie o poziție clară, să nu sară din căruță la un moment dat, ca societatea să vadă lipsa de consecvență. Aspirațiile europene sunt puse pe acest cântar. Mă duc de aici optimist și voi recomanda conducerii mele de partid să voteze această Lege în Parlament”.

Tatiana BADAN, primarul satului Selemet, raionul Cimișlia, președinte CALM:

„Miza este enormă și nu putem pune sub semnul hazardului viitorul comunităților noastre.”

„Am organizat aceste măsuri pentru ca primarii și contabilii să cunoască mai bine această nouă formulă. Ca o reformă să devină o istorie de succes e nevoie de implicarea tuturor factorilor de decizie. Faptul că anumite neclarități fac să planeze incertitudinea asupra acestei legi importante, e nevoie să comunicăm, astfel încât să găsim soluții pentru orice problemă și răspuns pentru orice întrebare. Miza este enormă și nu putem pune sub semnul hazardului viitorul comunităților noastre. Trebuie să participăm activ

ca să putem îmbunătățim acest document, pentru că în această toamnă Legea urmează să fie votată în ultima lectură. Noile prevederi vor face o distincție mai clară a responsabilităților, vor oferi mai multe stimulente pentru primării și vor micșora influența raioanelor asupra formării bugetelor locale. Prin asigurarea unui mai mare grad de responsabilitate autorităților locale de nivelul 1, autonomia bugetelor locale s-ar putea mări, potrivit unor estimări, de 5 - 8 ori. E un indiciu greu de neglijat!”

Dorin CHIRTOACĂ, primarul municipiului Chișinău:

„Se spune că Chirtoacă și primăria Chișinău sunt împotriva Legii Finanțelor Locale. Nu este așa!”

„Din câte înțeleg, în Parlament nu se dorește votarea Legii Finanțelor Locale. Din ceea ce cunosc până la ora actuală, unii colegi nu doresc votarea acestor noi prevederi, din motiv că vor pierde ceva control asupra distribuirii banilor în teritoriu. În cazul în care este votată Legea în Parlament, circa 800 de milioane de lei automat vor fi distribuite către APL, ceea ce înseamnă o îmbunătățire a situației financiare în orașe și sate. Rațiunea este foarte simplă: de ce să fie date automat tuturor, în baza legii, când acești bani ar putea rămâne în bugetul de stat și să fie împărțiți pe criterii politice? Din ceea ce am auzit, ar putea prevala anume acest argument - să fie făcută împărțea în birouri, în funcție de anumite înțelegeri,

cum s-a mai făcut anterior. Și CALM, conducerea Congresului, este bravo pentru toate acțiunile de lobby în ceea ce privește promovarea intereselor autorităților regionale și locale. Se spune că Chirtoacă și primăria Chișinău sunt împotriva Legii Finanțelor Locale. Nu este așa. Noi am fost împotriva la o anumită etapă, atunci când erau lezate interesele Chișinăului, dar s-a lucrat foarte mult în acest sens și am reușit convingerea partenerilor externi, dar și colegilor de la Ministerul Finanțelor, pentru a modifica anumite lucruri și a nu face discriminare între Chișinău și teritoriu. Prin urmare, acum, ultima variantă a proiectului de lege este bună de votat și, respectiv, de schimbat situația pentru autoritățile locale”.

Victor STÎNĂ, primarul satului Gura Galbenei:

„Pentru locuitorii din Gura Galbenei această inovație în sistemul bugetar va fi benefică din toate punctele de vedere.”

„Satul Gura Galbenei este acceptat în Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată (2013- 2015) și nou am fost familiarizați atât cu noul sistem de aprobare a bugetului Primăriei, cât și cu mecanismul de finanțare. Pentru locuitorii din Gura Galbenei această inovație în sistemul bugetar va fi benefică din toate

punctele de vedere. Primăria noastră va fi stimulată pentru colectarea celor 5 taxe de impozit noi prevăzute de Strategia de Descentralizare a APL, care urmează să fie adoptată în lectură finală. Calcularea veniturilor și cheltuielilor în mod corespunzător va îmbunătăți serviciile publice pentru populație”.

Valeriu MUSTEAȚĂ, președintele Asociației Primarilor Căușeni:

„Pe 1 februarie am fost nevoiți să ieșim în stradă și am făcut-o nu numai pentru salariu. Nu trebuie să ne temem de responsabilități.”

„Mă bucur că aceste ședințe în teritoriu dau roade. Cu câțva timp în urmă am organizat de sine stătător un seminar, dar am plecat de acolo disperat, văzându-mi colegii nedumeriți. Astăzi ne-am atins scopul. Este o zicală - Bani nu aduc fericire, dar fără ei nu poți administra comunitatea. Dacă mergem la o descentralizare, atunci trebuie să fie descentralizată și finanțarea. Monotonie s-a schimbat, iar majoritatea votează pentru această lege. Descentrali-

zarea, acest cuvânt spune mult. Legea este extraordinar de bună, binevenită.. A venit timpul acum ca să avem această vrabie în mână și nu trebuie să o pierdem. Nu trebuie să ne temem de responsabilități. Este formula unică pentru întreaga țară, pentru toți primarii. Sunt sigur că atunci când vom intra și mai bine în esența noului mecanism, ne va fi mai ușor să acceptăm schimbarea. Deja observ că foarte multe aspecte au fost clarificate”.

Veronica HERȚA, șefa Direcției Generale Finanțe din cadrul Primăriei Chișinău

„Este o lege multășteptată, care oferă posibilități multiple APL.”

„Municipalitatea nu e împotriva legii și acest lucru trebuie înțeles clar. Este o lege multășteptată, care oferă posibilități multiple APL. Credem că acest document și aceste prevederi vor diminua și chiar elimina imixtiunea politicului în repartizarea transferurilor către bugetele de nivel 1 și 2. În situația în care cheltuielile APL vor fi direct dependente de volumul venitului, autoritățile locale vor fi motivate să câștige bani, ceea ce este un lucru foarte bun. Există un indicator extraordi-

nar de bun – capacitatea fiscală pe cap de locuitor. Am făcut o estimare pe exemplul UTA Găgăuzia. Astfel, doar defalcările care urmează să fie acumulate, raportate la numărul de locuitori, ar reprezenta un venit de 317 lei pentru fiecare. Asta, în condițiile în care, potrivit bugetului executat pentru 2012, am avut situația când în municipiul Chișinău s-au cheltuit doar 2,99 de lei. Această variantă a Legii este mult mai transparentă și mult mai echilibrată.”

Ștefan VLAS, președintele Asociației Primarilor, Hâncești:

„Deputații trebuie să susțină Legea Finanțelor Locale și noi îi vom susține mai departe.”

„Nu trebuie să politizăm acest subiect. Noi dacă vrem să facem reforme, nu trebuie să ne temem de alegeri sau de riscuri în-

chipuite. Vedeți că și parlamentarii se temba de una, ba de alta, dar atunci când trebuie să decidă privatizarea unui obiectiv sau

altul, găsesc consens, foarte bine și ușor se găsesc voturi. Dar când e vorba de țară, să facă ceva pentru administrația publică locală, li se face frică. Fiecare avem influență asupra politicianilor noștri, de sus, că

până la urmă noi facem alegerile și locale, și parlamentare, cei de joi, anume primarii. Trebuie să susțină Legea Finanțelor Locale și noi îi vom susține mai departe. Altfel se vor stopa toate reformele”.

Alexei BUSUIOC, primar de Capaclia, Cantemir:

„APL trebuie să aibă banii lor. Noi aceasta vrem, ca să nu depindem de culorile politice.”

„Una din abordările reformei este partea financiară, care, de fapt, este piatra problemei, din cauza acesteia noi nu prea ne înțelegem. Aici este vorba de niște interese care apar între raion și primăriile din raion: nivelul doi încearcă să își tragă pozițiile financiare, să le aibă în mâini, ca, după aceea, să poată, conform culorilor politice, să împartă acești bani. O mare majoritate a primarilor din sate, în principiu, nu sunt de acord cu această stare de lucruri. Noi suntem puși într-o situa-

ție în care nu putem face nimic: acesta e bugetul care ți-a venit și gata. Problema trebuie abordată la nivel sistemic. Se bat aceștia de la Chișinău: au guvern, n-au guvern... Guvernările locale trebuie să meargă ca ceasul, în regim autonom, după reguli foarte clare. Ele trebuie să aibă banii lor și trebuie să-și satisfacă necesitățile lor acolo, în teritorii. Ce au aceștia de la Chișinău de împărțit - treaba lor. Noi aceasta vrem, ca să nu depindem de culorile politice”.

Mihai ROȘCOVAN, coordonator program al PCDLI:

„Legea trebuie să intre în funcție de la 1 ianuarie 2014, în caz contrar punem cruce pe descentralizare.”

„Foarte multe s-au schimbat, aveți libertate, dar asta e foarte esențial. Dvs. Depolitizarea, pe timpul comunistilor era mai bine, pentru că atunci când transferurile nu sunt proporționale nu e bine. În cazul impozitelor pe venitul persoanelor fizice, este primarul de la Leușeni, el are minus în comparație cu 2012, nu trebuie să contribuim ca să fie în rând cu toată lu-

mea? Ei tot au cetățeni, ei tot trebuie să presteze servicii, trebuie să existe o solidaritate. Reforma este gândită în așa fel încât să nu existe șocuri, pentru că primarii nu vor avea bugete mai mici decât în 2012. Legea trebuie să intre în funcție de la 1 ianuarie 2014, în caz contrar trebuie să punem cruce pe descentralizare, la care am lucrat 5 ani”.

NOUL SISTEM, VECHILE SPERANȚE,

Deși satul Feștelița, raionul Ștefan Vodă, se regăsește în lista satelor perdante după implementarea noului sistem de finanțare locală, primarul localității nu vede o problemă în asta. Dimpotrivă, Nicolae Tudoreanu este ferm convins că noile reglementări vor avea un impact pozitiv asupra dezvoltării localităților, dar și asupra fundamentării unei descentralizări reale. Totodată, edilul consideră că noul sistem nu numai că dezleagă mâinile primarilor, dar îi determină să fie mai responsabili și mai insistenți.

Nicolae TUDOREANU, primar de Feștelița, raionul Ștefan Vodă:

„Un sistem modern de finanțe publice e și normal să se bazeze pe venituri.”

Care sunt handicapurile sistemului actual de finanțare?

În primul rând, sistemul vechi este unul moștenit, pentru că, odată cu trecerea de la sovietele sătești la primării, nu s-a schimbat nimic. S-au făcut ajustări pe parcurs, dar acestea sunt insuficiente. Ceea ce pot remarca ca aspecte pozitive sunt doar modificările în ceea ce privește evidența contabilă și sistemul trezorerial, care au avansat și pot preîntâmpina anumite inegalități în dirijarea banilor publici. Ultimul este chiar o oglindă clară, la orice moment poți să vezi care este situația financiară reală.

Ce nu este bine?

Centralizarea și politizarea finanțelor locale au înguncheat satele. Nu este bine, deoarece din start, de la elaborarea bugetelor, se simte o implicare directă a autorităților centrale în formarea și prognozarea banilor destinați primăriilor. Și asta, pentru că pornim de la normativul de cheltuieli. Un sistem modern de finanțe publice e și normal să se bazeze pe venituri. Astăzi noi ne lăudăm că avem autonomie locală, dar, de multe ori, sunt doar afirmații declarative, fără o continuitate reală.

Noul sistem anulează aceste inconveniente?

În cadrul noii formule dispar

presiunile. Sistemul deschide oportunități diverse: planificarea bugetelor multianuale, accesarea creditelor investiționale, posibilitatea de a direcționa banii conform necesităților. În vechiul sistem prognozarea se face pe normativ de cheltuieli și se stabilesc raporturi bugetare numai cu nivelul doi. Respectiv, de multe ori, raioanele încercau să facă în așa fel ca primăriile să nu știe cum s-au calculat și de unde vin sursele. În noul sistem avem mai multă transparență, predictibilitate și stabilitate.

În această perioadă, primăriile își planifică bugetul în două formule - conform sistemului vechi, dar și celui nou. Diferențele sunt sesizabile?

Cu părere de rău, la starea financiară proastă pe care o avem, am mai pus pe ghebul contabililor și aceste două mari mașinării de calcul. Pentru mulți dintre ei, noua metodologie de calcul este neclară. Mai există și persoane care, speră că din neștiință, etalează o aborda-

re tendențioasă, declarând că noul sistem ar avea mai multe influențe negative asupra autorităților locale. Aceasta îi debusolează pe unii primari. Ar fi bine ca aceste opinii să fie expuse de către specialiști, dar nu de cei care nu înțeleg care este diferența dintre sistemul nou și cel vechi. Necunoscutul este cel care sperie, până la urmă.

Satul dvs. se regăsește în lista perdanților. În același timp, în calitate de primar, susțineți schimbarea, de ce?

Orice sistem, orice reformă nu poate mulțumi pe toată lumea. În cazul în care avem 85 - 90 % câștigători este perfect. În cazul nostru, câștigul o să vină cu timpul. Neapărat. Odată cu introducerea noului sistem o să fie un fond de compensare care o să balanseze în primul an pierderile, ca noi, în 2015, să recâștigăm aceste compensări din veniturile locale. Noi avem nevoie de proceduri, nu de bani. Procedurile, la rândul lor, generează venituri la bugetele locale și reprezintă

o modalitate de motivare pentru primari. Noi încercăm prin noul sistem să dezlegăm aceste proceduri ca să putem genera noi venituri la bugetele locale, ca să nu fim penalizați pentru că am încasat mai multe venituri și să ni se ia din transferuri. În vechiul sistem anume așa se proceda: dacă aveai un efort fiscal și majorai cantitatea de venituri, riscai ca în viitorul an să se diminueze transferul de la buget. Să mai facem un calcul simplu, la impozitul pe proprietate. Avem, de exemplu, 1000 de gospodării și primim transfer undeva 20 000 lei, reieșind din tariful de 20 de lei, însă uneori se taxează cu 5 lei. În timpul apropiat va fi revizuită această taxă și vă dați seama ce va însemna aceasta pentru primării? Bugetul ei va crește, pentru că impozitul nu ar trebui să fie mai mic de 100-150 de lei.

Sperați pe majorarea taxelor, impozitelor...

Altă soluție nu este, pentru că oamenii deja au cu ce să plătească. În plus, deja devin mai responsabili, își dau seama că nu putem trăi doar din impozitele de la vamă,

simplu exemplu. Stați câteva ore la un magazin din sat și o să vedeți câtă bere se vinde în două ore! Capacitate financiară există, avem nevoie de pârghii. De ce să nu reducem din aceste plăceri vicioase ale cetățenilor și să-i motivăm să fie responsabili, să contribuie la dezvoltarea și amenajarea locului în care trăiesc? Noi o să încercăm chiar prin intermediul CALM-ului să obținem ca impozitul funciar să fie diferit, și anume în dependență de locul de amplasare a terenului. Cei care au pământul în zone cu acces gratuit la apă, cred că e normal să plătească un impozit mai mare. Noua redacție a Legii Finanțelor locale este un început cu care noi putem solicita bugete multianuale, putem planifica investiții pe termen lung, la bancă nu poți să ajungi să iei un credit cu bugetul care este la moment. Însă cu sistemul nou băncile vor vedea că primăriile au un buget cu care pot rambursa, dar și facilități fiscale care le permit un credit.

De unde o să ia venituri satul dvs.?

O să le acumuleze așa cum

„În cazul în care avem 85 - 90 % sunt câștigători - este perfect, pentru noi câștigul o să vină cu timpul! Neapărat!”

trebuie să încercăm să dezvoltăm baza financiară proprie.

De ce s-au speriat unii primari de sistemul nou?

Noi tot timpul spuneam că avem nevoie de autonomie, dar acum s-au speriat de responsabilitate. Nu mă tem să afirm acest lucru. Cum se spune la noi, la moldoveni, e mai bine să gândească altcineva pentru noi.

Mulți spun că economia țării este pe burtă și nu o să aibă venituri prea mari. E un argument?

Nu este corect, vă dau un

le-a acumulat, dar nu o să fie penalizat pentru venit. O să se facă corectări la impozitele pe proprietate, ele sunt foarte reduse comparativ cu țările care sunt avansate în sistem. Noi producem pachete bio, pe teritoriul urmează să se deschidă o fabrică mică pentru prelucrarea gunoiului menajer. Este vorba despre o întreprindere la standarde europene: cu tot procesul în subteran și ecologic nepericuloasă. Perspectivele care s-ar întrezări în urma noului sistem de finanțare sunt îmbucurătoare.

RM, RESTANȚIERĂ ÎNAINTE DE SUMMIT-UL DE LA VILNIUS

Legea Finanțelor Locale și procesul de descentralizare a ajuns în vizorul Consiliului European. Pe data de 9 septembrie, curent, Adunarea Parlamentară a Consiliului European a adresat un șir de recomandări Republicii Moldova. Forul European amintește autorităților moldovenești despre importanța adoptării și implementării unor legi, în contextul scoaterii de sub monitorizare a Republicii Moldova.

Adunarea Parlamentară reiterează importanța respectării de către țara noastră a angajamentelor asumate în cadrul Parteneriatului Estic, astfel încât parafarea Acordului de Asociere RM-UE, dar și adoptarea deciziei privind liberalizarea regimului de vize să nu întâmpine impedimente.

În articolul 10 al adresării, APCE

insistă asupra necesității derulării procesului de descentralizare, dar și asupra adoptării în lectură finală a noii Legi a finanțelor publice locale, un instrument indispensabil în procesul de îmbunătățire a echității transferurilor și consolidării autonomiei locale.

Totuși, după ce au votat Legea în două lecturi, parlamentarii, deși sus-

țin includerea proiectului pe ordinea de zi în cadrul sesiunii de toamnă/iarnă a Legislativului, au, totuși, păreri împărțite. Unii consideră că legea urmează a fi îmbunătățită, iar alții cred că noile prevederi trebuie implementate cât mai rapid.

De cealaltă parte, autoritățile locale se plâng că în condițiile impuse de vechea lege, primăriile au ajuns la sapă de lemn, în timp ce guvernarea țărăgănează lucrurile. "Centralizarea și politizarea finanțelor locale au înguncheat satele. Nu este bine, deoarece din start, de la elaborarea bugetelor, se simte o implicare directă a autorităților centrale în formarea și prognozarea banilor destinați primăriilor. Și asta, pentru că pornim de la normativul de cheltuieli. Un sistem modern de finanțe publice e și normal să se bazeze pe venituri. Astăzi noi ne lăudăm că avem autonomie locală, dar, de multe ori, sunt doar afirmații declarative, fără o continuitate reală", menționează Nicolae Tudoreanu, primar de Feștești, raionul Ștefan Vodă.

Edilul de Feștești mai spune că în cadrul noii formule de finanțare, de care e nevoie ca de aer, ar dispărea presiunile asupra primarilor. "Sistemul deschide oportunități diverse:

planificarea bugetelor multianuale, accesarea creditelor investiționale, posibilitatea de a direcționa banii conform necesităților. În vechiul sistem prognozarea se face pe normativ de cheltuieli și se stabilesc raporturi bugetare numai cu nivelul doi. Respectiv, de multe ori, raioanele încercau să facă în așa fel ca primăriile să nu știe cum s-au calculat și de unde vin sursele. În noul sistem am avea mai multă transparență, predictibilitate și stabilitate", reiterează Tudoreanu.

Potrivit directorului executiv CALM (Congresului Autorităților Locale din Moldova), Viorel Furdui, adoptarea în lectură finală a modificărilor la Legea privind Finanțele Locale reprezintă piatra de temelie pentru activitatea ulterioară a autorităților locale, dar și pentru ralierea Republicii Moldova la valorile europene privind guvernarea locală. Din păcate, zelul unor guvernanți s-a cam pierdut, iar promisiunile făcute APL-urilor nu se îndeplinesc în termene rezonabile. "Retorica privind importanța implementării noului sistem de finanțare se schimbă de la o zi la alta și amenință să spulbere un vis european care aparține nu numai autorităților locale, dar și întregii

țări. În ultima perioadă de timp, sunt vehiculate informații, precum că în anumite cercuri s-ar discuta despre o posibilă țărăgănare a implementării sau chiar despre o amânare a adoptării în varianta finală a modificărilor la Legea finanțelor publice locale. De asemenea, suntem informați despre unele acțiuni de manipulare și inducere în eroare a unora dintre colegii noștri, reprezentanți ai APL, cărora, în lipsa de informare adecvată privind noul sistem de finanțe locale, li se inoculează ideea că nu este nevoie de această lege. Suntem departe de a generaliza această situație și chiar avem încrederea (speranța), că, per ansamblu, clasa politică actuală de la nivel central și local, este conștientă de importanța acestei reforme pentru viitorul atât a procesului descentralizării și modernizării administrației publice, cât și pentru dezvoltarea reală (economică, socială, culturală etc.) a comunităților locale și a întregii țări", a conchis Viorel Furdui.

Amintim că, Legea Finanțelor Publice Locale a fost votată în Parlament, în a doua lectură, pe 13 iulie curent. Deputații au promis să dezbată varianta finală a legii în sesiunea care va începe pe 26 septembrie.

CORLEAP: TIMPUL DE A REGÂNDI ROLUL ADMINISTRAȚIEI LOCALE ÎN PARTENERIATUL ESTIC

Primarii și reprezentanții regionali din UE și țările Parteneriatului Estic au adoptat recomandări politice pentru cel de-al treilea Summit al Parteneriatului Estic al șefilor de stat, care va avea loc pe 28-29 noiembrie, 2013, la Vilnius. La reuniune a participat și o delegație din partea Congresului Autorităților Locale din Moldova: Tatiana Badan, președinte CALM, Dorin Chirtoacă primarul municipiului Chișinău, vicepreședinte CALM, Viorel Furdui, director executiv CALM și Alexandru Osadci, expert CALM.

La Reuniunea din 3 septembrie curent - Conferința autorităților locale și regionale din Parteneriatul Estic (CORLEAP) - s-a convenit de comun acord că, autoritățile locale trebuie să se implice ca parteneri activi în Strategia Parteneriatului Estic, în elaborarea de politici, pentru a face diferența în favoarea cetățenilor pe care îi reprezintă.

În deschiderea celei de a 3-a sesiuni plenare anuale a CORLEAP, organizate sub Președinția Lituaniană, Ramón Luis Valcárcel Siso, Președinte al Comitetului Regiunilor și copreședinte CORLEAP, a declarat: «Credem cu fermitate că a sosit momentul de a regândi Parteneriatul Estic. Avem nevoie de o nouă abordare, în care Parteneriatul să fie văzut ca un instrument de susținere a țărilor implicate în realizarea reformelor și modernizării. Autoritățile locale și regionale pot și sunt gata să aducă o contribuție substanțială pentru producerea acestor schimbări».

În ultimii doi ani, CORLEAP și-a axat activitatea pe o serie de domenii

prioritare cum ar fi reforma administrației publice, descentralizarea fiscală și cooperarea teritorială.

CORLEAP solicită acțiuni concrete în cele trei domenii principale identificate care încetinesc dezvoltarea democrației locale și regionale din țările partenere din Est, și anume:

- lipsa de autonomie financiară și capacitatea fiscală limitată;
- necesitatea de reformare a administrației publice la nivel local și regional;
- cooperarea teritorială limitată în cadrul spațiului parteneriatului Estic (EaP).

CALM a venit cu o serie de propuneri, care au fost luate în considerație și incluse în recomandările CORLEAP pentru întrunirea șefilor de Guvern, care va avea loc la Vilnius, precum:

- **Chemarea instituțiilor Europene (CoR, Comisia Europeană, Parlamentul European etc.) de a aborda subiectul descentralizării și democrației locale** în cadrul relațiilor între UE și țările Parteneriatului

Estic, care să devină unul de bază, similar justiției, drepturilor omului, libertății presei și altele;

- **Implicarea mai activă a CoR, UE și a altor structuri europene în promovarea APL (implicarea APL în procesul decizional din țările respective: monitorizare, avize, recomandări).**

- **Crearea instrumentelor financiare efective în cadrul CORLEAP care ar fi cele destinate susținerii proiectelor APL și a asociațiilor lor din țările Parteneriatului Estic;**

- **Asigurarea accesului direct al APL la fondurile europene, fără tutela excesivă a Guvernului care,**

deseori, este suprapolitizată. În acest context, o deosebită atenție, urmează a fi acordată dezvoltării creșterii capacităților APL și a asociațiilor sale pentru a accesa fonduri disponibile: instruirea, schimbul de experiență, elaborarea de ghiduri și manuale accesibile etc.

În cadrul reuniunii reprezentanții puterilor locale și regionale din UE au împărtășit experiența țărilor din care provin, subliniind că descentralizarea fiscală este un deziderat la capitolul descentralizare în cadrul UE. Totodată, au fost prezentate exemple de bune practici de descentralizare fiscală în țări precum Republica Moldova, Georgia, Belarus și Armenia.

CORLEAP va participa la Summitul de la Vilnius din 28-29 noiembrie 2013 unde vor fi expuse recomandările sale. În baza concluziilor Summitului, CORLEAP va dezvolta apoi Planul său de acțiune pentru 2014-2015.

Menționăm că, Conferința autorităților locale și regionale din Parteneriatul Estic (CORLEAP) a fost înființată de către Comitetul Regiunilor, în 2011, pentru a aduce o dimensiune regională și locală în Parteneriatul Estic al UE. Aceasta reunește 36 de politicieni regionali și locali - inclusiv 18 de CoR reprezentând UE și 18 din țările Parteneriatului Estic (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina).

PARTENERII DE DEZVOLTARE, CU OCHII PE REFORMA APL

La 3 iulie, curent, reprezentanții mai multor organizații internaționale și programe de dezvoltare s-au întrunit la o ședință informală a donatorilor pentru a trece în revistă activitățile de promovare a reformei de descentralizare.

Potrivit participanților la ședință, în prezent, partenerii reformei – guvernele Danemarcei, Germaniei, României, Statelor Unite și Suediei, Consiliul European, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și alte agenții ONU, și mai multe fundații străine de dezvoltare – desfășoară activități în câteva compartimente ale reformei. Acestea includ: managementul finanțelor publice locale și descentralizarea fiscală, clarificarea competențelor autorităților centrale și locale, statutul proprietății publice și evaluarea proprietății primăriilor, sporirea capacităților APL pentru prestarea unor servicii calitative, abordarea ghișeului unic pentru serviciile administrative și promovarea unor proiecte de cooperare intercomunitară, asistență pentru elaborarea planurilor de dezvoltare strategică la nivel de comună sau oraș-reședință de raion, și altele.

Potrivit reprezentanților in-

stituțiilor donatoare, prezenți la ședință, susținerea în continuare a acestor eforturi va depinde de voința politică de care va da dovadă Guvernul moldovean pentru realizarea pleneră a reformei de descentralizare. Eugen Furculiță, consilierul Secretarului general al Guvernului, a mulțumit partenerilor de dezvoltare pentru asistența acordată și a reiterat angajamentul executivului de a duce la bun sfârșit cele începute, pentru a oferi satelor moldovenești șansa de a se dezvolta armonios.

Participanții la ședință au convenit asupra necesității creării unei platforme de comunicare permanentă în domeniul descentralizării pentru unificarea mesajelor despre necesitatea reformei, dar și despre beneficiile acesteia pentru autonomia locală și dezvoltarea satelor moldovenești. O asemenea platformă de comunicare va fi lansată în cel mai scurt timp.

CONGRESUL
AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN
MOLDOVA

VĂ AMINITIȚI DE NOI
NUMAI ÎN TIMPUL
ALEGERILOR!

LEGEA FINANTELOR LOCALE, VORBE ÎN VÂNT
SAU ANGAJAMENTE ASUMATE?

LEGEA FINANTELOR LOCALE, PIERDUTĂ ÎN CĂRADOARELE PUTERII!?

Semne de îngrijorare și nedumerire în mediul primarilor din țară. Ediliile locale bat alarma și spun că, în ultima vreme, tot mai multe declarații, făcute inclusiv de oficiali cu funcții de înaltă răspundere în stat, îi determină să creadă că soarta Legii Finanțelor Locale este predestinată. Chiar dacă retorica de față a guvernărilor rămâne aceeași și se axează pe importanța descentralizării financiare a APL, în coridoarele puterii se discută tot mai insistent despre amânarea sau chiar anularea implementării noilor prevederi. Primarii se tem că adoptarea în lectură finală a Legii va fi stopată de forțele politice care, astfel, vor să-și păstreze pârghiile de influență și mijloacele de pressing asupra APL, până la alegerile din 2015.

Primarii amenință că se vor adresa instituțiilor europene, inclusiv președintelui APCE, Jean-Claud Mignon, care se află într-o vizită oficială în Republica Moldova, dacă autoritățile nu-și vor onora promisiunile, iar Legea va fi pusă în sertar. Totodată, aceștia spun că ar putea recurge la măsuri mai drastice, acțiuni masive de protest, dacă noul sistem de finanțare va fi blocat în Parlament.

Potrivit edililor locali, în cadrul unei ședințe cu oficiali de la Ministerul Finanțelor în raionul Ștefan Vodă, aceștia au fost întrebați de către reprezentanții Asociației Primarilor din raion dacă Legea Finanțelor Locale va fi adoptată, așa cum s-a promis, în cadrul sesiunii de toamnă/iarnă. Aceștia au răspuns că acest lucru nu se va întâmpla, cu siguranță, nici în anul viitor, iar primăriile vor trebui să-și calculeze proiectele de buget conform schemelor existente.

Reacțiile mai multor primari, din diferite regiuni ale țării, care așteaptă de ani buni implementarea acestei legi, nu au întârziat să apară. Ștefan Vlas, președintele Asociației Primarilor, Hâncești, este de părere că subiectul este unul excesiv de politizat, iar aceasta leagă și mai mult mâinile autorităților locale: "Noi dacă vrem să facem reforme, nu trebuie să ne temem de alegeri sau de riscuri închipuite. Parlamentarii se tem ba de una, ba de alta, dar atunci când trebuie să decidă privatizarea unui obiectiv sau altul, găsesc consens, foarte bine și ușor se găsesc voturi. Dar când e vorba de țară, să facă ceva pentru administrația publică locală, îi ia frica. Fiecare avem influență asupra politicienilor noștri, de sus, că până la urmă noi facem alegerile și locale, și parlamentare, cei de joi, anume primarii. Trebuie să susținem Legea Finanțelor Locale și noi îi vom

susține mai departe. Altfel se vor stopa toate reformele".

Și Viorel Furdui, directorul executiv al CALM, organizația care promovează interesele APL, a confirmat că pe adresa Congresului au parvenit mai multe semnale de acest gen, din teritoriu. Totodată, expertul susține că dacă Legea nu va fi adoptată în regim de urgență, Moldova riscă să piardă trenul European, iar autonomia locală va rămâne la cheremul intereselor înguste de grup, așa cum a fost zeci de ani: "Constatăm, în ultima vreme se vorbește mult și logoreic despre interesele generale și strategice/naționale de dezvoltare a unei administrații publice locale moderne și, în genere, a comunităților noastre locale. Dar promisiunile, se pare, rămân la nivel de declarații, căci carul nu se mișcă din loc, iar fabula cu lebăda, racul și știuca e tocmai potrivită pentru a ilustra starea de lucruri. Dacă ceva timp în urmă, toți liderii politici și de opinie menționau la unison despre rolul aproape crucial al noii scheme de finanțare a autorităților locale, astăzi vocile au pierdut din intensitate, iar unii încearcă prin diferite tertipuri să pună bețe-n roate, astfel încât noile prevederi ale Legii Finanțelor Locale să nu fie aprobate în lectură finală, așa cum era planificat. Deja a câta oară în istoria scurtă a Republicii Moldova ideile progresiste sunt jertfite, fără a se ține cont de consecințele dezastruoase a unor astfel de decizii pe plan intern sau extern? Se vehiculează chiar și unele nume ale politicienilor, care din raționamente înguste de grup, partid, personale etc., sunt gata să se decida de principiile și valorile promovate anterior sau chiar să renunțe la propriile promisiuni și declarații (inclusiv publice) în susținerea descentra-

lizării și reformei finanțelor locale", a conchis Viorel Furdui.

Grigore Cobzac, președintele raionului Hâncești, menționează că Legea Finanțelor Locale este una revoluționară, iar fără adoptarea cât mai grabnică a acesteia, satele și orașele vor fi în continuare folosite drept monede de schimb în jocurile politice: „E o lege cu bătaie lungă, iar acești doi ani sunt o pernă de nevoie să știm cu cine ne pornim la drum, aș prefera ca partidele politice din Republica Moldova, înainte de votare, să se expună public asupra acestei legi. Să fie o poziție clară, să nu sară din căruța la un moment dat, ca societatea să vadă lipsa de consecvență. Aspirațiile europene sunt puse pe acest cântar. Mă duc de aici optimist și voi recomanda conducerii mele de partid să voteze această Lege în Parlament".

În context, Mihai Roșcovan, coordonator de program al PCDLI, avertizează că dacă Legea nu va intra în vigoare de la 1 ianuarie 2014, va trebui să se pună cruce pe descentralizare: „Legea trebuie să intre în funcție de la 1 ianuarie 2014, în caz contrar trebuie să punem cruce pe descentralizare, la care am lucrat 5 ani”.

Amintim că, acum două săptămâni, premierul Iurie Leancă a reiterat disponibilitatea guvernării de a continua reforma descentralizării locale: „Sperăm că forul legislativ va reuși să adopte legea în lectură finală în timp util, astfel încât toate cele aproape 900 de primării din Moldova să beneficieze de transferuri mai echitabile la bugetele locale și fonduri mai ample, deja începând cu anul 2014”.

În același timp, Legea Finanțelor Locale și procesul de descentralizare a ajuns în vizorul Consiliului European. Pe data de 9 septembrie, curent, Adunarea Parlamentară a Consiliului European a adresat un șir de recomandări Republicii Moldova. Forul European amintește autorităților moldovenești despre importanța adoptării și implementării unor legi, în contextul scoaterii de sub monitorizare a Republicii Moldova. În articolul 10 al adresării, APCE insistă asupra adoptării în lectură finală a noii Legi a finanțelor publice locale, un instrument indispensabil în procesul de îmbunătățire a echității transferurilor.

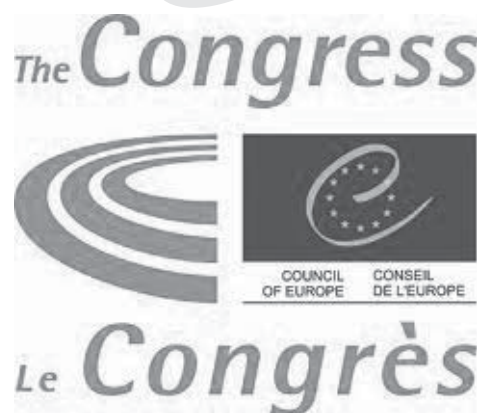
CONGRESUL AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN MOLDOVA

NU PRESIUNILOR,
ȘANTAJULUI ȘI
POLITIZĂRII APL!

AUTONOMIA FINANCIARĂ LOCALĂ, SUB LUPA PARTENERILOR EUROPENI

(recomandări și rezoluții)

I. CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE ȘI REGIONALE AL CONSILIULUI EUROPEI:

1. Raportul privind situația democrației locale în Republica Moldova, aprobat la 13 martie 2012, în cadrul sesiunii 22 al Congresului Autorităților Locale și Regionale a Consiliului Europei

Concluzii/constatări principale:

a) Raportorii au sentimentul că situația democrației locale și regionale în Republica Moldova ar trebui să facă obiectul unei aprecieri nuanțate de la ultima recomandare din 2005. În fapt, dacă și au fost constatate ameliorări pe diverse aspecte, rămâne o realitate faptul că recomandările care au fost adoptate în anul 2005 în privința Republicii Moldova, trebuie să fie reiterate.

b) Finanțele locale sunt încă, în prezent, reglementate de Legea din 2003, deși aceasta încă în 2006 a fost considerată „învechită” și nepotrivită în raport cu realitățile economice și sociale, fiind depășită de evoluțiile din această perioadă.

c) Schimbările preconizate ca urmare a recomandării de Congresul din 2005 nu au fost finalizate în totalitate și efortul de a pune în aplicare recomandările a fost întrerupt în 2007, după alegerile locale. Întrebările de ordin financiar și cele referitoare la personalul administrației publice locale sunt în continuare de mare actualitate. Astfel, **nici o schimbare nu a fost făcută la finanțele locale și situația, în loc să se îmbunătățească, s-a înrăutățit și poate fi considerată, din punctul de vedere al aleșilor locali, ca și blocată.**

d) Delegația a avut impresia că, de jure, autoritățile publice locale din Republica Moldova dispun de o autonomie declarată, dar de facto această autonomie este limitată, pe de o parte de ingerința administrației publice centrale în activitățile cotidiene ale autorităților locale și pe de altă parte, din

cauza insuficienței resurselor financiare, care le sunt alocate. La aceasta se adaugă o lipsă de claritate în ceea ce privește distribuirea competențelor și a finanțelor.

e) Un exemplu de lipsă totală a autonomiei financiare locale constituie - dependența puternică a APL de cea centrală și componentele acestuia, absența aproape totală a impozitelor și taxelor locale și lipsa unui mecanism eficient de colectare a taxelor locale. Din 2005, atunci când această situație a fost expusă în recomandările Congresului, situația nu s-a îmbunătățit în această direcție.

2. RECOMANDAREA N179 a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (reiterată în recomandările din 2012):

a) caracterul foarte limitat al autonomiei financiare;

b) în practică deciziile ce țin de gestiunea resurselor bugetare a colectivităților locale sunt supuse aprobării autorităților centrale sau celor raionale ;

c) veniturile colectivităților locale provin în principal din transferurile de la Centru și de la raioane, ceea ce evident a impus o puternică dependență față de Guvern și componentele acestuia ;

d) dependența totală de raioane sub aspect financiar, în special cu referire la distribuirea transferurilor;

e) criteriile de definire ale sumei transferurilor utilizate de ministerul Finanțelor nu sunt destul de transparente ;

f) cvasi-absența impozitelor locale și lipsa unui mecanism eficace de colectare a impozitelor locale.

3. RECOMANDAREA N322 al Congresului Puterilor Locale și Regionale a Consiliului Europei:

a) dezechilibrul major între competențele și responsabilitățile administrației publice locale (APL) și resursele alocate acestora;

b) autonomia financiară și fiscală foarte limitată a APL, care se reflectă în ne-

glijarea excesivă aplicată de către autoritățile naționale asupra nivelului II, și de către nivelul II asupra nivelului I, în special în ceea ce privește gestionarea resurselor financiare;

c) insuficiența taxelor locale și lipsa transparenței în modul în care autoritățile centrale redistribuie resursele financiare către APL;

RECOMANDĂRI

a) Delegația consideră că este necesar să fie consolidate resursele proprii ale APL, să fie reformat sistemul de taxe comune și consolidată autonomia financiară a administrației publice locale;

b) Alocarea de resurse financiare către APL care trebuie să fie proporționale cu competențele și responsabilitățile acesteia, precum se menționează în art. 9(2) al Cartei, astfel încât aceasta să fie în măsură să le exercite, în special, în lumina Recomandării 313 (2011) a Congresului, cu privire la alegerile locale în Republica Moldova;

c) Permitea APL de a colecta mai multe taxe și impozite locale, plus la taxa de proprietate și impozitele pe bunurile construite, ratele cărora ar putea fi determinate de APL, în limitele legale, în conformitate cu art. 9(3) al Cartei. De asemenea, este necesar de clarificat procedurile de partajare a resurselor financiare alocate APL, astfel încât acestea să fie în măsură să elaboreze propriul buget și să satisfacă necesitățile cetățenilor lor;

4. RECOMANDAREA N312, adoptată la sesiunea nr. 21 al CALRCE, 27 Septembrie 2011

Consiliul Europei recomandă Guvernului Republicii Moldova: f. să asigure și să efectueze măsuri concrete spre descentralizare, consolidarea autonomiei locale și financiare, în conformitate cu Carta europeană a autonomiei locale, asigurând un transfer real de competențe și resurse, care să permită autorităților locale să își asume întreaga responsabilitate pentru administrarea treburilor locale;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Comitetul Regiunilor

II COMITETUL REGIUNILOR AL UNIUNII EUROPENE:

1. **Așteaptă cu interes realizarea unei descentralizări administrative și fiscale veritabile**, optimizarea politicilor de egalizare financiară și alocare a resurselor la nivelul local și regional, extinderea bazei fiscale a administrațiilor locale, încurajarea parteneriatelor public-private în dezvoltarea serviciilor publice și consolidarea capacității administrative a autorităților publice de la nivel local și regional;

2. **Observă că lipsa unui exercițiu sistematic și robust** de gestionare autonomă a propriilor finanțe locale duce inevitabil la diminuarea capacității ALR de a își asuma integral responsabilitățile care le revin în gestionarea fondurilor europene, care solicită capacități administrative și de planificare strategică adecvate și fonduri suficiente pentru acoperirea cuantumului contribuției financiare locale; constată că, din perspectiva rolului crescând al programelor care se adresează comunităților locale și regionale din vecinătatea UE, consolidarea autonomiei financiare a autorităților publice locale este o componentă vitală a procesului de identificare a soluțiilor la problemele comune prin intermediul cooperării regionale și transfrontaliere dintre ALR din UE și Republica Moldova;

3. **Așteaptă cu interes punerea în aplicare a unui sistem transparent, echitabil și credibil al finanțelor publice locale**, caracterizat prin: dispariția practicilor rigide și clientelare care susțin un sistem dezechilibrat de distribuire discreționară a resurselor bugetare către comunitățile locale; eliminarea posibilităților de a influența structura veniturilor acumulate de către alte niveluri administrative; consolidarea independenței procesului bugetar local și asigurarea surselor adecvate de venituri, colectarea de taxe proprii, care va permite gestionarea în mod autonom a propriilor resurse și, implicit, va da posibilitatea dezvoltării unor politici de dezvoltare economică locală; asigurarea cu mijloace financiare corespunzătoare a competențelor delegate de către stat comunităților locale; transformarea procedurilor de egalizare financiară în instrumente veritabile de sprijin al comunităților dezavantajate; alocarea transparentă a resurselor, care să permită o gestiune financiară previzibilă de către toate comunitățile locale; protejarea autonomiei financiare locale de interferența autorităților publice de la alte niveluri.

PROMISIUNILE PUTERII: PUNCT ȘI DE LA CAPĂT?

De la zis la făcut, multă vreme a trecut!, zice o vorbă din bătrâni. Acest proverb, care înglobează în sine inteligența acestui popor, este perfect potrivit pentru circumstanțele în care autoritățile publice locale sunt impuse să activeze de zeci de ani. Guvernarea zice frumos și chiar pare să fi conștientizat importanța reformei finanțelor locale și a unei guvernări locale puternice. Dar promisiunile rămân, deocamdată, nerealizate. Cât timp trebuie să mai treacă pentru ca inițiativele de descentralizare a puterii locale, mai ales pe segmentul finanțelor, să fie implementate și să înceapă să lucreze în favoarea cetățenilor acestui stat? Ora adevărului a sosit! Să vedem ce se va alege din aceste vorbe în sesiunea actuală a Legislativului. Se va găsi oare consensul politic pentru a vota legea de căpătâi pentru APL, Legea Finanțelor Locale, sau vom fi hrăniți în continuare cu promisiuni și vorbe goale? DACĂ TOȚI SUNT CU TRUP ȘI SUFLET „PENTRU”, ATUNCI CINE ESTE „ÎMPOTRIVĂ”. Replica celebră: ȘI NOI PE CINE SĂ CREDEM, DOMNILOR?

Vlad FILAT, lider PLDM:

„Autonomia în procesul de gestionare a banilor la nivel local va aduce mai multe resurse în sate”.

PLDM are cea mai numeroasă echipă la nivel local - circa 270 primari, 15 președinți de raioane, dar și o impresionantă reprezentare în consiliile locale de toate nivelele. Acest fapt implică o mare responsabilitate inclusiv în cazul promovării proiectelor de dezvoltare comunitară, și a proceselor legate în general de administrarea publică locală, autonomia locală și capacitatea APL de a administra treburile în teritorii.

În mod evident, este și în interesul tuturor colegilor din coaliția de guvernare să venim cu o lege bună, acceptată de toți partenerii, cu o lege care să ofere eficiență

autorităților publice locale în gestionarea finanțelor publice în teritorii. În acest sens, am organizat o dezbatere cu colegii noștri din teritoriu și vom mai organiza mai multe discuții scopul fiind unul: mai multă autonomie în procesul de gestionare a banilor la nivel local, ceea ce va aduce mai multe resurse în sate, dar și, cel mai important, va mobiliza primăriile, administratorii să aducă mai multe investiții, iar aceasta va conduce la apariția mai multor locuri de muncă, va asigura mai multă transparență și o dezvoltare constantă.

Marian LUPU, lider PD:

„Mizez foarte mult pe cunoștințele, profesionalismul și abnegația dumneavoastră ca cea mai valoroasă contribuție la calitatea legilor”.

„Fără o descentralizare și consolidare a autonomiei locale, Republica Moldova nu va putea să asigure obiectivele centrale de modernizare și europenizare anunțate pe plan politic, îmi exprim îngrijorarea că viteza redusă a reformării domeniului, precum și insuficiența comunicării între autoritățile publice centrale și locale sunt pe măsură să genereze un spirit tensionat al discuțiilor. Strategia Națională de Descentralizare urmărește scopul de a consolida capacitățile autorităților administrației publice locale, a îmbunătăți managementul și calitatea

serviciilor publice prestate cetățenilor. Deși Parlamentul a adoptat documentul în aprilie 2012, trebuie să constatăm lipsa performanțelor în implementare, care necesită o abordare complexă și sistemică. Or, autoritățile locale reprezintă un pilon al structurii statale, inclusiv în contextul elaborării și implementării politicilor economice la nivel local, fără de care este imposibilă realizarea reformelor democratice inerente parcursului european al țării. Sunt convins că doar pe această cale, cu participarea autorităților publice locale, vom purcede în sfârșit

la implementarea Strategiei Naționale de Descentralizare. În acest sens, mizez foarte mult pe cunoștințele, profesionalismul și abnegația dumneavoastră ca cea mai valoroasă contribuție la calitatea legilor care

urmează a fi elaborate și adoptate. Mai mult ca atât, consider că, în colaborare cu CALM, legislativul țării va exercita mai eficient controlul parlamentar asupra implementării corecte a legilor adoptate”.

Iurie LEANCĂ, prim-ministru al RM:

„Sperăm că forul legislativ va reuși să adopte legea în lectură finală în timp util, astfel încât toate cele aproape 900 de primării din Moldova să beneficieze de transferuri mai echitabile la bugetele locale și fonduri mai ample, deja începând cu anul 2014”.

În realizarea acestei reforme, ne conducem de ideea că în Moldova se poate trăi bine și departe de capitală. Iar acest lucru poate fi realizat dacă revizuirem formula de transferuri de la nivel central către primării, și facem aceste transferuri mai echitabile, eliminând factorii ce încurajează corupția la nivelul autorităților raionale și locale. Legea finanțelor publice locale în redacție nouă, votată de Parlament în prima lectură acum două săptămâni, prevede o formulă de transferuri către bugetele locale după număr de locuitori și capacitate fiscală. Sperăm că forul legislativ va reuși să adopte legea în lectură finală în timp util, astfel încât toate cele aproape 900 de primării din Moldova să beneficieze de transferuri mai echitabile la bugetele locale și fonduri mai ample, deja începând cu anul 2014. În consecință, majoritatea primăriilor vor avea bugete mai mari și mai autonome. Acest

lucru le va permite să atragă și fonduri suplimentare pentru dezvoltare - din programe europene sau prin investiții private - ce vor avea un impact corespunzător: crearea lucrurilor de muncă în teritoriu.

Veaceslav NEGRUȚA, ministrul Finanțelor:

„Metoda nouă va fi un stimulent necesar pentru autoritățile publice locale!”

Acest proiect conține modificări cu privire la Legea finanțelor publice locale și la Codul fiscal și este elaborat pentru a realiza prevederile punctelor 2.2.1 și 2.2.5 din Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012 - 2015, strategie adoptată prin Legea nr.68 în ziua de 5 aprilie 2012. Strategia națională de descentralizare stabilește, pe baza unei analize complexe, atât situația actuală a procesului de descentralizare, cât și principalele obiective și acțiuni, care

trebuie întreprinse pentru a consolida procesul de autonomie a administrației publice locale. Din punct de vedere al decantării referitoare la sistemul de finanțare al autorităților publice locale și nivelul de autonomie financiară. Printre acestea trebuie menționate următoarele: autonomia fiscală limitată, ca și problemă în ceea ce privește impozitele și taxele locale; potențial fiscal insuficient și lipsa stimulentei de extindere a bazei fiscale. A doua problemă care

există la momentul actul este dependența bugetară a fiecărui nivel al administrației publice față de cel imediat superior. Adică nivelul întâi depinde de nivelul doi, nivelul doi depinde de nivelul central. Un alt bloc de probleme constatate este ineficiența sistemului existent de transferuri, care are ca efect descurajarea efortului fiscal propriu al autorităților locale. Și o altă problemă existentă este volatilitatea sistemului finanțelor publice locale de la un an la altul. Pornind de la aceste analize și constatări în domeniul descentralizării financiare, Strategia națională de descentralizare stabilește, ca și obiectiv, perfecționarea actualului sistem de finanțe publice locale, astfel încât să se asigure autonomia financiară a autorităților publice locale cu menținerea disciplinei financiare, maximizarea eficienței și asigurarea echității în alocarea resurselor publice. Pentru atingerea acestui obiectiv sunt prevăzute trei grupuri de activități distincte:

1. Consolidarea bazei de venituri locale proprii ale autorităților publice locale și autonomiei de decizie asupra acestor venituri.

2. Reformarea sistemului de transferuri și impozite partajate, stabilirea acestora pe baze obiective și previzibile, cu separarea bugetelor autorităților publice locale de nivelul întâi și nivelul al doilea pentru a asigura un nivel minim de servicii, cu condiția ca sistemul să nu descurajeze efortul fiscal propriu și utilizarea rațională a resurselor.

3. Consolidarea autonomiei și a managementului financiar la nivel de autoritate publică locală cu garantarea disciplinei financiare, creșterea transparenței și participarea comunităților sau a cetățenilor din autoritatea publică locală.

Implementarea acțiunilor din grupurile menționate mai sus impune o activitate concentrată și consecventă pe mai mulți ani, dar, în același timp, este necesară selectarea celor mai urgente și prioritare acțiuni care să stabilească cadrul sistemului de finanțare al autorităților publice locale și care să fie implementate ca și prioritate. Astfel, din punct de vedere al impulsivității descentralizării financiare este prioritară implementarea principalelor acțiuni din grupul al doilea de activități care conțin elemente-cheie ale descentralizării și fără de care nici o schimbare reală în direcția asigurării unei autonomii financiare la nivel local nu poate fi realizată. În acest context, principalele modificări și completări care se propun în legislație, pot fi prezentate următoarele. Calculul transferurilor cu destinație generală pentru echilibrare bugetară pentru administrația publică locală va fi bazat pe venituri, și nu pe bază de costuri medii normative de cheltuieli pe cap de locuitor, ținând cont de structura demografică a populației și estimările la nivel central, așa cum se face în prezent. Accentuez încă o dată. Calculul se va face în baza veniturilor, și nu în baza costurilor medii normative. De fapt, metodologia de astăzi nu stimulează dezvoltarea bazei fiscale și colectarea veniturilor proprii la nivel local. Iar metoda nouă propusă va fi acel stimulent necesar pentru autoritățile publice locale. Defalcările din veniturile generale de stat se vor referi la impozitul pe venitul persoanelor fizice. Cotele specifice de defalcare vor fi de tipuri de administrație locale, prevăzute în legislație. Astfel, municipiile Chișinău și Bălți, cu excepția unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi din componența municipii-

lor, vor avea 45%. Consiliile raionale și UTA Găgăuzia – 25 la sută. Orașele reședință de raion, inclusiv cele din UTA Găgăuzia – 20 la sută. Celelalte unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi, inclusiv cele din UTA – Găgăuzia – 75 la sută. Un alt aspect ține de transferurile cu destinație generală care vor fi alocate direct pe baza formulei distinctă pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și pentru cele de nivelul al doilea. Astfel, între bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea nu vor exista raporturi financiare de subordonare. Direct în Legea bugetului de stat, în anexe, vor fi transferate aceste transferuri cu destinație generală, cu specificarea entității de nivel întâi. Transferurile respective vor fi efectuate din Fondul de susținere financiară, constituit din veniturile... din impozitul pe venitul persoanelor fizice, nealocat, sub formă de defalcări. Exemplu poate fi dat în cazul Chișinăului: 45% alocat, 55% nealocat, care va merge la constituirea acestui Fond de susținere financiară. Setul de indicatori, utilizați pentru calculul transferurilor, sunt: capacitatea fiscală pe locuitor, numărul populației și suprafața unității administrativ-teritoriale aproximează bine atât capacitatea financiară locală, cât și nevoile de servicii publice locale. E vorba de ponderile indicatorilor pentru nivelul întâi. Detalii vizavi de aceste ponderi sunt incluse în nota explicativă detaliată la materialele pe care le dispune fiecare dintre domniile voastre. Calculul transferurilor din fondurile de echilibrare se vor face pe baza datelor din ultimul an pentru care există execuție bugetară definitivă și a datelor statistice oficiale, ceea ce exclude influența și subiectivitatea factorului uman la efectuarea calculelor. Totodată, stabilirea priorităților în utilizarea resurselor financiare vor fi decizii exclusiv locale. Autoritățile locale vor lua decizii vizavi de prioritizarea cheltuielilor din bugetele lor. Sistemul de învățământ preșcolar, primar, secundar, general, special și complementar extrașcolar, precum și competențele delegate autorităților administrației publice locale prin lege vor fi finanțate prin transferuri cu destinație specială, potrivit sau conform legislației în vigoare. Sistemul propus de echilibrare și partajare a veniturilor generale de stat are scopul de a crea stimulente pentru consolidarea și dezvoltarea bazei de venituri a administrațiilor publice locale prin următoarele mecanisme. Unu. În primul rând, cheltuielile administrațiilor locale, după aplicarea noului sistem, vor fi determinate de nivelul veniturilor obținute de fiecare unitate administrativ-teritorială, și nu de valoarea estimată la nivel central, cum se face în prezent. Astfel, fiecare unitate administrativ-teritorială va fi direct interesată să colecteze cât mai multe venituri, pentru a putea cheltui mai mult, potrivit nevoilor lor specifice. La calcularea indicatorului "capacitate fiscală pe locuitor" se utilizează numai veniturile din cota partajată din impozitul pe venitul persoanelor fizice, făcând abstracție de veniturile proprii ale unei unități administrativ-teritoriale. Astfel, colectarea mai bună a veniturilor proprii nu influențează sumele de echilibrare primite de autoritatea publică locală. Acest mecanism va conduce și la o mobilizare mai mare în vederea planificării veniturilor proprii. E de menționat aici că rapoartele de audit ale bugetului unităților administrativ-teritoriale și gestionării patrimoniului public, efectuate de Curtea de Conturi, scot în evidență carențe în ceea ce

privește estimarea incorectă și neconformă a bazei fiscale, deficiențe în prognoza părții de venituri ale bugetelor UAT. Aceasta denotă tendința UAT-urilor de a-și subestima veniturile în scopul de a beneficia de la bugetul de stat de un volum mai mare de transferuri pentru nivelare bugetară. Astfel de situații, constatate în rapoartele Curții de Conturi, nu vor mai fi posibile dacă se acceptă formula și mecanismele la care am făcut referință. Impactul general scontat al modificărilor și completărilor propuse este unul: consolidarea, lărgirea și creșterea semnificativă a autonomiei locale în fundamentarea și administrarea sistemului de venituri proprii. Doi. Stimularea colectării veniturilor proprii de către autoritățile publice locale. Trei. Transparență, pre-

dictibilitate și stabilitate. Patru. Indicatori de autonomie financiară, o îmbunătățire semnificativă a acestora. În final, este necesar să menționez că modificările și completările care se conțin în prezentul proiect de lege consolidează mult conformitatea legislației naționale cu prevederile Cartei europene a autonomiei locale și corespund în totalitate recomandărilor Congresului puterilor locale și regionale, având ca efect consolidarea generală a autonomiei locale în Republica Moldova. Proiectul respectiv a fost supus dezbaterilor publice o perioadă îndelungată de timp. Mai mult de 6 – 7 luni, proiectul a fost consultat, inclusiv cu Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova, entități, instituții interesate în acest proces de descentralizare.

Veaceslav IONIȚĂ, președinte Comisiei Economie, Buget și Finanțe:

„Așteptam ca Legea să fie votată încă din 2005-2006. Important e să dăm primarilor semnalul că această autonomie visată este una reală.”

„Așteptam ca Legea să fie votată încă din 2005-2006. E o problemă foarte mare și cred că acest proces, care a început acum, este unul benefic, dar va fi nevoie de vreo 2-3 ani de ajustare. După ce a fost votată în a doua lectură, nu avem foarte mult timp la dispoziție. Împreună cu CALM, cu autoritățile municipiului Chișinău, sectorul asociativ, vom avea mai multe tipuri de întâlniri, ca să scoatem orice dubii. Comisia pe care o conduc va lua în considerație toate observațiile. Important e să dăm primarilor sem-

nalul că această autonomie visată este una reală. Birocrații se cam opun atunci când trebuie să modeleze, dar anumite subiecte vor fi revizuite, iar în toamnă să trecem deja la lectura finală, atunci când vom avea proiectul definitivat al legii, cu toate amendamentele”.

Eduard MUȘUC, președintele Comisiei Administrație publică și dezvoltare regională:

„Legea va contribui la eliminarea raporturilor de intermediere”.

În primul rând, acest proiect de lege prevede separarea transferurilor condiționate de cele generale, separarea transferurilor destinate administrației publice locale de nivelul întâi de cele destinate pentru nivelul al doilea, stabilirea relațiilor dintre Ministerul Finanțelor și administrația publică locală de nivelul întâi și nivelul al doilea, precum și eliminarea raporturilor de intermediere, exercitate de administrația locală de nivelul al doilea, proiectul care le avem noi astăzi. Stabilirea expresă în proiectul de lege a unor cote concrete ale impozitului pe venit persoanelor fizice, care vor fi defalcate în bugetele unităților administrativ-teritoriale și creșterea gradului de transparență și obiectivitate al fondului de echilibrare și a parametrilor acestuia. Comisia administrație publică și dezvoltare

regională menționează că nota informativă la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative nu expune fundamentarea economico-financiară obligatorie, conform cerințelor Legii privind actele legislative. Și aici vreau să mă refer inclusiv la propunerile parvenite din partea Comisiei administrație publică și dezvoltare regională în cadrul discuțiilor. Comisia administrație publică și dezvoltare regională propune unele modificări concrete în vederea îmbunătățirii proiectului de lege și anume. La articolul I, în articolul 8 textul, „prin legislația privind administrația publică locală și descentralizarea administrativă” se substituie prin textul exact

PROMISIUNILE PUTERII: PUNCT ȘI DE LA CAPĂT?

„Legea nr.436 privind administrația publică locală și Legea nr.435 privind descentralizarea administrativă, alte legi și acte legislative care vizează acest domeniu”. Doi. Prevederile alineatului (3) și articolul 9 expun deja norma prevăzută la alineatul respectiv. Pornind de la aceasta, urmează evitarea apariției eventualilor paralelisme și în legislație. Lucru care se referă la textul propriu-zis al legii. Propunerile conceptuale din partea Comisiei administrație publică și dezvoltare regională. La articolul 10, alineatul (1), după sintagma „persoane fizice”, adică impozitele persoanelor fizice, de completat cu sintagma „și persoanelor juridice.” Totodată, este necesar de prevăzut în lege cotele defalcărilor de la impozitul pe venitul persoanelor juridice, colectat în teritoriul respectiv. Patru. La articolul 19, textul „aprobat de către Ministerul Finanțelor” să fie substituit prin textul „elaborate și aprobate de către Ministerul Finanțelor

și coordonate cu Guvernul”. Cinci. Comisia administrație publică și dezvoltare regională menționează că, prin Legea nr.324 privind modificarea și completarea Codului fiscal, a fost exclusă taxa de la posesorii unităților de transport. În cadrul discuției, s-a solicitat abrogarea din actul legislativ a prevederilor, prin care a fost anulată taxa locală pentru unitățile de transport, precum și reintroducerea acestei taxe în Codul fiscal, prin completarea articolului 6, alineatul (6) cu o nouă literă: „taxa locală de la posesorii unităților de transport” din articolul doi al proiectului respectiv. Noi solicităm ca toate propunerile acestea, pe care le aveți desfășurate în coraportul Comisiei administrație publică și dezvoltare regională, de altfel care au parvenit și din partea Congresului Autorităților Locale din Moldova, să fie luate în calcul de către comisia sesizată în fond atunci când se va lucra asupra sin-tezei propunerilor.

Valentina STRATAN, deputat PD:

„Cred că serviciile sociale trebuie să fie susținute financiar de către bugetul de stat”.

Eu am prezentat un amendament în comisia de profil. Este vorba despre un amendament foarte important, care vizează mii de cetățeni. Cred că serviciile sociale trebuie să fie susținute financiar de către bugetul de stat. Și eu rog pentru lectura finală să analizați și să acceptați acest amendament. Și propuneam ca la articolul 11, alineatul 1,

să fie introdus un nou alineat, care ar suna în felul următor: *„Serviciile de asistență socială specializate și cu specializare înaltă în baza metodologiei stabilite de guvern.* Deci, se are în vedere că transferurile cu destinație specificată de la bugetul de stat se alocă unităților administrativ-teritoriale și pentru aceste servicii.

Valeriu GUMA, deputat PD:

„Noi am optat pentru ideea de a lăsa pentru autoritățile publice locale 25 % din Fondul Rutier”.

Stimați colegi, este o lege acceptată de autoritățile locale, de primarii noștri, care sunt încurajați, dar sunt niște surprize pe care noi trebuie să le dezbatem aici ca să avem o situație când toată lumea să rămână fericită. E greu să compari municipiul Chișinău cu alte raioane, dar o formulă care să satisfacă la un nivel decent toate localitățile noastre este un lucru foarte important. Și în acest context vreau să spun că noi am optat pentru ideea de a lăsa pentru autoritățile publice locale 25 % din Fondul Rutier. Văd că s-a propus să fie repartizat 75 la sută din impozitul pe venit plătit de persoanele fizice. Și în contextul acesta vreau să propun un amendament privind

impozitul de la persoanele juridice. Am dat posibilitate autorităților publice să-și decidă de sine stătător plafoanele și avem deja o experiență. Capacitatea autorităților locale deseori pune în situații foarte complicate, de la caz la caz, agenții economici. De aceea, poate să încurajăm ca autoritățile publice locale să aibă o concluzie cu persoanele juridice. Să lăsăm în bugetul lor o cotă, să vedem care - 50 la 50 sau 25 la 75. Același primar, atunci când știe că din impozitele plătite de persoana juridică, care activează în comuna cutare, nu are defalcări, el îi pune taxe locale mari și îi formează incomodități. Așa că, pentru încurajare eu propun formula de 50 la 50.

DESCENTRALIZAREA: PRIORITATE ȘI... REALITATE?

În raportul de activitate pentru 50 de zile, precum și în cel care se referă la angajamentele Guvernului pentru 100 de zile, NU SE MENȚIONEAZĂ absolut nimic despre acțiunile întreprinse de Executiv și progresele înregistrate în ceea ce privește prioritatea guvernamentală cu numărul 5. Asta, în pofida faptului că angajamentul citat stă la baza programului de guvernare. În acest sens, apare fireasca întrebare: MAI ESTE DESCENTRALIZAREA ȘI AUTONOMIA LOCALĂ O PRIORITATE?

Prim-ministrul Iurie Leancă a convocat, la 28 iunie 2013, ședința Comisiei paritare pentru descentralizare. La ședință au participat miniștrii Construcțiilor și Dezvoltării Regionale, Educației, Finanțelor, Muncii, Protecției Sociale și Familiei, guvernatorul UTA Găgăuziei, viceministrul Afacerilor Interne, Agriculturii și Industriei Alimentare, Economiei, Culturii, Sănătății, Tineretului și Sportului, Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, delegați ai primăriei municipiului Chișinău, președinți de raioane, primari ai mai multor localități, reprezentanți ai Congresului Autorităților Locale din Moldova, reprezentanții societății civile și Programului comun de dezvoltare locală integrată.

La deschiderea ședinței, șeful cabinetului de miniștri a reiterat că descentralizarea rămâne o prioritate a Guvernului și a solicitat ministerelor și autorităților administrației publice locale să coopereze pentru a realiza acest obiectiv.

În continuare, reprezentanții ministerelor Economiei, Educației, Finanțelor și Muncii, Protecției Sociale și Familiei au prezentat rapoarte de progres privind elaborarea strategiilor sectoriale de descentralizare în domeniile respective.

Viceministra Finanțelor Maria Cărăuș a relatat despre realizarea descentralizării financiare, în primul rând după adoptarea în primă lectură, în Parlament, a modificărilor la legea finanțelor publice locale, care presupune revizuirea formulei de transferuri către bugetele locale, fapt salutat și de către primarii prezenți la ședință și reprezentanții Congresului Autorităților Locale. Potrivit ministrului Finanțelor, Veaceslav Negruță, în bugetarea finanțelor locale pentru anul 2014 se va reuși aplicarea noii abordări prevăzute de legea modificată. Premierul Leancă și-a exprimat încrederea că legea finanțelor locale va fi modificată în lectură finală în anul curent, astfel încât noul model de transferuri să fie realizat din anul viitor.

Ministra Educației Maia Sandu a relatat că strategia sectorială de descentralizare a educației este finalizată, accentuând în același timp că Ministerul Educației are nevoie de sporirea capacităților instituționale pentru a reuși implementarea noilor opțiuni propuse de finanțare a sistemului de școli. În acest sens, urmează să fie stabilite mecanisme clare de concluzare între Ministerul Educației și cel al Finanțelor.

Victoria Cujba, șefa Direcției politice de descentralizare a Cancelariei de Stat, a menționat că grupurile de lucru pentru descentralizare din cadrul ministerelor trebuie să urgenteze elab-

borarea propriilor agende de lucru în domeniul descentralizării, să finalizeze analiza competențelor și responsabilităților partajate cu administrația locală, și să contribuie la implementarea noilor standarde de lucru. Potrivit dnei Cujbă, descentralizarea patrimonială rămâne a fi una dintre cele mai mari provocări la moment. Vice-ministrul Economiei Dumitru Godoroja a precizat că Ministerul lucrează, în prezent, la un proiect de lege a achizițiilor publice, iar modificările la legea administrării proprietății publice, ce vor permite realizarea descentralizării patrimoniale, au fost deja remise spre aprobare în Parlament.

În raportul său, ministra Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Valentina Buliga, a relatat participanților la ședință că MMPSF a finalizat strategia de descentralizare a serviciilor sociale și planul de acțiuni pentru realizarea acesteia, iar împreună cu Ministerul Finanțelor, a fost revizuită formula de finanțare a serviciilor sociale de către autoritățile APL de toate nivelele.

În continuarea ședinței, membrii Comisiei Paritare pentru descentralizare au examinat metodologia de evaluare a capacităților autorităților publice locale. Metodologia propusă de către Cancelaria de Stat a fost testată cu succes în mai multe localități din țară, iar evaluarea capacităților autorităților locale va permite Guvernului să înțeleagă mai bine cât de eficiente sunt APL pentru a elabora ulterior un plan comprehensiv de intervenție și redresare.

La fel, reprezentanta Direcției politice de descentralizare a abordat problema sincronizării acțiunilor în domeniul descentralizării cu reforma administrației publice centrale. În opinia doamnei Cujbă, trebuie asigurată coerența în toate activitățile administrației publice centrale și locale, precum și corespunderea practicilor implementate de facto cu documentele strategice aprobate.

La încheierea ședinței, membrii Comisiei au trasat prioritățile de activitate în domeniul descentralizării pentru următoarea perioadă. Potrivit premierului Iurie Leancă, până la sfârșitul anului curent, trebuie finalizate, discutate și aprobate toate strategiile sectoriale de descentralizare. Astfel, pe parcursul lunii iulie, urmează să se convoace în ședințe toate grupurile de lucru sectoriale. În acest sens, s-a accentuat importanța coordonării mai eficiente a acțiunilor ministerelor și altor autorități centrale pentru a preciza și unifica conținutul strategiilor sectoriale de descentralizare.

La sfârșit de săptămână cu Europa liberă, Valentina Ursu și invitații ei

DESPRE DESCENTRALIZARE CA UN VIS FRUMOS, DAR FĂRĂ PREA MULȚI BANI

Decentralizare fără bani nu se poate - acesta este apelul primarilor către guvernați. Vor, cât mai degrabă, o autonomie financiară veritabilă. Potrivit lor, odată rezolvată problema finanțării, lucrurile vor merge din ce în ce mai bine. Dar concret se va putea vedea că s-au schimbat lucrurile abia în câțiva ani. Cel puțin, așa s-a întâmplat în țările din Uniunea Europeană. Ion Gangan, primarul orașului Nisporeni, e de părere că descentralizarea reprezintă un proces continuu. Este necesară delegarea competențelor. În plus, el sugerează că, pe parcursul aflării sale în fruntea administrației publice locale, înțelege, din ce în ce mai bine, cum ar trebui să administreze treburile comunității.

Ion Gangan:

„Cu cât înaintezi mai departe în pădure - cu atât mai multe uscături. Noi devenim mai deștepti, mai bine pregătiți, mai căliți și înțelegem din care parte bate vântul și încotro mergem. Nu e atât de ușor, deoarece rămâne numai reclama de a fi primar. De facto, acesta nu are nicio putere, nu are nicio susținere, nu are nicio pârghie în mâinile sale.”

Europa Liberă: Dar ce înseamnă că, de facto, nu aveți putere? Legislația e de vină?

Ion Gangan: „Nu mai este nicio legislație, nimic. Dați-mi voie să vă explic. Nu se respectă Legea privind administrarea și dețatizarea. Noi avem niște drepturi atât consiliul, cât și partea executivă. Cancelaria de Stat intervine și, de fiecare dată, ne pune piedici mari la implementarea proiectelor și la schimbările care pot fi urgentate la moment și nu tergiversate, prin instanțe de judecată: unu la mână. Doi: eu le mulțumesc tuturor donatorilor din țările Uniunii Europene, cât și din Statele Unite care ne înțeleg, ne ascultă și ne văd pentru că, prin intermediul lor, mai multe investiții atragem decât prin fondurile locale.”

Europa Liberă: Bugetul astăzi la Nisporeni care e?

Ion Gangan: „Până la reducerea insti-

tuțiilor care erau în subordinea primăriei, aveam 20 milioane de lei, acum avem 9 milioane de lei. E o nimica toată.”

Europa Liberă: Pentru ce vă ajung aceste 9 mln de lei?

Ion Gangan: „Doar să întreținem grădinițele, să plătim energia electrică, hrana. În rest, lucrăm cu investiții și cu ce avem din taxele locale acumulate.”

Europa Liberă: E o problemă să aduni taxele locale?

Ion Gangan: „E cea mai mare problemă, deoarece consilierii, administrația centrală și cea de nivelul doi, nimeni nu își dă interesul pentru a agonisi tot ce se merită în buget. Toți caută să distribuie, toți vin și cer.”

Europa Liberă: Care e motivul că greu colectați impozitele?

Ion Gangan: „Disciplina și a cetățeanului, și a agentului economic, a tuturor. Avem agenți economici destul de disciplinați, responsabili de achitarea impozitelor și respectarea legislației în vigoare, mai ales, a legislației fiscale. Dar avem și din acei care se fac a nu ne vedea, se fac a nu auzi și noi atunci suntem nevoiți să-i atacăm în judecată și, cu anii, stăm în instanța de judecată.”

Europa Liberă: Dumneavoastră ziceți că, din bugetul local reușiți doar să achitați salariile, în mare parte, ale bugetarilor.

Ion Gangan: „Întocmai.”

Europa Liberă: De unde bani pentru drumuri, pentru canalizare, pentru ape ducte?

Ion Gangan: „Mai mult din investiții. Noi venim doar cu contribuții. Dacă administrația centrală nu poate să ne ajute - să nu ne încurce, prin intermediul Cancelariei de Stat, să nu ne încurce... Nu ne ajuți - nu mă încurca. Dar dacă vrei să mă ajuți, respectă legea și ceea ce e scris în regulamentul de activitate a Cancelariei. Prezențați-vă la ședințele consiliului, luați cuvântul, propuneți. Dar dâșii refuză, nu vin, ne resping. Noi suntem o verigă ca și inelele competițiilor olimpice: administrația publică centrală, administrația publică locală de nivelul

doi și administrația publică locală de nivelul unu, suntem toți o verigă, ei depind de noi, noi depindem de ei. De ce e legată una cu alta? Pentru că alegerile locale cu alegerile parlamentare nu se desfășoară o dată, ele vin în perioade diferite. Și atunci când cei de la alegerile parlamentare, venind la putere, prin mandatele pe care le-au obținut, vin și la guvernare, voturile de unde le capătă? De la noi! Vin la noi la negocieri, noi luptăm, ca, mai apoi, să fim respinși. Cu ce ocazie?”

Europa Liberă: Până la urmă, culoarea politică vă ajută sau, mai degrabă, vă dezavantajează?

Ion Gangan: „Ne dezavantajează. Suntem parcă într-o alianță, într-o coaliție, într-o echipă, haideti să luptăm în alegeri nemijlocit. Dar, în momentul când am ajuns deja la guvernare, fie locală, fie republicană, să ne căutăm de treabă, pentru interesul tuturor cetățenilor și al fiecărui cetățean în parte... Pentru că noi nu împărțim interesul personal, acela a trecut, nemijlocit în alegeri, atunci se discută întrebarea, dar pe urmă deja vine interesul cetățeanului. Eu nu cunosc reprezentantul puterii de ce culoare este, cunosc unul-doi-trei lideri, dar, în rest, cetățeanul pe cine a votat nu cunosc, dar eu sunt obligat să îl deservesc pe oricare ar veni. Ceea ce facem noi, orice proiect în oraș, în raion, în republică, este binevenit pentru toți cetățenii. Orice proiect ar fi, beneficiu de el și eu, și copilul meu, și rudele, de toate culorile și vârstă și așa mai departe.”

Europa Liberă: O reformă administrativă ar trebui?

Ion Gangan: „Eu cred că da. Dacă mie, la nivel de orașul Nisporeni, ar merge acum și mi-ar arăta hotarul dintre Nisporeni și Vărzărești, eu îl sărut, îl strâng în brațe și îi dăruiesc o sticlă de vin spumant.”

Europa Liberă: Dar litigiile acestea totuși sunt mari între localități?

Ion Gangan: „Sunt, dar, la noi, de pildă,

nu se observă lucrul acesta. Și eu nu văd nicio piedică ca așezarea geografică, serviciile pe care le prestăm, proiectele pe care le implementăm pentru Nisporeni, Șendreni, Vărzărești, sunt ca pentru o așezare unică. Eu mă bucur că, odată cu implementarea proiectului „Poligonul cu deșeuri”, un proiect regional, vom presta servicii și pentru Vărzărești, și pentru Șendreni, apă și canalizare pentru Vărzărești și Nisporeni. Acuma implementăm un proiect de dezvoltare a turismului în regiune, de la primăria orașului Nisporeni, mănăstirea Vărzărești și ieșirea la Poltava, unde e implicată primăria orașului

Nisporeni, consiliul raional, cât și primăria Vărzărești. Toate proiectele sunt comune și nu numai. Primăriile ar beneficia de mai puțină administrare, dar de specialiști mai competenți.”

Europa Liberă: Primarii sunt o armată puternică care poate să bată la ușa guvernanților ca să obțină de ce au nevoie comunitățile și cetățenii?

Ion Gangan: „Eu mă închin în fața tuturor primarilor, deoarece sunt îmbrăcat în aceeași cămașă ca și dumnealor. Toate neajunsurile și toate succesele care sunt le am și eu, și dumnealor. Congresul aleșilor locali și angajații sunt niște profesioniști și majoritatea trecuți prin administrația publică locală, foști primari, care știu și cunosc viața unui primar, eu sunt membru activ.”

Europa Liberă: În câți ani vedeți Nisporeni ca o localitate europeanizată?

Ion Gangan: „În câțiva ani, atunci când va împlini 400 de ani, din momentul fondării. Să fim sănătoși, doamna Valentina, am să vă invit la această măsură importantă.”

Europa Liberă: Peste câți ani?

Ion Gangan: „Până atunci ne despart vreo 6 ani. Cu susținerea tuturor cetățenilor din oraș, noi ne vom atinge scopul.”

DESPRE DESCENTRALIZARE CA UN VIS FRUMOS, DAR FĂRĂ PREA MULȚI BANI

Europa Liberă: Dar înțelege lumea ce înseamnă parcurs european al țării, integrare europeană, standarde europene, asistență din partea UE?

Ion Gangan: „O bună parte înțeleg foarte bine că, într-adevăr, vin schimbări enorme, mari. Mulți cetățeni vin și ne dau

multe idei cum decurg lucrurile în țările europene, ne dau idei noi și în ceea ce facem noi. Dar o bună parte de cetățeni știu numai a cere și nu duc cont de faptul că, pentru a exista bani în bugetul primăriei, trebuie să se plătească niște taxe și impozite.”

Europa Liberă: Cum vedeți totuși relația putere locală-putere centrală?

Ion Gangan: „Eu cred că vom apleca urechea, ne vom asculta durerile unii altora, deoarece mâine-poimâine bat alegerile la ușă. Și am să îmi exprim durerile, am să fiu la orice întâlnire, cu reprezentanții tuturor partidelor și vom da întrebări și atunci vom sta la discuții, dacă nu înțelegem de pe acum.”

Și edilul capitalei, Dorin Chirtoacă, se referă la importanța reformelor în cadrul administrației publice: descentralizarea fiscală, consolidarea autonomiei locale, necesitatea urgențării transparenței în cadrul autorităților publice și democrației locale, participarea cetățenilor în procesul de luare a deciziilor. În ce măsură se va putea implementa în Republica Moldova această descentralizare, având în vedere dificultățile întâmpinate până acum de primari? De aici am pornit discuția la microfonul Europei Libere cu Dorin Chirtoacă.

„Descentralizarea înseamnă transfer de putere la nivel local. Și, din păcate, evident, cei care au puterea nu vor să o dea. Se știe din ce motive. Vom insista mai departe”.

Dorin Chirtoacă: „Despre descentralizare se vorbește de 20 de ani și, din păcate, s-a adoptat doar o strategie care este și ea pe hârtie. Pași reali pentru ca administrația locală să devină putere publică deocamdată nu s-au făcut. Primăriile din Republica Moldova sunt, de fapt, niște prestatori de servicii, însă nu au posibilitatea, în regim de putere publică, să își impună poziția și punctul de vedere, având mandatul cetățenilor, până la urmă.”

Europa Liberă: Dar nu sunt de vină și primăriile, în frunte cu edilii, că nu bat mai insistent la ușă și că nu cer mai mult de la Parlament?

Dorin Chirtoacă: „S-a ajuns până la proteste, dar nu conștientizează, probabil, încă nici societatea în așa măsură, încât să-i sancționeze pe parlamentari pentru faptul că, timp de 4 ani, nu au acționat, în vederea descentralizării, la modul real. Și lucrurile se pierd, în perioada aceasta. Pe oameni îi deranjează, în primul rând, sărăcia, locurile de muncă și, probabil, încă nu reușesc să înțeleagă sută la sută cine trebuie sancționat pentru faptul că primarii nu au, în ziua de astăzi, suficiente competențe. Iar primarii, la rândul lor, fiind aleși, încearcă și ei din răspuț să facă ceva pentru că nu pot, după 4 ani, să spună: „Îmi pare rău, nu am putut să fac nimic pentru că nu am avut competențe”. Oamenii vor întreba: „Bine, de ce ai mai candidat atunci?”. Deci este un cerc vicios aici și, până la urmă, cineva va trebui să-l rupă, la nivel de Parlament, prin modificare de lege. Însă descentralizare înseamnă transfer de putere la nivel local. Și, din păcate, evident, cei care au puterea nu vor să o dea. Se știe din ce motive. Vom insista mai departe.”

Europa Liberă: Motivele sunt politice?

Dorin Chirtoacă: „Evident, da.”

Europa Liberă: Pentru că au nevoie de alegători în timpul campaniilor electorale?

Dorin Chirtoacă: „Orice putere publică, orice instrument, orice pârgie înseamnă posibilitatea de a influența, timp de 4 ani, inclusiv la alegeri. Resursa administrativă, așa numită și cunoscută sub această expresie la noi, din acest punct de vedere, de multe ori, primarii se încearcă a fi, într-un fel, cumpărați, adică să li se dea un proiect de la bugetul de stat, câteva zeci de mii de lei, sute de mii de lei sau câteva milioane de lei, pentru ca să facă și ei ceva în teritoriu. Nu se mai uită nimeni la competențe. Și măcar prin acel proiect cumva să iasă în față, mai cheamă pe cineva de la nivel central, mai taie o panglică și, prin aceasta, să ajungă la următoarele alegeri și, respectiv, să încerce să mai obțină un mandat. Deci oamenii sunt prinși între ciocan și nicovăla. Și încă, probabil, nu a ajuns cuțitul la os, după cum se vede, de nu se exprimă toți la

unison, suficient de puternic și societatea, în același timp, să îi susțină.”

Europa Liberă: Sunt aproape 1000 de primari și doar 101 deputați în Parlament. S-ar părea că raportul este unul semnificativ.

Dorin Chirtoacă: „Probabil, când dintre acești primari, vor ajunge mai bine de 50 de deputați în Parlament și acești primari, ajungând în Parlament sau alții ca ei, nu se vor uita la faptul că va avea de pierdut puterea centrală prin transferul de putere la nivel local, abia atunci lucrurile vor începe să se schimbe spre bine în Moldova. Deocamdată, după ce practic nu au avut niciun fel de activitate administrativă sau politică, unii colegi din Parlament au ajuns să dea lecții primarilor, unii dintre care au experiență de 10 ani sau de 15 ani și, slavă Domnului, se descurcă foarte bine în administrație și în legi. Este doar o chestiune strict de interes meschin, de grup.”

Europa Liberă: Am auzit și de la primarii care fac parte din componența

municipalității că tot ați ține centralizat multe dintre pârgii.

Dorin Chirtoacă: „Investițiile în suburbii, dacă e vorba de partea financiară...”

Europa Liberă: ...da, de investiții în suburbii...

Dorin Chirtoacă: „...au crescut de 10 ori, în ultimii 6 ani. Care sat din Republica Moldova beneficiază astăzi de 4 milioane lei investiții, plus la aceasta, de acoperirea cheltuielilor curente, a salariilor, energiei electrice, apei și așa mai departe? Sunt circa 1 mlrd de lei investiții în suburbii, în ultimii 6 ani. Nu există alte 18 comune, dar, în total 35 de sate, nu există alte 35 de sate în Republica Moldova, care să fi obținut, timp de 6 ani, un miliard de lei. Nu există, este doar în municipiul Chișinău pentru că este o prioritate pentru noi să echilibrăm situația dintre suburbie și oraș. În ceea ce privește competențele, competențele se atribuie prin lege. Din consiliul municipal și de la primărie nu am făcut altceva decât să excludem discriminarea. Înainte erau dis-

crimate satele, anumiți primari primeau mai mult, alții primeau mai puțin.”

Europa Liberă: Nu era echitatea aceasta.

Dorin Chirtoacă: „Acuma mai mult au fost favorizate satele mai mici, așa spune, în detrimentul localităților mai mari. Și, în prezent, vom aplica două criterii: un minim pentru fiecare și, după aceea, per capita, în funcție de numărul de locuitori, un adaos la fiecare localitate. Respectiv, localitățile mai mari vor primi ceva mai mult.”

Europa Liberă: Domnule Chirtoacă, s-a vorbit mult despre o conlucrare a autorităților centrale cu cele locale, în baza respectului reciproc, în scopul construirii unei administrații locale moderne. Scopul final trebuie să fie asigurarea populației cu servicii publice de calitate. Despre impactul descentralizării când se va putea discuta? Credeți că despre o descentralizare și autonomie locală mai poate fi vorba, până la finele mandatului actualilor deputați sau

acest subiect va fi trecut pe ordinea de zi a viitorului Parlament?

Dorin Chirtoacă: „Numai după următoarele alegeri parlamentare, în cazul în care vom avea o majoritate democratică în Parlament, care nu doar să vorbească despre acest lucru, dar și să îl facă. Personal nu am nicio problemă să fie realizat transferul de putere de la nivel central la nivel local pentru ca la nivel central să se poată ocupa guvernul și Parlamentul de strategii, de lucruri care ar duce la deschiderea Republicii Moldova pentru investiții, la setarea unor mecanisme care să o facă funcțională, Republica Moldova, și care să dea voie ca toate treburile curente să se rezolve la nivel local, inclusiv partea legată de pedeapsă. Or, la noi s-a ajuns la o supracentralizare a tuturor atribuțiilor și anume: poliție, educație, finanțe, comerț și așa mai departe. Aceasta este absurd. Și aceasta am spus-o și la Bruxelles colegilor de acolo. Din păcate, nu putem vorbi despre sută la sută istorii de succes în Republica Moldova. Mai degrabă vorbim despre ascunderea gunoierului

sub preș. Întrucât sunt multe nereguli, sunt iată câteva exemple numai despre centralizarea atribuțiilor, nu mai vorbesc despre corupție și de ilegalități și așa mai departe, despre faptul că dâșii ne dau împrumuturi de sute de milioane de euro, dar noi le furăm prin Banca de Economii sau prin alte entități statale sau falimentăm anumite întreprinderi, [facem] privatizări netransparente etc. Toate acestea vor veni ca efect de bumerang, până la urmă, asupra noastră, asupra Republicii Moldova, mai devreme sau mai târziu. Iar pe europeni îi înțeleg, ei vor ca Republica Moldova să meargă înainte și, dacă se vor apuca să facă educație cu noi, s-ar putea să ne oprim sau chiar să dăm înapoi. Și evident că încercă să evite orice fel de situație când Republica Moldova ar intra într-un con de umbră, mai ales, că avem probleme și mai mari în Ucraina, Belarus, Georgia, Armenia, Azerbaidjan.”

Europa Liberă: Deci țările care fac parte în cadrul Parteneriatului Estic?

„Oamenii, din păcate, la țară nu au alt termen de comparație decât Uniunea Sovietică. Ori, cu un asemenea termen de comparație și cu degradarea din ultimii 20 de ani, este foarte ușor să prezici ce ar vrea omul mai departe, mai ales, dacă este în vârstă.”

Dorin Chirtoacă: „Noi, de fapt, suntem norocoșii Parteneriatului Estic, dar dăm cu piciorul și în acest noroc, prin comportamentul nostru la fața locului, prin faptul că profităm de susținerea Europei și nu aplicăm standardele europene în condițiile în care chiar am putea să o facem. Și ne complacem în situația de a face poze la drapelul european și, în paralel, în a aranja lucrurile, conform standardelor tranziției și ale privatizării.”

Europa Liberă: Dar pentru Republica Moldova, un stat cu o populație de peste 3 mln cetățeni, nu sunt prea mult totuși nouă sute și ceva de primării, dacă nu luăm în calcul că există administrație locală și dincolo de Nistru?

Dorin Chirtoacă: „Pentru a răspunde la această întrebare, este nevoie de o evaluare făcută pe cifre, pe eficiență, pe resurse, pe tot. Din câte cunosc, orice reformă de acest gen ar fi extrem de dureasă. Dar, în mod normal, trebuie mers la raționalizarea administrației și, respectiv, a tot ce înseamnă burocrăție. Însă trebuie, în același timp, ca serviciile să rămână la îndemâna oamenilor, aproape de ei. Dacă, de exemplu, s-ar renunța la câteva primării și, în același timp, s-ar renunța și la serviciile prestate de pri-

mării, evident că aceasta ar duce la inco-modități și oamenii s-ar supăra și ar vrea primăriile înapoi.”

Europa Liberă: Dar se poate de renunțat la primării și lăsa funcționari care să aibă grijă să presteze aceste servicii cetățeanului.

Dorin Chirtoacă: „Tocmai la aceasta mă refeream, încercam și eu să mă refer. Serviciile trebuie să rămână cât mai aproape de cetățean. Dacă omul are acces la servicii și serviciile sunt în regulă, nu cred că îl va afecta foarte mult faptul că sunt 3-4-5 sate într-o comună. În același timp, trebuie de ținut cont și de specificul fiecărei localități. Înclin să cred că astăzi nu că este atât de costisitoare întreținerea propriu-zisă a unei primării din sat, pentru că este vorba de 5-7-9 funcționari la 1.000 sau 2.000 de locuitori, nu ar fi atât de mult, cu tot cu primar. De aceea acuma trebuie găsite posibilități, probabil, pentru ca autoritățile locale să aibă mai multe surse, iar fondurile europene să ajungă și direct către primării. Aceasta am cerut și colegilor de la Bruxelles. Guvernul primește astăzi peste 100 mln de euro la buget, ca asistență directă pentru dezvoltare, pentru cheltuieli curente și așa mai departe. De ce jumătate din acești bani nu ar merge direct către primării? Cum vine la guvern, așa să meargă și la primării, că, până la urmă, vorbim de autorități cu drepturi egale, și Parlamentul a fost ales, și guvernul este ales de Parlament și, respectiv, primari sunt aleși de populație. De ce unii beneficiază de fonduri, alții nu beneficiază de fonduri? Și vreau să vă spun că, dacă s-ar da jumătate din sumă anual, 50 de mln de euro, către aceste 900 de primării ale noastre, să admitem, câte 50.000 de euro la fiecare, ar fi aproape câte 1 mln de lei la fiecare localitate. Ar fi mană cerească pentru primăriile din Moldova. Pentru că 1 mln de lei pe an astăzi practic nu primește nimeni, primesc fie deloc sau foarte puțin, câteva zeci sau sute de mii de lei. Și aceasta ar da posibilitate să apară proiecte europene vizibile în comunitate, oamenii ar vedea ce înseamnă Europa la ei acasă, la ei în sat. Și mai repede și-ar schimba punctul de vedere, mai repede și-ar dori poate să meargă și ei spre Europa. Oamenii, din păcate, la țară nu au alt termen de comparație decât Uniunea Sovietică. Ori, cu un asemenea termen de comparație și cu degradarea din ultimii 20 de ani, este foarte ușor să prezici ce ar vrea omul mai departe, mai ales, dacă este în vârstă. Or, aceasta se pare că nu vor să înțeleagă nici cei de la Chișinău, dar celor de la Bruxelles am realizat că nu le ajung resurse umane sau, mai știu, alte... Cu toate că noi vom insista ca acest lucru să se întâmple. Nu este corect, la urma urmei, ca cineva să primească fonduri europene, pur și simplu, pentru că se numește guvern. Iar alt-cineva să nu primească nimic și să meargă cu mâna întinsă, tot timpul la guvern. Nu ar trebui niciodată primării să meargă cu mâna întinsă la guvern. Nu este situația Chișinăului, la noi este altceva, e o problemă politică, pentru că totdeauna primăria Chișinău a reprezentat, nu știu de ce, un pericol pentru guvernele care au fost, dar mă refer la primăriile din sate.”

Europa Liberă: Deci s-ar putea totuși ca guvernarea locală să ajungă de importanță națională?

Dorin Chirtoacă: „Guvernarea locală

este mai de importanță națională decât guvernarea centrală. Ea este aproape de oameni, este în relație directă cu cetățeanul. Chiar și în sondaje, încrederea locuitorilor este mai mare și se menține constant mai mare în primării decât în guvern, Parlament și Președinție, care sunt la coada clasamentului. Tradiția, de 20 de ani, pe care o avem în Republica Moldova, de a alege primării, a adus în conștiința cetățenilor faptul că primăria este o instituție pe care te poți baza într-o minimă măsură, dar totuși se simte acest lucru și oamenii privesc, până la urmă, pozitiv primăriile din Republica Moldova. Dacă ar înțelege guvernarea, dând împuterniciri, dând putere primăriilor, aceasta ar duce la consolidarea statului, inclusiv a Președinției, Parlamentului și guvernului, atunci am merge mult mai repede către tot ceea ce ne dorim. Dar, din păcate, ori lucrurile nu sunt înțelese, ori oamenii vor să trăiască după sistemul sovietic. Cine ajunge la putere, crede că acolo se va menține pentru totdeauna, își aduce toate pârghiile sub el și încearcă să dirijeze cu acele pârghii pentru a influența și a ține, de fapt, sub control, întreaga societate, dacă e posibil, și întreaga mass-medie, toate primăriile, și tot ceea ce mișcă economic și așa mai departe în Moldova.”

Europa Liberă: Întrebarea firească: din moment ce PL a făcut parte din Alianța pentru Integrare Europeană, coaliție care a guvernat și mai guvernează statul, trebuiau să insiste și deputații liberali pe această idee de descentralizare.

Dorin Chirtoacă: „Toate proiectele de legi, în acest sens, au fost puse, pur și simplu, pe poliță, lăsate în așteptare, din motiv că nu se găsea consensul, iar, între timp, s-a acordat prioritate altor legi, unora inclusiv stupide, cum este aceasta cu interzicerea vânzării vinului sau a alcoolului după ora 22. Haideti să fim serioși: ori facem legea prohibiției ca în Suedia și e un singur magazin pe localitate, ori ce fel de tratament este al cetățenilor: intri în magazin și vezi o funie și cu o foaie pe ea. Aceasta nu e Europa deloc. Deci iată, din păcate, care au fost prioritățile: fiecare s-a trezit dimineața cu niște idei, beneficiind de un mai mare sprijin în Parlament, le-a scos, le-a făcut proiecte de legi. Și așa, haotic, s-au votat niște lucruri, lucrurile importante fiind lăcate la o parte, din păcate.”

Se pare că dezideratul descentralizării ar fi unul important și pentru guvernarea Președinției Parlamentului, Igor Corman, sugerează că reforma sistemului de administrare locală este un proces de durată lungă.

Igor Corman: „Reforma administrației publice locale este una foarte importantă. Și chiar dacă noi avem strategii, ele trebuie să fie implementate. Și este un lucru destul de anevoios. Consider că nu s-a procedat corect, atunci când a fost lichidat Ministerul Administrației Publice Locale. A rămas acest subiect la Cancelaria de Stat, dar acolo este un grup redus de persoane care nu poate să substituie activitatea unui minister. Fiindcă, într-adevăr, o astfel de reformă complicată, ca s-o implementezi, ai nevoie de capacitate, ai nevoie de oameni. De multe ori, primării, pur și simplu, nu mai știu unde să meargă și cui să se adreseze cu multiple probleme care sunt.”

Europa Liberă: Sau reproșează că vin la ministere, trebuie să bată mult la ușă ca să li se deschidă.

Igor Corman: „Așa este. Noi cunoaștem problema. Bine, sunt și cauze obiective, fiindcă nu poți, într-adevăr, să schimbi situația peste noapte. Oamenii au cu totul alte așteptări. Dar, realist vorbind, eu nu cred că noi o să putem, așa cum s-ar cuveni, pe mandatul scurt pe care îl avem, de un an și jumătate, să ne apucăm de această reformă. Cu părere de rău, am pierdut mult timp. Trebuia să o luăm încă din anul 2009, ca prioritate. Dar cu atâtea campanii electorale prin câte am trecut până acum, cu această criză politică, am pierdut mult timp. Cel puțin, anumite modificări la legislație, care vin să consolideze administrația publică locală, noi trebuie să le facem. Am votat această Lege cu privire la finanțele publice, chiar dacă aceste modificări tot nu sunt perfecte. Am auzit diferite opinii din teritoriu, dar situația se schimbă spre bine. Fiindcă ei au nevoie de lichidarea acestor bariere birocratice care existau până nu demult, să aibă mai multe acumulări la bugetele locale, să poată planifica altfel, la fața locului, ei știu mai bine ce necesități au. Să nu umble cu mâna întinsă de fiecare dată la centru. Trebuie să fim și mai departe sensibili la alte doleanțe care sunt în teritoriu, să sprijinim primării. Dar încă o dată, repet, așa cum ar trebui s-o facem, eu cred că noi ar trebui să ne pregătim, dar nu cred că este o chestiune pe termen scurt, fiindcă e o problemă prea complexă. Și decât să ne grăbim acum și mai mult să încurcăm ștele, este mai bine să se facă consultări suficiente cu primării, să avem un plan de acțiuni bine pus la punct și apoi să o facem, fără ca să creăm probleme adiționale.”

CU CALM, ÎN OGLINDĂ

Legea Finanțelor Locale, adoptată în două lecturi de către Parlament, a bucurat aleșii locali, deoarece acest lucru presupune primul pas făcut spre descentralizare, spre o autonomie locală și o posibilitatea în plus pentru primari de a rezolva problemele comunității mai ușor. Atunci, primarii declarau că această lege trebuie votată urgent în lectură finală, astfel încât să se reușească pregătirea bugetelor locale pentru anul viitor. Deocamdată, însă, politicienii nu se grăbesc să voteze legea. Mai mult decât atât, se aud voci precum că aleșii poporului intenționează tergiversează votarea acestei legi, pentru a nu scăpa din frâu administrațiile locale în campania electorală din 2015. Cum ar putea afecta activitatea administrațiilor locale târăgânarea modificării acestei legi? Ce spun primarii și experții în domeniu și care ar putea fi consecințele? Cum poate un primar astăzi să rezolve problemele cetățenilor? La această temă, jurnalista Ecaterina Mitin-Stratan a discutat cu Viorel Furdui, director executiv CALM, Alexandru Osadci, expert CALM, Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița, r-nul Ștefan Vodă, Constantin Gudima, șeful Direcției finanțe r-nul Ocnița.

Recent, CALM a făcut o adresare Parlamentului, deputaților în care amintește înalților noștri guvernanți despre situația destul de alarmantă în APL. Reformele sunt blocate, finanțele lipsesc, iar problemele cetățenilor și ale comunităților trebuie rezolvate. Cum? Aveți și un răspuns la adresarea Dvoastră?

Nicolae Tudoreanu: De fapt, toate aceste nevoi au fost prevăzute în Strategia de descentralizare, care a fost elaborată aproape cu 2 ani în urmă. A fost un proces destul de anevoios, un proces în care au fost stabilite prioritățile pe diferite domenii, inclusiv pe cel de descentralizare financiară. Din primele ședințe ale grupului de descentralizare s-a observat că este o înțelegere între autoritățile centrale și grupul de descentralizare și de fapt s-au inclus practic toate problemele care vizează actualul sistem de finanțe publice locale și s-au trasat și pașii prin care putem modifica acest sistem ca să obținem un mecanism bine echilibrat, un sistem predictibil și transparent, așa cum este prevăzut în această strategie. Nu este ni-

mic nou, pentru că aceste discuții durează mai bine deja de un an de zile, toată lumea este informată, prognozele bugetului pentru 2014 au fost elaborate în 2 variante, după sistemul vechi și după sistemul nou. Acum are loc o companie prin care toate raioanele sunt consultate, primarii și contabilii șefi din primării cu noul sistem de finanțe publice locale, dar, uitați-vă, chiar având la bază toate aceste opțiuni care au fost promovate prin strategii și prin diferi-

te seminare, astăzi ne-am pomenit că tot drumul acesta parcurs este blocat în Parlament, din motive necunoscute.

Care sunt avantajele acestui nou sistem și de ce ar trebui să se grăbească să voteze deputații în lectură finală această lege?

Viorel Furdui: Aș vrea să fac referință la un eveniment care a avut loc pe 1 februarie, atunci când practic majoritatea primarilor au ieșit în stradă și au cerut printre altele în primul rând descentralizarea și, în regim de urgență, adoptarea legii privind finanțele locale. Am ajuns într-o situație în care sistemul de administrație publică locală deja nu mai poate funcționa așa cum a mai funcționat cândva, în baza unor pârghii administrative învechite, când erau utilizate criteriul politic și instrumentele de influență asupra autorităților locale. Pur și simplu, deja s-a ajuns la o limită când trebuie de făcut câteva schimbări fundamentale și importante, așteptate de ani de zile.

De ce credeți că administrația centrală nu are urechi să audă problemele administrației locale, în timp ce în campania electorală au declarat drept prioritate este reforma descentralizării?

Viorel Furdui: Mai mult ca atât, aș spune că numai că au declarat, dar au menționat în programul de guvernare faptul că descentralizarea, reforma administrației publice și cea a finanțelor publice locale sunt obiectivele fundamentale. Asta este foarte important, pentru că noi știm prea bine că dacă pe plan extern putem să demonstrăm oarecare rezultate, eu mă refer în special la guvernare, atunci pe plan intern este cea mai mare problemă, pentru că mecanismul care există în acest stat nu permite realizarea tuturor acestor intenții bune, programe guvernamentale. Noi vedem că la nivel local, anume aici există o problemă, o lipsă de corelare între capacitățile și posibilitățile la nivel local și doleanțele, obiectivele care sunt puse în fața societății, în fața administrației publice de către diferite documente strategice și obiective. Ați întregat de ce nu se atrage, totuși, atenția cuvenită. Probabil, cineva consideră că această problematică nu este atât de importantă. Noi vorbim într-adevăr mai mult despre justiție, vorbim despre drepturile omului, despre integrare europeană, uitând că fundamentul, elementele principale sunt reprezentate de starea lucrurilor în localități.

„Atâta timp cât nu se implementează la nivel local, Legea este moartă!”

Dacă ar exista voință politică, credeți că reforma descentralizării ar putea fi implementată într-un timp record?

Alexandru Osadci: De ce anume reforma finanțelor publice locale? Noi avem o liberalizare destul de avansată, spre exemplu, noi am liberalizat economia, avem economie de piață, avem sectorul privat ș.a. Am

liberalizat societatea, avem democrație cât de cât, chiar dacă este fragilă, dar noi deloc nu am liberalizat autoritățile locale, avem o dictatură în administrația publică locală, este o verticală de putere. Și, cu regret, această situație reprezintă o problemă nu numai pentru autoritățile publice locale, dar și pentru societate. Democrația în condiții de dictatură din partea autorității publice, este una foarte, foarte fragilă. Chiar nu știu dacă poate exista și este durabilă pentru viitor. Cât privește Legea finanțelor locale, am observat tendințe stranii - la un moment dat au fost niște înțelegeri cu Parlamentul, cu guvernul, după care spiritele s-au calmat.

Ar fi putut fi votată mai repede această lege în lectură finală?

Alexandru Osadci: Voința politică nu este la nivel adecvat și confirmarea prin-

cipală pentru asta este neaprobarea până la urmă a aceste legi. Aprobarea în lectură a 2-ua nu înseamnă nimic altceva decât lipsa de voință politică la acest moment. Să vedem ce se va întâmpla acum, pentru că este puțin cam devreme de spus, cunoaștem cu toții că deputații au fost prin concedii și multe lucruri s-au schimbat și să vedem care sunt reacțiile lor.

Care sunt beneficiile pentru cetățean, ce ar aduce această schimbare?

Constantin Gudima: Noul sistem de calculare a transferelor care este prevăzut în proiectul Legii finanțelor publice locale, stimulează autoritățile publice locale în majorarea veniturilor proprii. Dacă sistemul actual nu cointerează autoritățile locale, deoarece majorându-și baza financiară, administrația publică locală este penalizată prin micșorarea transferelor, noul sistem are un principiu: cu cât mai multe venituri colectează administrația publică locală, cu atât mai multe posibilități are de a face cheltuieli în beneficiul cetățenilor și nu este penalizat prin reducerea transferului. Asta și ar fi un efect foarte pozitiv, creșterea cointeresării autorităților publice locale în sporirea veniturilor în teritoriu și,

respectiv, în sporirea prestării serviciilor calitative populației.

Prin ce se deosebește vechiul sistem de cel pe care-l vor primarii?

Constantin Gudima: Acum elaborarea bugetului se face în urma unor estimări macroeconomice, în baza unor normative. În varianta nouă, ca bază sunt veniturile încasate în teritoriu, transferurile nu vor depinde de majorarea acestor venituri, indiferent dacă autoritatea publică locală a întreprins careva măsuri și a sporit încasările în teritoriu, ea va putea să facă mai mari cheltuieli, transferurile nu vor fi reduse din cauza majorării veniturilor.

Viorel Furdui: Eu cred că noi, dacă ne focusăm atent pe toți actorii care sunt implicați în acest proiect, vedem că, de fapt, această lege este favorabilă pentru toată lumea, inclusiv pentru guvern, inclusiv pentru opoziție, inclusiv pentru administrația publică locală și nu în ultimul rând pentru populație. Este unul din elementele acestui sistem, pentru că reforma aceasta este un prim pas care permite începerea unui proces real de descentralizare și consolidare a autonomiei locale. Urmează alte blocuri, în cadrul aceste reforme, care se referă la creșterea surselor de venit pentru autoritățile locale, dezvoltarea unei administrații veritabile și autonome. Și dacă vorbim de administrația locală, ea este în avantaj pentru că devine mai independentă, depolitizată. Are de câștigat și guvernarea, pentru

că odată cu această reformă se creează la nivel local capacități ca să realizeze toate proiectele guvernamentale, altfel iarăși rămânem în cercul acesta vicios în care deciziile se iau la centru, sunt foarte subiective, politizate și în rezultat au de pierdut toți. Și, de asemenea, vreau să menționez că are de câștigat chiar și opoziția parlamentară, deoarece odată cu implementarea acestui sistem de finanțe publice locale, reprezentanții săi la nivel local devin iarăși mai autonomi, sunt mai puțin influențabili. Și crește încrederea cetățenilor, deoarece autoritățile publice locale primesc mai multe pârghii, mai multe posibilități. Odată cu creșterea încrederii cetățenilor pentru autoritățile publice locale, crește și încrederea față de autoritatea de nivelul 2, față de guvernare.

Este un mecanism care mi se pare că undeva se pierde prin toate prioritățile astea a noastre pe parcursul anilor. Vorbim mult și frumos despre dezvoltarea economică, dar cum să faci asta în condițiile unei administrații publice nereformate?

Cum ar putea autoritatea publică locală să contribuie la dezvoltarea economiei?

Nicolae Tudoreanu: Eu am o părere la acest moment, probabil politicul deja și-a făcut treaba, și-a elaborat strategie. La etapa actuală avem nevoie de tehnocrați să implementeze această strategie. Odată ce politic s-a hotărât că strategia urmează a fi implementată, nu cred că este loc acum pentru politică, pentru că tot ce a fost legat de politică a trecut. Vreau să zic că sistemul care se propune dezleagă și mâinile autorităților centrale, pentru că orice politică promovată de guvern atât timp cât nu se implementează la nivel local, atâta timp este moartă. Noi nu putem, avem atâtea competențe care nu sunt însoțite de resurse financiare. Pentru că nu în toate localitățile ne întâlnim cu aceleași probleme. Și anume acest nou sistem promovează prioritarizarea problemelor la nivel de comunitate și rezolvarea lor prin resursele proprii și transferuri cu destinație generală.

Există așa localități care nu acceptă noul sistem de finanțare?

Viorel Furdui: Noi am constatat, în rezultatul seminarelor pe care le organizăm, că sunt 2 probleme importante, care poată mai mult un caracter tehnic. În primul rând: faptul că majoritatea oamenilor nu s-au implicat foarte activ în procesul de a cunoaște și de a înțelege acest nou sistem. Am fost în 5 - 6 raioane și vedem că atitudinea practic 99 % este pozitivă. A doua problemă este că acei care într-o anumită măsură nu primesc ceea ce le trebuie, după ce li se explică clar că există fond de compensare, că există diferite modalități de a diminua aceste pierderi, respectiv și ei devin mai înțelegători. Pentru că înțeleg că, pe termen scurt sau lung, autoritățile locale câștigă din acest proiect. Și din cauza asta este foarte importantă și necesară această comunicare.

De ce se târănează votarea în lectură finală, care ar fi consecințele?

Alexandru Osadci: Eu presupun că parlamentarilor le vin idei de amânare a legii, dar sper să conștientizeze că dacă Legea nu este acceptată, putem pune crucea și pe perspectivă europeană și pe colaborarea cu partenerii noștri de dezvoltare, în primul rând cu Consiliul European. Pur și simplu cei care au susținut cu bani și suport logistic reforma APL nu o să înțeleagă aceste tergiversări. Este un factor foarte negativ pe plan extern.

LEGEA FINANTELOR LOCALE, EXPLICATĂ LA RECE

DESCENTRALIZAREA FINANCIARĂ, ÎN VIZIUNEA CALM

Situația actuală: *Autoritățile publice locale dispun atât de o bază fiscală insuficientă, cât și de o autonomie financiară limitată. Totodată, persistă dependența bugetară a fiecărui nivel al administrației publice față de nivelul imediat superior (sistemul tip „matrioșca”). Sistemul existent de transferuri între APC și APL este inefficient, netransparent și, în esență, descurajează efortul fiscal propriu al autorităților publice locale (spre exemplu, APL care sporesc veniturile bugetare prin inițiative locale proprii pot fi puse în situația de a fi penalizate indirect prin reducerea sumelor de transfer de la bugetul de stat la bugetul local). Cu excepția mun. Chișinău și Bălți, autoritățile publice locale se află într-o dependență excesivă de transferurile de la bugetul de stat (circa 70% din bugetele locale), și ca urmare acestea nu pot decide și rezolva în mod independent multe dintre problemele locale. Majoritatea cheltuielilor bugetelor locale sunt direcționate în domeniul educației - circa 60% din total. Excluzând cheltuielile din domeniul educației, bugetul unei primării rurale tipice nu depășește 50 - 70 mii euro. Acest buget este consumat practic în totalitate de costurile administrative și plățile aferente protecției sociale.*

Obiectiv principal: Perfectionarea actualului sistem de finanțe publice locale, astfel încât să se asigure autonomia financiară a APL, cu menținerea disciplinei financiare, maximizarea eficienței și asigurarea echității în alocarea resurselor.

Activități și priorități principale: Procesul urmează să înceapă prin revizuirea sistemului existent de taxe și impozite, astfel încât sumele încasate să corespundă responsabilităților și să reducă suprareglementarea de la centru a administrației. De asemenea, urmează a fi modificat sistemul actual de transferuri inter-bugetare. Acesta urmează să devină mai transparent și predictibil, astfel încât să stimuleze inițiativa locală și să permită asigurarea unui nivel adecvat de servicii la nivel local. Este necesar de a stabili un sistem echitabil de echilibrare. Consolidarea autonomiei locale urmează a fi susținută prin mărirea responsabilizării atât prin introducerea unui management financiar mai performant (bugete de performanță și bugetare multianuală), cât și întărirea instrumentelor de control (audit intern și extern) și perfecționarea sistemului de achiziții publice la nivel local.

Schimbări de politici privind veniturile publice locale

SCHIMBĂRI GENERALE:

- **Alocare directă a transferurilor** (impozite partajate și transferuri de echilibrare) către autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și separat către nivelul doi.
- Volumul total a fondurilor transferate din partea APC către APL va rămâne practic la același nivel (**păstrarea anvelopei financiare**).
- Funcțiile partajate (prestațiile sociale și învățământul secundar - care va fi transferat în responsabilitatea APL de nivelul II) vor fi finanțate prin **transferuri condiționate**, pe bază de formulă în baza numărului de beneficiari ai serviciilor specifice competențelor descentralizate.
- Funcțiile proprii vor fi finanțate din contul taxelor, impozitelor și tarifelor locale, veniturilor partajate și transferurilor de echilibrare. Acestea vor fi constitui **veniturile generale**, și APL vor beneficia de o **autonomie deplină** în alocarea acestor resurse în conformitate cu prioritățile locale.
- Se va crea un Fond de Compensare (de tranziție) pentru a acoperi diferențele dintre totalurile veniturilor locale acumulate în rezultatul implementării noului sistem și volumul veniturilor din anul de referință (Transfer Temporar de Compensare). Acest fond va fi limitat la 1% din bugetul de stat.

IMPOZITE PARTAJATE

- Impozitul pe venit a persoanelor fizice (IVPF) va fi **100% atribuit autorităților locale**, alocat parțial ca impozit partajat, partea rămasă fiind inclusă în fondul transferurilor de echilibrare.
- Partajarea Impozitului pe venit a persoanelor fizice va fi reglementată prin lege pentru ambele nivele ale APL:
 - Chișinău 50% (în varianta nouă a legii) și Bălți - 45%,
 - Raion - 25%
 - Orașele reședințe de raion - 20 %
 - Celelalte APL - 75%
- Impozitul pe venit a persoanelor fizice ar putea fi colectat având la bază domiciliul salariatului

DESCENTRALIZAREA FINANCIARĂ, ÎN VIZIUNEA CALM

TRANSFERURI DE ECHILIBRARE

- Va fi stabilit Fondul de Susținere Financiară din care vor fi calculate și transferate către APL transferurile de echilibrare. Acest fond va fi constituit din IVPF nealocat sub forma de defalcări. Fondul de Susținere va fi alocat 45% la APL 1 și 55% către APL 2.
- Transferurile cu destinație generală, de echilibrare, vor fi alocate pe bază de formulă, distinctă pentru UAT de nivelul întâi și pentru cele de nivelul al doilea (alocare directă pe nivele), în baza calculelor efectuate de Ministerul de Finanțe.
- Estimarea necesarului de transfer de echilibrare pentru APL de nivelul întâi va fi făcută în funcție de capacitatea fiscală a localității – măsurată prin ponderea impozitului pe venit a persoanelor fizice din acea localitate (60% din transfer), populație (30%) și suprafață (10%)
- Transferul general pentru APL de nivelul al doilea (raion) se va calcula pe baza numărului populației (60%) și a suprafeței (40%) raionului.

IMPACT ȘI AVANTAJE

- Consolidarea, lărgirea și creșterea semnificativă a autonomiei locale în fundamentarea și administrarea sistemului de venituri proprii
- Stimularea colectării veniturilor proprii de către APL
- Transparență, predictibilitate și stabilitate.
- Îmbunătățirea treptată a alocării transferului general. Acesta se bazează pe un set de indicatori care aproximează bine atât capacitatea financiară locală, cât și nevoile de servicii publice la nivel local: capacitatea fiscală pe locuitor (CFL), populația și suprafața UAT
- Indicatori de autonomie financiară - îmbunătățire semnificativă. Autonomia financiară locală crește de 8 ori la APL1 și de 6 ori la APL2.
- Conform simulării pe bugetul executat din 2012, 718 primării câștiga 334 mil MDL și 21 APL2 câștigă 149 mil. MDL. (483 mil. MDL câștig per ansamblu).

ACȚIUNI VIITOARE:

VENITURI PROPRII (activitate planificată pentru 2013)

- Mărirea autonomiei locale în administrarea și colectarea taxelor și impozitelor locale, inclusiv privind definirea bazei sau ratei de impozitare, inclusiv impozitul pe proprietate, impozit pe autovehicule și taxe administrative.
- Taxele și impozitele locale vor fi excluse în procesul de calculare a volumului transferurilor de echilibrare.
- APL vor avea dreptul de a introduce taxe speciale pentru asigurarea investițiilor de capital în infrastructura serviciilor comunale (funcții proprii).
- APL vor avea dreptul de a fixa tarifele pentru serviciile comunale locale (apă/canalizare, transport public, colectarea deșeurilor, încălzire centralizată).

Luând în considerație rolul Ministerului de Finanțe în gestionarea procesului, este necesară implementarea unui șir de activități care să sprijine promovarea reformei:

- Aprobarea modificărilor la Legea cu privire la finanțele publice locale.
- Evaluarea periodică a impactului noilor sisteme de venituri proprii și transferuri (inclusiv transferurile condiționate și de echilibrare; administrarea fiscală; granturile și împrumuturile; auditul intern și extern; achiziții publice.
- Un set de alte măsuri aferente descentralizării financiare urmează a fi abordate prin schimbări regulatorii. Strategiile sectoriale vor furniza clarificări și ghidări suplimentare în privința transferurilor condiționate (cu destinație specială), subvențiilor, reglementărilor tarifare.
- Ministerul Finanțelor, în calitate de lider al eforturilor de descentralizare, va necesita o subdiviziune puternică de asigurare a relațiilor între nivelurile de administrație.
- Activități continue de conștientizare și consolidare a capacității APL de a implementa schimbările. În special trebuie întărite capacitățile de elaborare a bugetelor locale și management financiar local în condițiile create de noul sistem de finanțare a APL.

CALM, AVOCATUL APL

LEGEA FINANTELOR LOCALE: NEGOCIERI LA NIVEL ÎNALT

CALM, în calitate de for al tuturor reprezentanților din APL și portavoce a intereselor membrilor săi, a adresat mai multe solicitări instituțiilor statului, astfel încât prevederile noului sistem de finanțare să fie optime. Opiniile acumulate în cadrul întâlnirilor în teritoriu au stat la baza unor inițiative care, de cele mai multe ori, au primit aviz pozitiv din partea instituțiilor statului. În comunicarea cu structurile responsabile de aprobarea și implementarea noului sistem de finanțare, de fiecare dată, s-a pus accent pe interesul APL și pe crearea unui fundament solid pentru descentralizarea reală. Din păcate, toate aceste sesizări, declarații și pledoarii pentru o autonomie durabilă și ceea ce se menționează în ele, rămân actuale și după 4 ani de promisiuni de reforme în domeniul APL. În contextul în care se vehiculează că guvernarea a abandonat implementarea Legii finanțelor, aceste deziderate vor fi valabile mulți ani înainte!

ADRESARE din 08.04.2013 privind necesitatea adoptării unor acte legislative

Parlamentul Republicii Moldova Deputaților Parlamentului Republicii Moldova

Situația în domeniul APL rămâne a fi gravă, neschimbată, procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale fiind blocat și rămas la nivel de acțiuni declarative și fără relevanță practică. În acest sens, una din cele mai importante priorități guvernamentale declarate (descentralizarea și autonomia locală), fiind lipsită de finalitate și rezultate concrete.

De fapt, constatăm că sistemul actual de APL (dar și cel central) nu mai poate exista în forma actuală, iar situația a ajuns la anumite limite critice în ceea ce privește organizarea, funcționarea și finanțarea APL. Drept dovadă în acest sens, fiind pe de o parte doar 38% din realizările planului de acțiuni al guvernului pentru anul 2012, situația disperată în domeniul APL care a determinat liderii comunităților locale să iasă la o acțiune inedită și de neimaginat până acum - marșul de protest și solidaritate din 1 februarie 2013 la care au participat majoritatea conducătorilor APL și care au cerut, în principal, o descentralizare reală și instrumente efective pentru a putea realiza multiplele sale responsabilități față de cei care i-au încredințat mandatele. De asemenea, un semnal de alarmă vine și din partea Consiliului European, prin ultimele rapoarte de monitorizare ale sale, constatată aceleași probleme fundamentale reiterând aceleași, în fond, recomandări, care erau adresate autorităților din Republica Moldova încă din anul 2005.

În același timp, mai multe inițiative și proiecte legislative concrete, care sunt pe rolul Parlamentului în faza finală de adoptare și care ar urma să detensioneze situ-

ția menționată mai sus și să asigure cu adevărat un progres real în domeniul dat, sunt târâgădate și nu se adoptă din motive necunoscute sau formale. Avem în vedere în particular, proiectele legislative ce vizează finanțele publice locale, accesul la curtea constituțională în problemele de autonomie locale, transferul competențelor în domeniul schimbării destinației terenurilor, achiziții publice etc. În special:

1. Proiectul Legii nr. 4 din 15.01. 2013, privind modificarea Legii finanțelor locale și a Codului fiscal

Este bine cunoscut faptul că începând cu anul 2006, odată cu adoptarea noilor legi în domeniul APL, principala și cea mai gravă problemă care a împiedicat implementarea corespunzătoare a legilor respective, a constituit lipsa unui sistem de finanțe publice locale corespunzător și neadoptarea unei legi privind finanțele publice locale. În rezultat, situația în domeniul descentralizării și APL, a rămas practic neschimbată până în prezent fiind conservate aceleași probleme: politizare excesivă, dependență totală financiară, amestec și abuz administrativ, lipsa de capacitate și libertate, lipsa de stimulente etc. Aceasta, în pofida multiplelor declarații și promisiuni la acest capitol și de la cele mai înalte tribune, precum și în pofida criticilor dure din partea instituțiilor europene anume la acest capi-

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN MOLDOVA

**PENTRU O
DESCENTRALIZARE
ȘI AUTONOMIE REALĂ**

tol, aduse Republicii Moldova pe parcursul ultimilor 10 ani.

De aceea, în prezent, acest proiect de lege (nr.4 din 15.01.2012) este unul din cele mai importante și fundamentale elemente în vederea pornirii cu adevărat a unor schimbări esențiale în domeniul descentralizării și APL și demonstrării voinței reale pe această direcție prioritară. În acest sens, a fost ales un model care să nu afecteze stabilitatea macroeconomică și socială, fiind găsite surse necesare pentru acoperirea unor dezechilibre. Totodată, oferind APL perspective și posibilități reale de a valorifica mai bine și mai mult potențialul economico-financiar și resursele disponibile ale comunităților pe care le conduc, fără amestecul factorului politic. De asemenea, acest proiect de lege, constituie temeiul pentru demararea și deschiderea altor procese importante din domeniul descentralizării administrative și financiare prin: transferul de competențe către APL din diverse domenii, consolidării bazei financiare și economice a comunităților locale, introducerii achitării impozitului pe venit al persoanelor fizice la locul de reședință, liberalizarea taxelor locale etc.

Trebuie de menționat că acest proiect de lege a fost agreat practic de către toți actorii din domeniul dat, inclusiv CALM care a venit și cu mai multe propuneri pentru lectura a doua. De asemenea, el a fost aprobat de Guvern și a primit sprijinul de principiu din partea tuturor comisiilor parlamentare relevante, care au agreat ca această lege să fie votată în prima lectură, iar ulterior și în lectura a II sa se vină cu îmbunătățiri.

De asemenea, actualmente este cel mai prielnic moment pentru adoptarea legii date și implementarea sistemului nou de finanțe, deoarece, este suficient timp pentru pregătirea și asigurarea funcționării lui corespunzătoare: elaborarea de metodologii, testare, instruirea reprezentanților APL, introducerea modificărilor legislative necesare etc.

În acest context, nu putem înțelege și suntem îngrijorați de faptul că acest proiect de modificări legislative, **nu se adoptă și se târăgănează evident, afectând negativ orice speranță și perspectivă de dezvoltare locale și modernizare a sistemului de APL.** Prin astfel de abordări, pur și simplu torpilează implementarea unei din cele mai importante reforme în stat, discreditează a câta oară din ultimii ani, factorii decizionali care au promis nu odată adoptarea noului sistem de finanțe și, în general, transformă strategia descentralizării și tot procesul dat declarat prioritar, într-o farsă lipsită de oricare relevanță practică.

Consecințele neadoptării și/sau târăgării în continuare a procesului de adoptare a legii în cauză sunt extrem de dăunătoare atât pe plan intern, cât și extern. În acest sens, ratarea oportunității actuale de a schimba sistemul de finanțe publice locale cât mai urgent, în perspectiva alegerilor parlamentare din 2014 și celor locale din 2015, va însemna conservarea situației existente, și blocarea oricărui reforme în domeniul dat cel puțin pe încă 3 ani. Deoarece, fără un sistem nou de finanțe publice locale, Strategia Decentralizării și toate acțiunile prevăzute în ea, își pierd orice temei și sens. Pe de altă parte, Republica Moldova va fi criticată în continuare pentru lipsa de progrese reale în domeniul democrației locale, neîndeplinirea angajamentelor, dat

fiind faptul că situația finanțelor locale este unul din elementele și obiectele principale ale atenției din partea instituțiilor europene. Ceea ce este important din perspectiva imaginii Republicii Moldova și demersurilor sale de a fi scoasă de sub monitorizarea Consiliului Europei.

De asemenea, prin târăgănearea adoptării acestei legi, în prezent situația se agravează și complică tot mai mult, creând confuzie și incertitudine în cadrul APL, dar și în cadrul unor instituțiilor guvernamentale, care trebuie să aibă suficient timp ca să se pregătească pentru introducerea noului sistem de finanțe. Aceasta deoarece, în curând urmează să demareze procesul de elaborare a bugetelor locale pentru anul 2014 care urmau a fi elaborate în baza noilor prevederi legale și care întârzie să vină.

Plus la aceasta, neadoptarea acestei legi, constituie un impediment serios pentru alte inițiative legislative care ar putea influența pozitiv dezvoltarea și mediul de afaceri la nivel local. De exemplu, introducerea impozitului unic în agricultură, în condițiile sistemului actual de finanțe locale, va aduce doar prejudicii și pierderi extrem de mari pentru APL. În același timp, introducerea lui în condițiile unui nou sistem de finanțe locale, ar putea aduce beneficii importante pentru bugetele locale și dezvoltarea locală.

2. Proiectul de lege Nr.2474 din 26.10.2012 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Codul funciar nr. 828 XII din 25 „12.1991: Legea nr. 317-XIII din 13 „12.1994 cu privire la Curtea Constituțională; Legea nr. 436-XVI din 28.12.06 privind administrația publică locală, ș.a.)

Acest proiect de lege prevede transferul competenței în domeniul schimbării destinației terenurilor agricole către APL și asigurarea accesului APL la Curtea Constituțională, în cazurile încălcării principiilor autonomiei locale în conformitate cu prevederile Cartei Europene a autonomiei locale (art.11) și recomandările Consiliului Europei. În așa mod, alături

de proiectul de lege privind finanțele locale, acesta se înscrie exact în măsurile minime, foarte concrete și reale de consolidare a autonomiei locale și conformare la standardele europene. Însă, constatăm că și această inițiativă întârzie să fie adoptată, fiind invocate diverse temeri și motive subiective.

În acest sens, am dori să menționăm că toate temerile, privind pericolele și abuzurile care ar putea avea loc în acest domeniu, sunt absolut neîntemeiate și reprezintă o manifestare nejustificată de neîncredere față de APL, dacă ținem cont de faptul că pe parcursul anilor și în prezent, anume APL au fost responsabile pentru mai multe domenii extrem de importante făcând față pe deplin acestor responsabilități (educație, sănătate, protecție socială etc.). Iar, faptul că o anumită competență este deținută la nivel central, încă nu înseamnă deloc și eficiență și lipsă de probleme. Cu atât mai mult că, de exemplu, în cazul schimbării destinației terenurilor, sunt prevăzute mecanisme destul de sigure de reducere a riscurilor, însă fără a încălca principiile autonomiei locale și actele internaționale, în vigoare pentru Republica Moldova. De fapt credem că și în Republica Moldova a venit timpul de depășit unele clișee ale mentalității, potrivit cărora la nivel local există mai puțină competență și responsabilitate decât la nivelul central al administrației.

3. Proiectul de modificare a legii achizițiilor publice

Sistemul actual al achizițiilor publice, din perspectiva autorităților publice locale și autonomiei locale, este unul contrar sistemului de administrație publică locală și absolut rupt de realitățile existente. În prezent el nu face deosebire, de modul de organizare și funcționare a APL, raporturile între administrația centrală și locale prin prisma principiilor autonomiei locale, diferențele între bugetele locale și cele de stat etc. În consecință, procedurile și pragurile aplicabile instituțiilor finanțate de la bugetul de stat, nu sunt adecvate celor finanțate

de la bugetele locale. Ceea ce a generat și generează în continuare blocaje și situații grave, când APL sunt în imposibilitate de a asigura funcționarea corespunzătoare a instituțiilor publice din subordine, când costurile în loc să scadă cresc, când calitatea serviciilor și produse lasă mult de dorit fiind pusă în pericol sănătatea copiilor etc.

În acest, context, se impune o revizuire la nivel de concept a întregului sistem de achiziții publice, prin prisma ajustării lui la sistemul de administrație publică locală și la modul de organizare și funcționare a lui în baza principiilor autonomiei locale și descentralizării. Totodată, drept prim pas, CALM vine cu unele propuneri care ar putea îmbunătăți situația actuală în regim de urgență. Menționăm că aceste propuneri au fost agreate la nivel de Guvern și reprezintă rezultatul cooperării între Agenția Achizițiilor Publice și CALM.

PRIN URMARE, în baza celor menționate mai sus și în vederea asigurării unor schimbări reale și urgente a situației din domeniul APL, solicităm:

1. Examinarea și adoptarea în cele mai scurte termene a Proiectului Legii nr. 4 din 15.01. 2013, privind modificarea legii finanțelor locale și a codului fiscal, în așa fel ca procesul bugetar pentru anul 2014 să fie început în termenele corespunzătoare și în condițiile noi de autonomie financiară reală.

2. Examinarea și adoptarea proiectului de lege Nr.2474 din 26.10.2012 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, prin care autoritățile publice locale sunt abilitate cu dreptul de a se adresa la Curtea Constituțională în cazurile de încălcare a autonomiei locale, precum și cu dreptul de decide în privința schimbării destinației terenurilor aflate în administrarea sa.

3. Înregistrarea, examinarea și adoptarea în regim de urgență a proiectului de lege de modificare al legii achizițiilor publice.

Nr. 19 din 07.06.2013

Președintelui Parlamentului Republicii Moldova

Dlui Igor CORMAN

Președintelui fracțiunii parlamentare a Partidului Comuniștilor din Moldova

Dnei. Maria POSTOICO

Președintelui fracțiunii parlamentare a Partidului Liberal Democrat din Moldova

Valeriu STRELEȚ

Președintelui fracțiunii parlamentare a Partidului Democrat din Moldova

Dlui Dumitru DIACOV

Președintelui fracțiunii Partidul Liberal din Moldova

Dlui Ion HADÂRCĂ

ADRESARE

cu privire la deblocarea situației în domeniul consolidării autonomiei locale prin adoptarea în regim de urgență a proiectelor de modificare la Legea finanțelor publice locale și altor acte legislative

**Stimate Dle Președinte al Parlamentului,
Stimată Doamnă/Domni președinți ale fracțiunilor parlamentare,**

Pe parcursul mai multor ani, administrația publică eficientă, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale se declară drept unele din prioritățile de bază ale programelor de guvernare și o condiție principală pentru asigurarea implementării cu succes a altor priorități guvernamentale din domeniul social, economic etc. Totodată, constatăm că situația în domeniul APL rămâne gravă și neschimbată, iar procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale în prezent este practic blocat și rămas la nivelul declarativ, din cauza lipsei atenției corespunzătoare față de acest domeniu, lipsei de continuitate și întârzierii adoptării unor acte legislative de o importanță deosebită. Mai mult ca atât, lipsa de progrese reale în domeniul descentralizării, consolidării autonomiei locale și creșterii capacităților la nivel local, afectează negativ nu numai dezvoltarea locală, dar și cea a țării în întregime, fapt confirmat prin progresele modeste înregistrate pe plan intern pe parcursul ultimilor ani, dar și prin gradul extrem de scăzut al implementării planurilor de acțiuni guvernamentale (sub 50%, iar pe unele domenii chiar sub 20%). De fapt suntem în fața unui blocaj de sistem în care deja metodele de guvernare și resursele administrative anterioare bazate pe control excesiv și centralizat sunt epuizate și nu mai funcționează, fiind necesare măsuri urgente de modernizare și eficientizare a administrației publice (centrale și locale).

În același timp, o serie de proiecte de acte legislative vitale pentru atingerea unor progrese reale în domeniul dat și adoptarea cărora a fost promisă constant și de nenumărate ori pe parcursul mai multor ani, așa și nu-și găsesc loc în agenda parlamentară, conservând situația existentă și lipsind-o de orice perspectivă.

În special și în primul rând, ne referim la proiectul legii nr.4 din 15.01.2012 privind modificarea legii finanțelor publice locale și altor acte legislative, care este unul din cele mai importante și fundamentale elemente în vederea depolitizării sistemului actual al APL și pornirii cu adevărat a unor schimbări esențiale în domeniul consolidării autonomiei locale. Mai mult ca atât, considerăm că adoptarea în regim de urgență a acestui proiect de lege, ar detensiona situația și ar oferi soluții pentru alte probleme stringente și actuale precum: acordarea statutului de municipii unor orașe mari, implementarea im-

pozitului unic în agricultură, creșterea bazei fiscale locale etc.

Totodată, târăgănarea în continuare a adoptării acestei legi, va agrava și complică tot mai mult situația, deoarece, în curând urmează să demareze procesul de elaborare a bugetelor locale pentru anul 2014 care urmau a fi elaborate în baza noilor prevederi legale adoptarea cărora a fost promisă până la sfârșitul anului 2012 sau cel târziu până în primele luni ale anului 2013, ca să poată fi implementate în modul corespunzător. Mai mult ca atât, ratarea oportunității actuale de a schimba sistemul de finanțe publice locale, în perspectiva alegerilor parlamentare din 2014 și celor locale din 2015, va însemna conservarea situației existente și blocarea oricăror schimbări pozitive în domeniul descentralizării și autonomiei locale cel puțin pe următorii câțiva ani. Cu toate consecințele negative cât pe plan intern (neimplementarea corespunzătoare a reformelor), atât și cel extern (neîndeplinirea angajamentelor internaționale în special în domeniul democrației locale).

De asemenea, în același context urmează a fi menționate proiectul de lege Nr.2474 din 26.10.2012 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative (Codul funciar nr. 828 XII din 25 «12.1991: Legea nr. 317-XIII din 13 «12.1994 cu privire la Curtea Constituțională; Legea nr. 436-XVI din 28.12.06 privind administrația publică locală, ș.a.) și proiectul de lege privind modificarea legii achizițiilor publice, adoptarea cărora vine să complementeze și consolideze efectele noului sistem de finanțe publice locale, însemnând un pas important și real în consolidarea autonomiei locale din Republica Moldova.

CALM a adresat anterior pe numele tuturor deputaților din Parlamentul Republicii Moldova o scrisoare prin care a solicitat o atenție sporită față de acest domeniu, în special prin adoptarea în regim de urgență a proiectelor de legi menționate mai sus și care au trecut toate eta-

pele de aprobare în cadrul parlamentului, urmând doar a fi incluse în ordinea de zi a Parlamentului și votate (se anexează). De asemenea, această solicitare a fost reiterate unanim în cadrul ședinței recente a biroului lărgit al CALM, din care fac parte reprezentanți ai tuturor formațiunilor parlamentare și care au constatat cu indignare o târăgănare nejustificată a adoptării actelor legislative respective și agravarea în continuare a situației în APL, din cauza stării de incertitudine, tensiune, confuzie și mulțimii de impedimente de ordin legal, financiar și administrativ cu care se confruntă autoritățile locale în condițiile lipsei unor acțiuni și progrese concrete în domeniul consolidării autonomiei locale.

Prin urmare, în baza celor menționate mai sus și luând în considerație interesele generale a tuturor comunităților locale **CEREM:**

- 1. Introducerea în ordinea de zi și adoptarea în regim de urgență a Proiectului Legii nr. 4 din 15.01. 2013, privind modificarea legii finanțelor locale și a codului fiscal, în așa fel ca procesul bugetar pentru anul 2014 să fie început în termenii corespunzătoare și în condițiile noi de autonomie financiară reală.**
- 2. Examinarea și adoptarea proiectului de lege Nr.2474 din 26.10.2012 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, prin care autoritățile publice locale sunt abilitate cu dreptul de a se adresa la Curtea Constituțională în cazurile de încălcare a autonomiei locale, precum și cu dreptul de decide în privința schimbării destinației terenurilor aflate în administrare sa.**
- 3. Înregistrarea, examinarea și adoptarea în regim de urgență a proiectului de lege de modificare al legii achizițiilor publice (se anexează)**

Prezenta adresare adoptată unanim la ședința Biroului executiv lărgit al CALM din 17.05.2013

DECLARAȚIA CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Pornind de la faptul că autoritățile administrației publice locale reprezintă un fundament esențial pentru funcționarea oricărui regim democratic, deoarece doar la nivel local poate fi exercitat în modul cel mai direct dreptul cetățenilor de a participa la rezolvarea treburilor publice;

Conștienți de răspunderea pe care o purtăm față de cetățenii Republicii Moldova, care să așteaptă ca autoritățile pe care le aleg să-și îndeplinească în mod corespunzător obligațiile funcționale;

Constatând că politica de dispersare și divizarea a autorităților locale pe criterii politice, promovată în ultimii ani, a dăunat grav calității actului de guvernare pe plan local și național, conducând la o degradare constantă a situației cu care se confruntă colectivitățile locale din Republica Moldova;

Fiind convinși că numai printr-o participare organizată, activă și eficientă a autorităților locale poate avea loc modernizarea, dezvoltarea și europenizarea reală a statului și societății din Republica Moldova;

Recunoscând că problemele administrației publice locale sunt comune pentru toate autoritățile locale indiferent de opțiunile și viziunile politice și dorind să contribuie într-un mod mai eficient și adecvat la soluționarea problemelor comune ale autorităților locale prin descentralizarea continuă a responsabilităților și dezvoltării autonomiei financiare a unităților administrativ-teritoriale;

Stabilind că numai reprezentarea unitară a intereselor comune ale colectivităților locale, în raporturile cu administrația publică centrală, organizații neguvernamentale și terți, pe plan intern și internațional constituie fundamentul edificării unui parteneriat efectiv și egal cu administrația publică centrală;

Convinși că numai printr-o uniune strânsă a tuturor autorităților locale este posibilă ocrotirea și promovarea reală a idealurilor și principiilor prevăzute în Carta Europeană a autonomiei locale, Constituția R. Moldova și alte acte legislative în vigoare;

Recunoscând necesitatea formării și menținerii prin eforturi și contribuții comune a unei viziuni pe termen lung asupra dezvoltării locale, întărită de cercetarea minuțioasă și de furnizarea de expertiză la nivelul grupurilor de consultanți aflați în serviciul descentralizării, ca politică de stat în Republica Moldova;

Convinși că fără o politică vizionară și plenară a descentralizării și consolidării autonomiei locale, Republica Moldova nu va putea să asigure obiectivele centrale de modernizare și europenizare pe care le anunță, pe plan politic;

Având drept temeiuri juridice prevederile Constituției R. Moldova, a Cartei Europene a Autonomiei Locale, Legii privind descentralizarea administrativă, Legea privind administrația publică locală și alte acte legislative în vigoare,

Noi, reprezentanți colectivităților locale, întruniți în cadrul Adunării de constituirea a Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova (CALM) din 21 martie 2010:

DECLARĂM URMĂTOARELE:

1. Astăzi, în RM, cea mai mare problemă a administrației publice locale ține de caracterul incomplet, formal și fragmentar al reformelor începute, dar incomplet formulate. Deși au trecut deja 4 ani de la adoptarea ultimului pachet de legi privind administrarea publică locală (Decembrie 2006), aplicarea lor corespunzătoare întârzie, în contrast flagrant cu așteptările mari ale autorităților locale și obligațiile asumate de RM față de Consiliul European. Deși se promite neîncetat instalarea unui sistem de finanțe publice locale, corelat cu legislația cu privire la descentralizare, constatăm că aceste promisiuni nu se traduc în fapte reale. Lipsa unui cadru adecvat și modern al finanțelor publice locale reduce la zero efectul inițial al reformelor, stimulând dezamăgirea profundă.

2. Din mai multe motive, sistemul administrației publice locale din Republica Moldova rămâne a fi instabil și dezechilibrat, construit pe instrumente normative contradictorii și adeseori inaplicabile. Absența unui sistem de finanțe publice locale adecvat anulează competențele atribuite autorităților locale și descurajează inițiativa locală. În aceste condiții, autoritățile publice locale rămân lipsite de capacități organizatorice și funcționale pentru a-și exercita atribuțiile legale și a soluționa problemele de zi cu zi ale colectivităților locale.

3. Modul de finanțare a APL și situația în domeniul statelor de personal demonstrează că autoritățile publice locale sunt privite și transformate în niște anexe nepuțincoase ale autorităților centrale, care în 80-90% din activitatea lor se ocupă cu lucrul de secretariat și soluționarea problemelor delegate abuziv lor de către autoritățile centrale. Totodată, autoritățile publice locale au puține mijloace financiare și funcționale pentru a se ocupa nemijlocit de problemele concrete de interes local: drumuri, apă, canalizare etc.

4. Constatăm că lipsa de acțiuni concrete și consecvente privind realizarea unei politici de descentralizare și consolidare a autonomiei locale afectează dramatic imaginea și credibilitatea oricărui guvern central, indiferent de ideologia și premisele intrării sale la guvernare, atât pe plan intern cât și pe plan extern. În particular, atragem atenția asupra faptului că Guvernul RM trebuie să dispună de o viziune pe termen lung asupra descentralizării, implicând autoritățile locale în cadrul unor forme de consultare permanentă. Lipsa unui format de consultări permanente și continuarea practicii de adoptarea de acte importante pentru APL fără o consultare prealabilă a lor, generează tensiuni și conduce la apariția unor acte discutabile din punct de ve-

dere a conformității lor principiilor autonomiei locale și descentralizării. Fără o consultare prealabilă a puterilor locale în toate aspectele care privesc viața și funcționarea acestora, nu poate exista guvernare democratică, ceea ce menține o profundă instabilitate administrativă și politică în Republica Moldova.

5. Este evident că și autoritățile locale trebuie să-și fortifice pozițiile și cerințele. Chemăm pe această cale toate autoritățile publice locale și asociațiile lor reprezentative să susțină și să participe activ la procesul de unificare a tuturor puterilor locale în cadrul unei singure organizații naționale, capabile să apere și să asimileze adevăratele interese ale colectivităților locale. Noi credem că problemele cu care se confruntă autoritățile locale sunt comune, iar interesele publice constituie un domeniu al cooperării și nu al luptelor de partid. Astăzi trebuie de recunoscut că pentru noi primari și aleși locali, partidul principal este - colectivitatea noastră locală care ne-a ales și problemele pe care noi trebuie să le soluționăm zi cu zi și cu care, de regulă, rămânem singuri. Considerăm că a venit timpul ca toate autoritățile publice locale, indiferent de viziunile sale politice, să decidă asupra unificării forțelor pe domenii concrete legate de administrație publică locală, pentru ca vocea lor să fie în sfârșit auzită și luată în considerație de factorii decizionali. În acest sens, doar crearea Congresului Autorităților Locale din Republica Moldova poate însemna acea platformă de unitate și acțiune, care să ofere tuturor APL și asociațiilor lor posibilitatea unică de a-și proteja în mod unitar drepturile și interesele legitime, devenind un centru de asistență și consultanță al APL.

6. Stimați colegi, suntem convinși că după ani de dezbinare inutilă și nemotivată, indiferent de viziunile politice, avem lucruri importante care ne unesc pe toți împreună, iar problemele care afectează localitățile noastre sunt, în linii generale, foarte asemănătoare. Este în interesul nostru comun să promovăm politici de stat, care să dea rezultate pentru comunitățile locale, prin consolidarea autonomiei finanțelor locale, prin descentralizare și subsidiaritate. Aceste probleme nu se rezolvă de ani de zile, iar una din cauzele principale este ca până în prezent am fost dezbrinți și nu am putut să ne apărăm în mod unitar, argumentat și profesionist drepturile și interesele noastre și ale cetățenilor pe care-i reprezentăm.

7. Ne adresăm către Guvernul RM de la care așteptăm începutul unei colaborări deschise și eficiente, bazată pe egalitate și respect în interesul întregii țări și colectivităților pe care le reprezentăm. Avem nevoie de această colaborare nu de ochii lumii, ci pentru ca să putem aplica în acest fel spiritul și normele Convențiilor Europene, pe care Republica Moldova le-a ratificat și pe care trebuie să le respecte. Cerem să fie întreprinse în regim de urgență acțiuni concrete în vederea trasării și urmării neabătute a obiectivului de descentralizare și consolidare a autonomiei locale în RM: în particular - crearea mult așteptatei Comisiei Speciale a Parlamentului RM pentru descentralizare, precum și înființarea Comisiei Paritare de pe lângă Guvernul RM pe politicile și strategia descentralizării.

8. Ne adresăm către liderii tuturor partidelor politice democratice din RM să se abțină de la acțiuni, care ar conduce la dispersarea forțelor pe plan local și național, susținând doar acțiunile de consolidare și unificare a puterilor locale, în scopul dezvoltării unui sistem care să sprijine autonomia locală și nu s-o limiteze, să protejeze drepturile și libertățile cetățenilor și nu să-i aservească.

9. Luând ca bază prevederile Cartei Europene a Autonomiei Locale, dorim să instituim un dialog real și efectiv cu autoritățile centrale, bazat pe principiile de egalitate și respectului reciproc. Considerăm că a venit timpul ca faptele și nu vorbele să arate angajamentul tuturor autorităților publice, locale și centrale, de a urma spiritul și principiile de asociere, stabilite prin Carta Europeană a Autonomiei Locale, demonstrând opiniei publice că, în Republica Moldova, democrația locală și comunitatea de interese pot fi atinse prin mijloace consensuale, în temeiul respectului reciproc, și în interesul binelui public.

Prezenta declarație este adoptată la Adunarea de constituire a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) din 21 martie 2010 și este deschisă semnării pentru toate autoritățile publice locale și asociațiile lor din Republica Moldova.

**PENTRU O
DESCENTRALIZARE
ȘI AUTONOMIE
LOCALĂ REALĂ!**

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR
LOCALE DIN MOLDOVA

DECLARAȚIA

CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA CU OCAZIA ZILEI AUTONOMIEI LOCALE ȘI A LUCRĂTORULUI DIN APL

Noi, aleșii locali, reprezentanții ai comunităților locale din Republica Moldova, întruniți sub egida Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) și reprezentând toate formațiunile politice parlamentare și extra parlamentare, în cadrul mitingului și marșului de solidaritate organizat cu ocazia Zilei Autonomiei Locale și a Funcționarului din Administrația Locală de pe data de 1 februarie 2013, declarăm următoarele:

1. Reforma administrației publice, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale,

de rând cu reforma în justiție, dezvoltarea economică, drepturile omului, reprezintă una din precondițiile și elementele indispensabile a modernizării și dezvoltării social-economice durabile a Republicii Moldova. Experiența de circa 20 de ani a Republicii Moldova demonstrează că nu pot fi progrese reale nici într-un domeniu al vieții sociale, fără o reformă profundă a administrației publice (centrale și locale) și în condițiile unui stat excesiv de centralizat și bazat pe verticala puterii. Totodată, în prezent, constatăm o diminuare și subestimare a importanței și locului descentralizării și democrației locale în calitate de factor crucial pentru procesul de modernizare și dezvoltare durabilă a Republicii Moldova. În acest sens, din marea majoritate a discursurilor liderilor politici și a conducătorilor autorităților centrale,

cu unele excepții, descentralizarea și autonomia locală, lipsește cu desăvârșire sau în cel mai bun caz este menționată printre altele. Se atestă o lipsă cronică a interesului și participării din partea conducătorilor majorității ministerelor la activități pe tema descentralizării (de ex. Conferința "Reforma descentralizării: de la strategii la acțiuni concrete", 13-14 noiembrie, 2012, la care din 16 miniștri a participat doar unul și un vice-ministru). Este târăgănată adoptarea unor acte de importanță majoră (de ex. în domeniul finanțelor locale), precum și faptul că descentralizarea și reforma APL, nu se regăsește în mai multe documente de ordin strategic și financiar al țării (de exemplu: Strategia Națională de Dezvoltare, Cadrul de Cheltuieli pe Termen Mediu etc.). Mai mult ca atât, în unele domenii, în loc de descentralizare, se atestă procese inverse – de centralizare (poliția municipală, achiziții publice, proiectul Codului urbanismului

și construcțiilor, etc.) Ceea ce demonstrează pe de o parte, lipsa de corelare între diferite sectoare cu strategia descentralizării; pe de alta, lipsa de voință politică reală și constituie o dovadă în plus că în realitate, descentralizarea și consolidarea autonomiei locale NU ESTE CU ADEVĂRAT O PRIORITATE!

2. Reformele în domeniul descentralizării și autonomiei locale și-au pierdut din elan și au devenit sterile, sunt târăgănite și chiar blocate. În același timp, acțiunile concrete, simple și urgente care ar schimba situația spre bine și ar insufla încredere și speranță în rândurile APL, întârzie să vină. Se creează impresia că strategiile și alte documente, în loc să devină un imbold și impuls pentru schimbări reale, au devenit un paravan după care sunt ascunse lipsa de voință reală de a merge pe cale reformelor. În acest sens, pe de o parte, sunt elaborate diverse documente, proiecte de strategii, metodologii, nomenclatoare etc., lipsite de actualitate și fără relevanță practică, care în mare parte nu sunt corelate cu realitățile din Republica Moldova. Pe de altă parte, o serie de inițiative și proiecte concrete și vital necesare pentru consolidarea reală a autonomiei locale, rămân nerealizate. Astfel, de exemplu, până

în prezent, nu au fost adoptate un set de modificări legislative în domeniul finanțelor locale, proprietății, accesului la justiția constituțională etc., care urmau să fie adoptate încă în anul 2012. În aceste condiții, autoritățile publice locale rămân în continuare lipsite de orice perspectivă, capacității și instrumente reale pentru a-și exercita în modul corespunzător multiplele atribuții legale, precum și a soluționa problemele de zi cu zi ale colectivităților locale.

3. Cadrul instituțional actual al reformei în domeniul descentralizării, este unul incomplet și ineficient. Lipsa unei instituții/organ distinct și cu o autoritate și capacități administrative corespunzătoare amplitudinii și complexității reformei date, constituie un impediment esențial în coordonarea și implementarea efectivă a procesului de descentralizare.

4. Cadrul legal în care activează autoritățile locale rămâne unul confuz și contradictoriu. În acest sens, majoritatea actelor normative sectoriale, până în prezent nu au fost corelate cu legislația din domeniul APL și descentralizării (de ex. educație, protecție socială, sănătate etc.). Ceea ce creează premise pentru presiuni și abuzuri administrative, politice, juridice etc. în privința reprezentanților APL.

Autoritățile publice locale și reprezentanții săi sunt discriminați și umiliți sistematic prin diverse modalități. În special:

- Până în prezent și în pofida mai multor adresări din partea CALM, rămân în vigoare o serie de prevederi normative depășite și absolut contrare Constituției, Cartei Europene a Autonomiei Locale și principiilor autonomiei locale. Conform acestor acte normative, anumite categorii de autorități locale sunt plasate pe trepte mult mai inferioare în raport cu reprezentanții administrației centrale sau raionale în cazul delegărilor (HG nr. 10 din 5 ianuarie 2012 cu privire la delegarea salariaților din entitățile Republicii Moldova),
- În Republica Moldova primarii de sate (comune) nu au drept la telefon mobil. Totodată numărul de linii de telefonie fixă pentru primarii și consilierii de orașe și sate, de asemenea se stabilește de către autoritățile centrale ((HG nr 1362 din 22.12.2005 cu privire la aprobarea Normativelor vizând numărul abonamentelor de telefoane de serviciu, faxuri, telefoane mobile pentru colaboratorii autorităților administrației publice.
- În Republica Moldova, autoritățile centrale cunosc mai bine și stabilesc câtă benzină are nevoie un primar (HG nr. 1404 din 30.12.2005 privind reglementarea utilizării autoturismelor de serviciu de către autoritățile administrației publice)
- În afară de aceasta, primarii de sate și orașe nu au dreptul la pașapoarte de serviciu, nu posedă acces liber în instituțiile guvernamentale și parlamentare etc.
- Aleșii locali au devenit tot mai des obiecte ale unor atacuri și campanii de defăimare atât din partea mass-media, cât și din partea reprezentanților autorităților centrale.

5.Datorită sistemului actual electoral și financiar, sistemul de administrație publică locală rămâne în continuare unul excesiv de politizat, controlat de la centru și cu amestec permanent din partea formațiunilor politice care dictează comportamentul aleșilor locali. Nu sunt puține cazuri, când aleșii locali adoptă deci-

zii la indicația și sub supravegherea "mentorilor" partinici, fără a ține cont de interesele generale ale comunității.

6.Se păstrează tradiția de a folosi organele de control (administrativ, financiar, de anchetă, judiciar etc.) în calitate de bătă și instrument de presiune și șantaj în privința APL care sunt incomode. În acest sens, se atestă cazuri când APL sunt supuse controalelor permanente din partea diverselor organe pe parcursul unor perioade îndelungate, astfel fiind perturbată și chiar blocată activitatea lor normală.

7.În pofida unor îmbunătățiri în ceea ce privește procesul de consultare a APL în raport cu unele structuri guvernamentale și parlamentare, totuși se constată că aceste consultări continuă să poartă un caracter izolat, fragmentar și selectiv. În acest sens, lipsind un dialog instituțional, permanent și efectiv între APL și APC. Ceea ce conduce, la continuarea practicii de adoptare a unor acte importante pentru APL fără o consultare prealabilă a lor. Anularea taxei locale pentru mijloacele de transport, elaborarea ultimii variante a proiectului de modificare a legii nr. 355 privind salarizarea în sectorul bugetar, a unor acte legislative în domeniul achizițiilor publice, adoptarea modificărilor la legea privind statutul alesului local (la capitolul incompatibilități) etc. sunt doar unele din exemplele actuale, când autoritățile locale și CALM nu au fost consultate deloc. Astfel de practici fiind în contradicție atât cu spiritul și litera Cartei Europene a Autonomiei Locale, cât și cu prevederile exprese a legislației Republicii Moldova.

Prin urmare, în vederea impulsivării procesului de descentralizare și soluționării problemelor menționate mai sus, CEREM:

- Organizarea ședințelor/audieri publice la nivel de Guvern și Parlament privind situația în domeniul APL, procesul de implementare a Strategiei Naționale de Descentralizare și modului de realizare a recomandărilor Congresului Puterilor Locale și Regionale a Consiliului Europei din 24 martie 2012.

- Adoptarea în regim de urgență a proiectelor de legi privind finanțe publice locale aflate pe rolul Parlamentului (nr. 4 din 15.01.2013) și asigurarea elaborării procesului bugetar local pentru anul 2014 în baza noului sistem de finanțe publice locale.
- Adoptarea în regim de urgență a pachetului proiectelor de legi (Proiect nr. 2476), prin care se prevede transferul de competențe către APL în domeniul schimbării destinației terenurilor agricole și accesul instituționalizat la justiția constituțională a APL (Proiect nr. 2476 din 26.10.2012).
- În conformitate cu recomandarea 322 al Consiliului Europei, instituirea la nivel de Guvern a unei instituții/funcții cu suficientă autoritate și capacitate administrativă, responsabilă pentru coordonarea și monitorizarea procesului de descentralizare și consolidare a autonomiei locale.
- Revizuirea Hotărârilor de Guvern nr. 1404 din 30.12.2005, nr. 1362 din 22.12.2005 și nr. 10 din 5 ianuarie 2012, în partea care se referă la autorităților publice locale și asigurarea dreptului autorităților locale de a decide autonom și fără nici un amestec în aceste chestiuni.
- Revizuirea legislației care reglementează controalele asupra autorităților publice locale pentru a asigura că acestea sunt reglementate în mod clar și limitate, în special prin stabilirea periodicității și a unor criterii care definesc cazurile exacte în care astfel de controale pot fi efectuate, pentru a exclude utilizarea controalelor ca instrument de presiune politică și de hărțuire a autorităților locale
- Inițierea unor discuții publice privind sistemul electoral la nivel local, în vederea examinării posibilităților de aplicare a unor sisteme electorale speciale, care ar permite excluderea sau diminuarea considerabilă a gradului de politizare a administrației publice locale după modelul altor țări (Polonia, Cehia etc.).
- Asigurarea efectivă a accesului liber a persoanelor cu funcții de demnitate publică din cadrul APL în instituțiile guvernamentale și parlamentare.
- Asigurarea dreptului tuturor persoanelor cu funcții de demnitate publică din cadrul APL de nivel I la pașapoarte de serviciu.
- Stabilirea unui dialog instituțional permanent și efectiv între CALM, Guvern și Parlament, care să asigure reprezentarea și participarea autorităților locale, în toate structurile - nivel de Guvern și Parlament, în toate problemele ce le vizează drepturile și interesele lor. Astfel, nici un proiect de act normativ/legislativ care vizează APL să nu fie adoptat fără consultarea opiniei lor sau a reprezentanților săi.
- Crearea unor grupuri comune de lucru, în vederea identificării și corelării cadrului legal sectorial cu cadrul legal al descentralizării și autonomiei locale.
- Suntem deschiși și dorim să instituim un dialog real și efectiv cu autoritățile centrale, bazat pe principii de egalitate și respectul reciproc. În acest sens, ne adresăm către Parlamentul, Președintele, Guvernul RM și alte autorități centrale, începutul unei colaborări instituționale deschise și eficiente, în interesul întregii țări și majorității comunităților locale pe care le reprezentăm. În acest sens, fiind asigurată reprezentarea și participarea efectivă a APL prin reprezentanții săi în toate structurile de la nivel de Guvern și Parlament, în toate problemele ce le vizează drepturile și interesele lor. Astfel, nici un proiect de act normativ/legislativ care vizează APL să nu fie adoptat fără consultarea opiniei lor sau a reprezentanților săi.
- Ne adresăm către liderii tuturor partidelor politice din RM să se abțină de la acțiuni, care ar conduce la dispersarea forțelor pe plan local și național, susținând doar acțiunile de consolidare și unificare a puterilor locale, în scopul dezvoltării unui sistem care să sprijine autonomia locală și nu s-o limiteze, să protejeze drepturile și libertățile cetățenilor și nu să-i aservească.

Adoptată astăzi, 01.02.2013
Mun. Chișinău,
Piața Marii Adunări Naționale

CALM: CARTE DE VIZITĂ

Misiunea CALM este de a promova o administrație publică locală democratică, descentralizată, transparentă și eficientă, capabilă să contribuie efectiv la dezvoltarea comunităților locale și asigurarea membrilor săi cu servicii publice de calitate.

MEMBRII CALM BENEFICIAZĂ DE:

- Instrumente eficiente de promovare a descentralizării și autonomiei locale reale;
- Stabilirea unui parteneriat efectiv cu Guvernul și autoritățile publice centrale în baza principiilor de egalitate, colaborare, legalitate, transparență și respect reciproc.
- Promovarea cooperării constructive și permanente între autoritățile locale și cele centrale;
- Participarea la seminare/mese rotunde/ateliere de lucru/vizite de documentare pe domenii cu tematică strategică pentru comunitățile pe care le reprezintă;
- Consultanță juridică, economică, financiară, statistică etc.
- Organizarea cursurilor de instruire și a schimbului de experiență pentru aleșii și funcționarii din administrația publică locală;
- Efectuarea de analize și expertize ale cadrului legal;
- Editarea unor studii, ghiduri, manuale, cărți, reviste, publicații, filme;
- Promovarea drepturilor și intereselor membrilor CALM;
- Consultanță pe problemele noii legislații și oferirea recomandărilor de implementare a noilor prevederi;
- Consultanță specializată în diverse domenii: tehnologii informaționale, inginerie, arhitectură, contabilitate, management;
- Intermedierea unor acorduri de colaborare cu localități din R Moldova, precum și cu cele de peste hotarele țării;
- Asistență și sprijin în atragerea de fonduri și scriere de proiecte;
- Asistență, suport și informație pentru APL și documente de consiliere expediate cu regularitate: e-buletine, newsletter, website, pliante, ziare, alte materiale de informare și comunicare;
- Acces la briefinguri, consultări, studii și cercetări;
- Serviciu de informare direct prin telefon sau email;
- Suport și asistență în relațiile cu mass-media și facilitarea oportunității de a fi evidențiate în campaniile naționale media ale CALM.
- Promovarea cooperării intermunicipale, a bunelor practici și a colaborării internaționale;
- Stabilirea și dezvoltarea cooperării cu asociațiile și organismele naționale și internaționale;

CALM: TREI PRINCIPII DE AUR ALE APL

Congresul Autorităților Locale vă prezintă trei spoturi, realizate în parteneriat cu IDIS „Viitorul”, în care sunt redade, într-un stil artistic, condițiile în care sunt nevoiți să-și exercite misiunea publică ediliilor locali. Pentru a viziona integral spoturile, urmăriți postul de televiziune EURO TV sau accesați pagina oficială CALM - www.calm.md

1. PUTEREA LOCALĂ E PENTRU TINE!

2. STATELE DE PERSONAL - COMPETENȚA EXCLUSIVĂ A PUTERII LOCALE!

3. NU TE PLÂNDE DE NEVOI. CAUTĂ SOLUȚII!

CU CALM, ÎN OGLINDĂ!

DRAGI PRIETENI, MEMBRI AI CALM ȘI REPREZANȚII AI ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DIN ÎNTREAGA ȚARĂ! Avem plăcerea să vă aducem la cunoștință faptul că, la inițiativa CALM, postul de televiziune EURO TV difuzează lunar o emisiune dedicată problemelor din administrația publică locală. Printre invitați vor fi reprezentanți ai APL de nivelul I și II, reprezentanți ai administrației publice centrale, experți în domeniu.

Emisiunea este difuzată o dată pe lună și este moderată de jurnalista Ecaterina Mitin-Stratan, realizatoarea proiectului „În Oglindă”. Scopul principal al emisiunii este de a atrage atenția societății asupra locului și rolului APL, dar și a accentua importanța descentralizării în dezvoltarea țării.

Suntem ferm convinși că numai prin identificarea și evidențierea problemelor din domeniul APL vom reuși să atragem atenția structurilor centrale asupra dificultăților cu care se confruntă administrațiile locale. Respectiv, vă sugerăm să dați de fiecare dată curs invitațiilor la emisiune, astfel încât opinia dvs. să poată fi auzită de o țară întreagă. Numai utilizând la maxim toate platformele de exprimare, inclusiv ziarul „Vocea Autorităților Publice Locale” și emisiunea radiofonică, vom reuși să facem ca și în Moldova să fie conștientizată o axiomă care în întreaga Europă este demult literă de lege:

COMUNITĂȚILE LOCALE PUTERNICE SUNT TEMELIA UNUI STAT!

Congresul Autorităților
Locale din Moldova

APEL

Către toate comunitățile, care doresc să încheie acorduri de cooperare/parteneriat/înfrățire cu localități din România, Cehia, Suedia, Letonia, Bulgaria, Polonia. Doritorii sunt rugați să transmită la CALM, via fax sau e-mail, următoarea informație despre comunități: numărul de locuitori, mărime localitate, etc., domeniile de cooperare și țara, din care ar dori să fie viitorii parteneri de cooperare.

Congresul
Autorităților
Locale
din Moldova
(CALM)

acordă servicii reprezentanților Administrației Publice Locale în vederea elaborării Planurilor Strategice, consultanță juridică, alte servicii, care pot avea un impact important asupra dezvoltării comunităților locale, a promovării descentralizării și consolidării autonomiei locale. Pentru detalii nu ezitați să ne contactați.

CALM e mereu alături!

În fiecare Sâmbătă, la ora 14.00, la postul de radio Vocea Basarabiei ascultați

„Vocea Administrației Publice Locale”

cu Victor Rusu

De asemenea, puteți asculta această emisiune on-line prin internet la <http://voceabasarabiei.net>